

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека.
Заснований у 2011 році. Виходить раз на два тижні.
Головний редактор В. Горвий. *Редакційна колегія:* Н. Іванова (відповідальна за випуск), Ю. Половинчак,
Т. Дубас
Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 7 (89)
(квітень 2015 р.)

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

*Президент України затвердив річну національну програму співробітництва
Україна-НАТО на 2015 рік*

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

І. Беззуб

Деолігархізація України

О. Кривецький

Капеланська служба в Збройних силах України

І. Шульга

*До проблеми законодавчого забезпечення боротьби з незаконним обігом наркотиків та
наркоманією в Україні*

У ЦЕНТРІ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

Крим у фокусі ЗМІ (березень 2015)

Н. Грищенко

Проблеми свободи слова та інформаційної ізоляції Криму

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку

Моніторинг законодавства

*Количество зарегистрированных безработных в Украине в 2015 году
может вырасти до 0,8 млн. человек*

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов

Копія з оригіналу – також первинний документ

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент України затвердив річну національну програму співробітництва Україна-НАТО на 2015 рік

Указом Президента України № 238/2015 затверджено Річну національну програму співробітництва Україна – НАТО на 2015 рік.

В документі зазначається, що пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності є розвиток та подальше поглиблення відносин стратегічного партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО).

Зазначається, що в умовах тимчасової окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м.Севастополя, проведення на частині території Луганської та Донецької областей антитерористичної операції та загальної ситуації, що склалася внаслідок агресії Російської Федерації стосовно України, Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО на 2015 рік (далі – Програма) набула особливого значення для забезпечення захисту національних інтересів і безпеки України, передусім у контексті використання потенціалу та практичної допомоги НАТО та держав – членів Альянсу у підвищенні обороноздатності України для протидії агресії Російської Федерації шляхом задоволення невідкладних потреб у короткостроковій перспективі та реформування за стандартами НАТО сектору безпеки і оборони та оборонно-промислового комплексу.

В розділі присвяченому оборонним та військовим питанням документом визначені напрями реформування сектору безпеки і оборони. Зокрема, зазначається, що з огляду на нагальну необхідність виконання комплексу завдань щодо нейтралізації загроз національній безпеці, які виникли у 2014 році, в Україні розпочато виконання плану з проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони з використанням можливостей Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань воєнної реформи високого рівня. Результати огляду стануть основою для розроблення та оновлення стратегічних документів у сфері національної безпеки і оборони.

Програма містить плани реформування Збройних Сил України на 2015 рік. У 2015 році планується здійснити основні організаційні заходи щодо реформування Збройних Сил України, продовжити відновлення основних систем озброєння, забезпечити повноцінну бойову підготовку частин і підрозділів Збройних Сил України та соціальний захист осіб, які звільняються з військової служби.

Зусилля будуть спрямовані на розвиток Сил спеціальних операцій як міжвидового роду військ, а також нарощування бойового складу Збройних Сил

України шляхом створення додаткових військових частин.

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

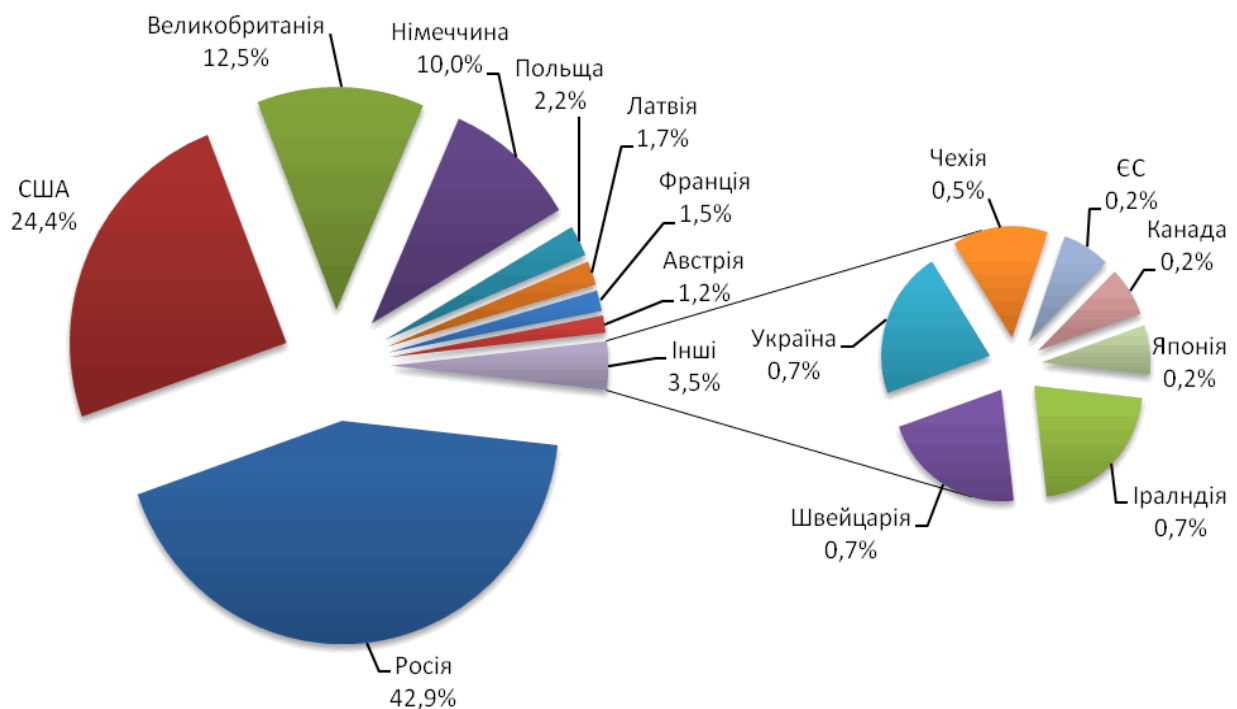
Основні тенденції висвітлення української тематики в зарубіжних ЗМІ

Підготовка і виконання проекту:

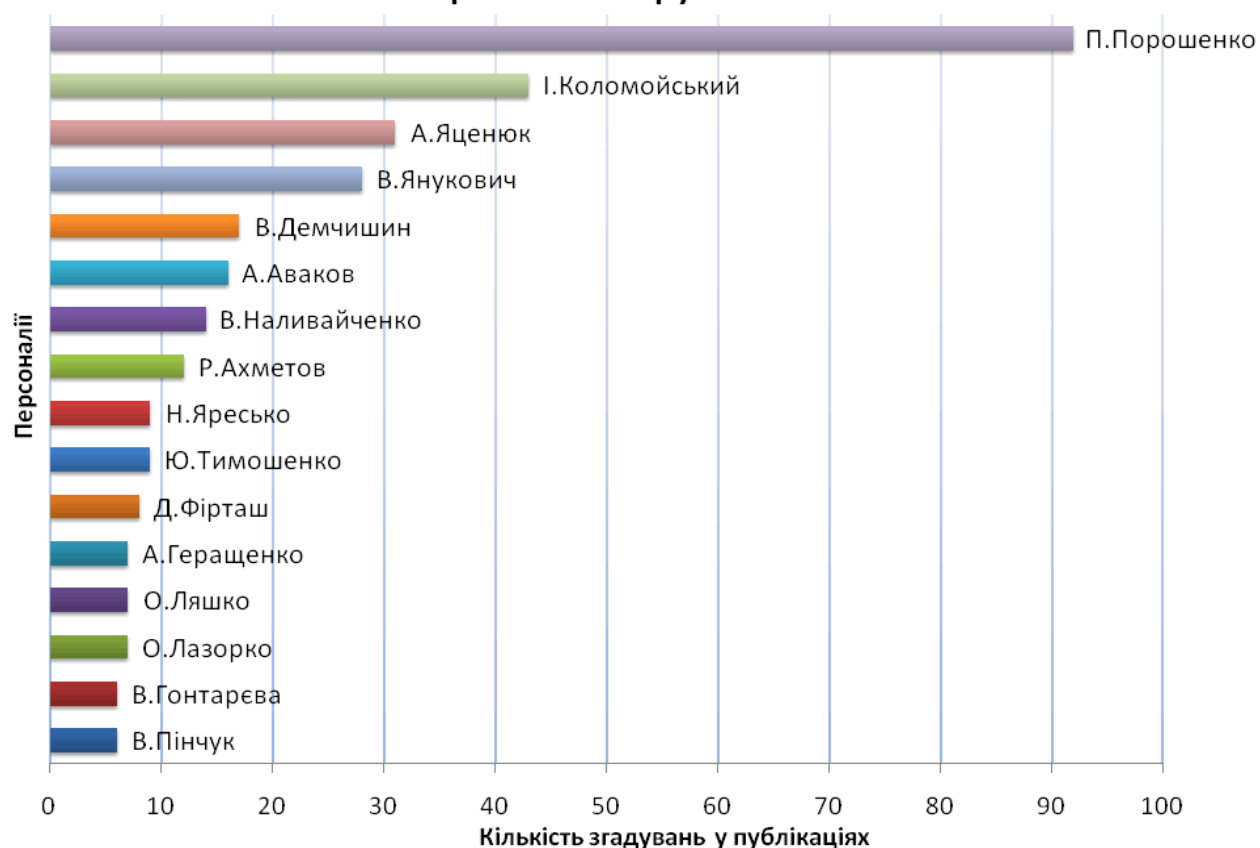
А. Бергелський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ,

О. Саморукова, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

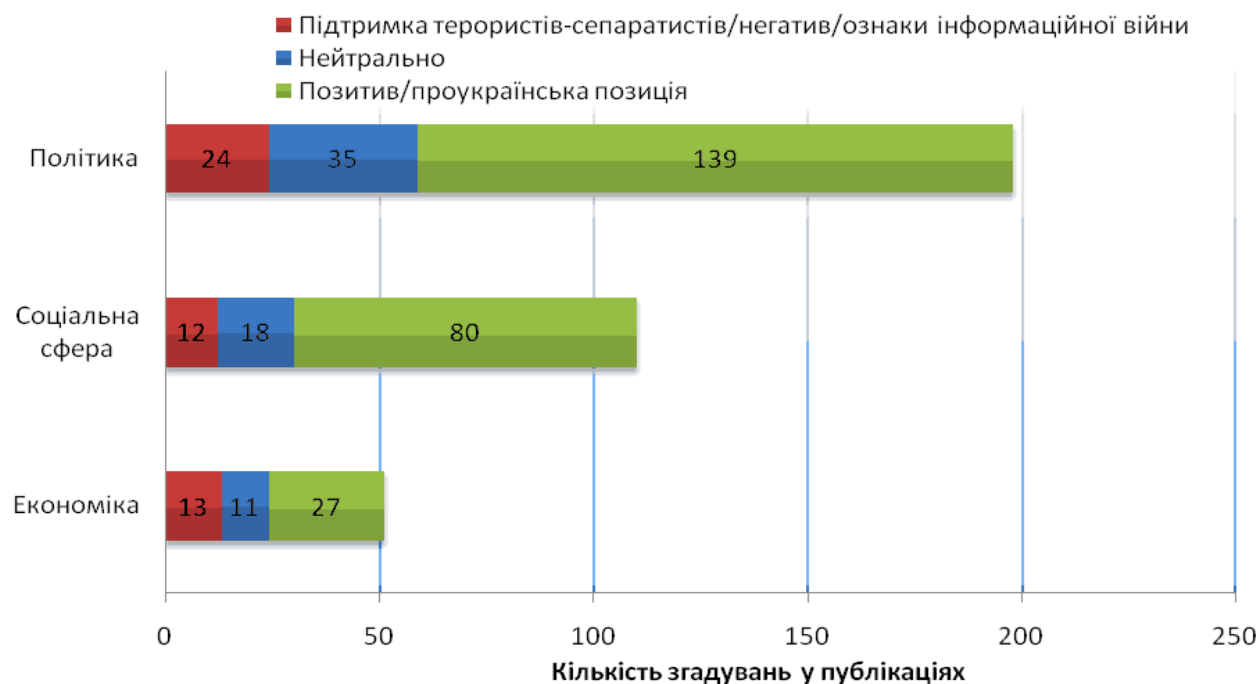
Співвідношення кількості публікацій по світу

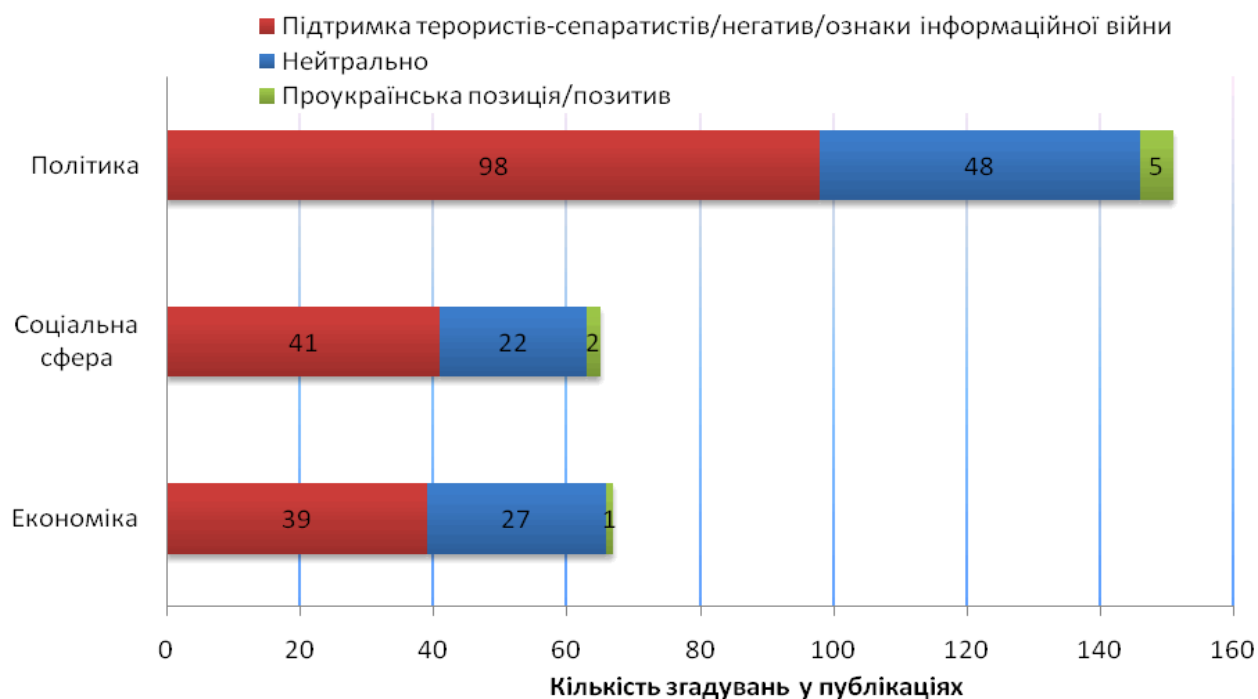
Персоналії в зарубіжних ЗМІ

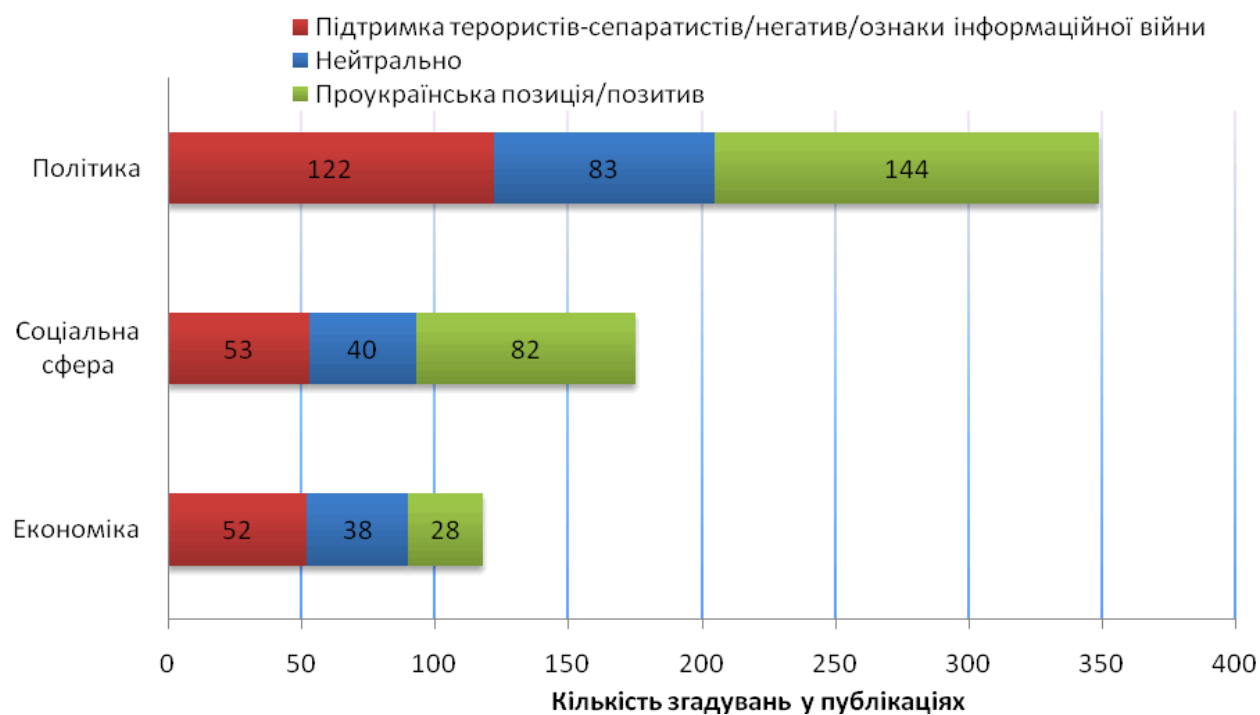
Оціночний розподіл за сферами діяльності (західні ЗМІ)

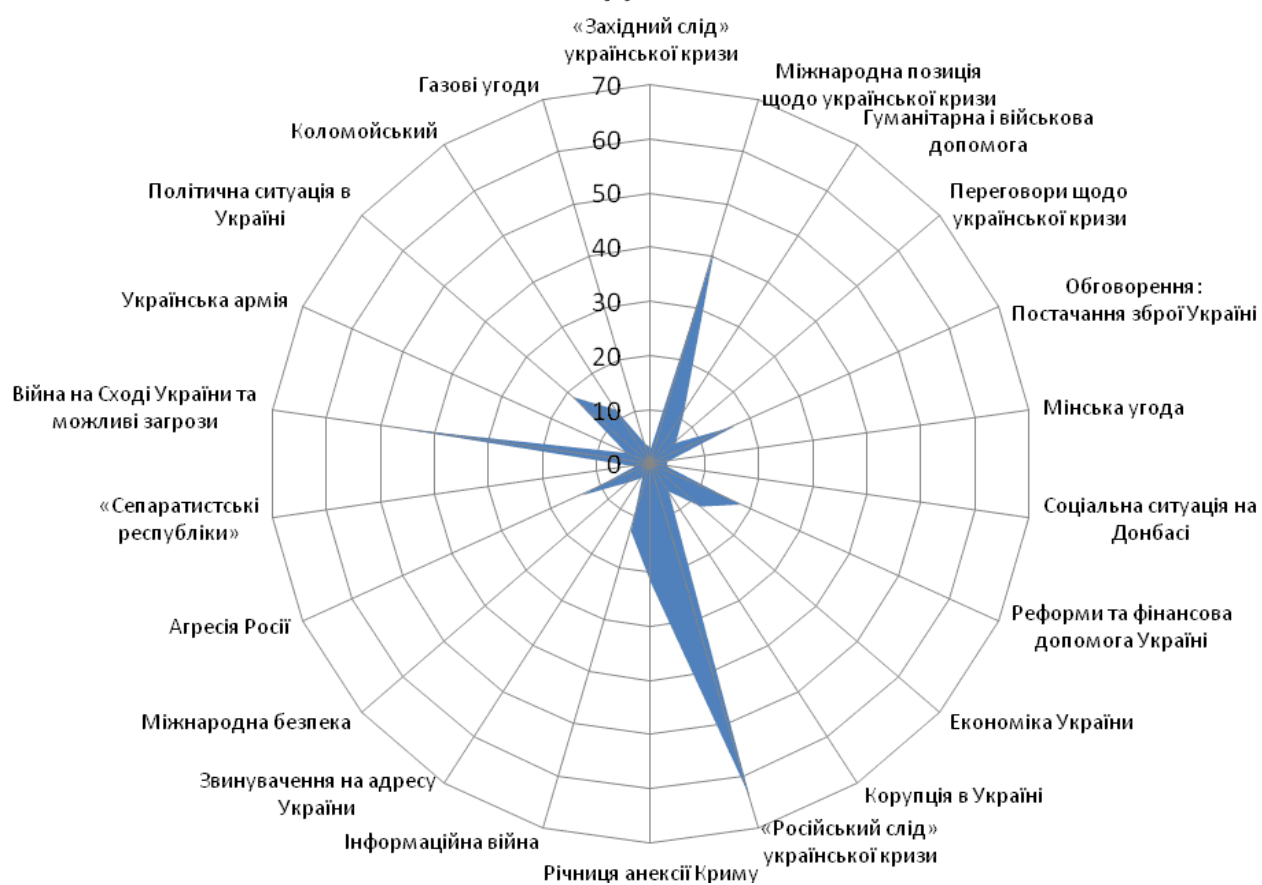
Оціночний розподіл за сферами діяльності (російські ЗМІ)

Оціночний розподіл за сферами діяльності

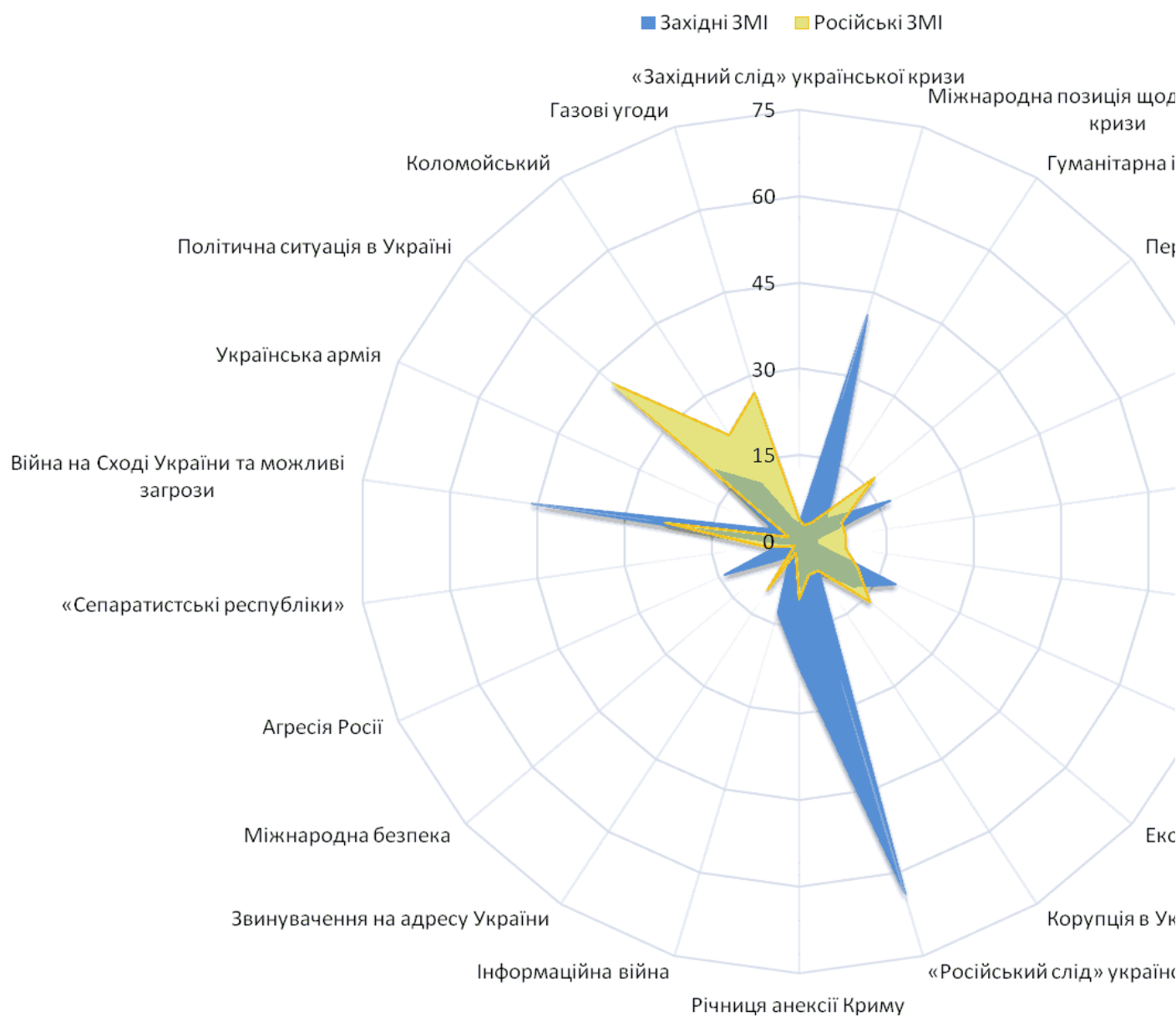
Західні ЗМІ

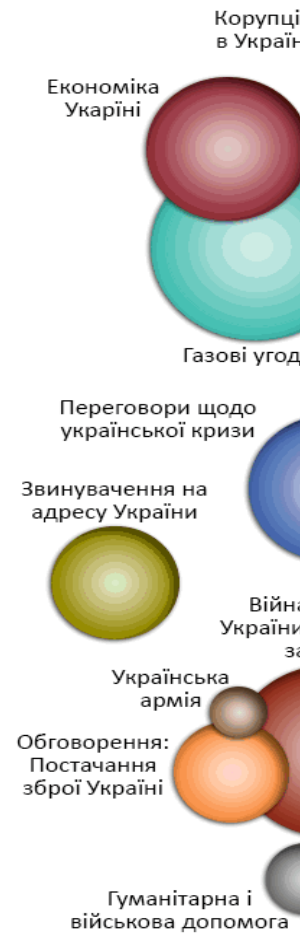
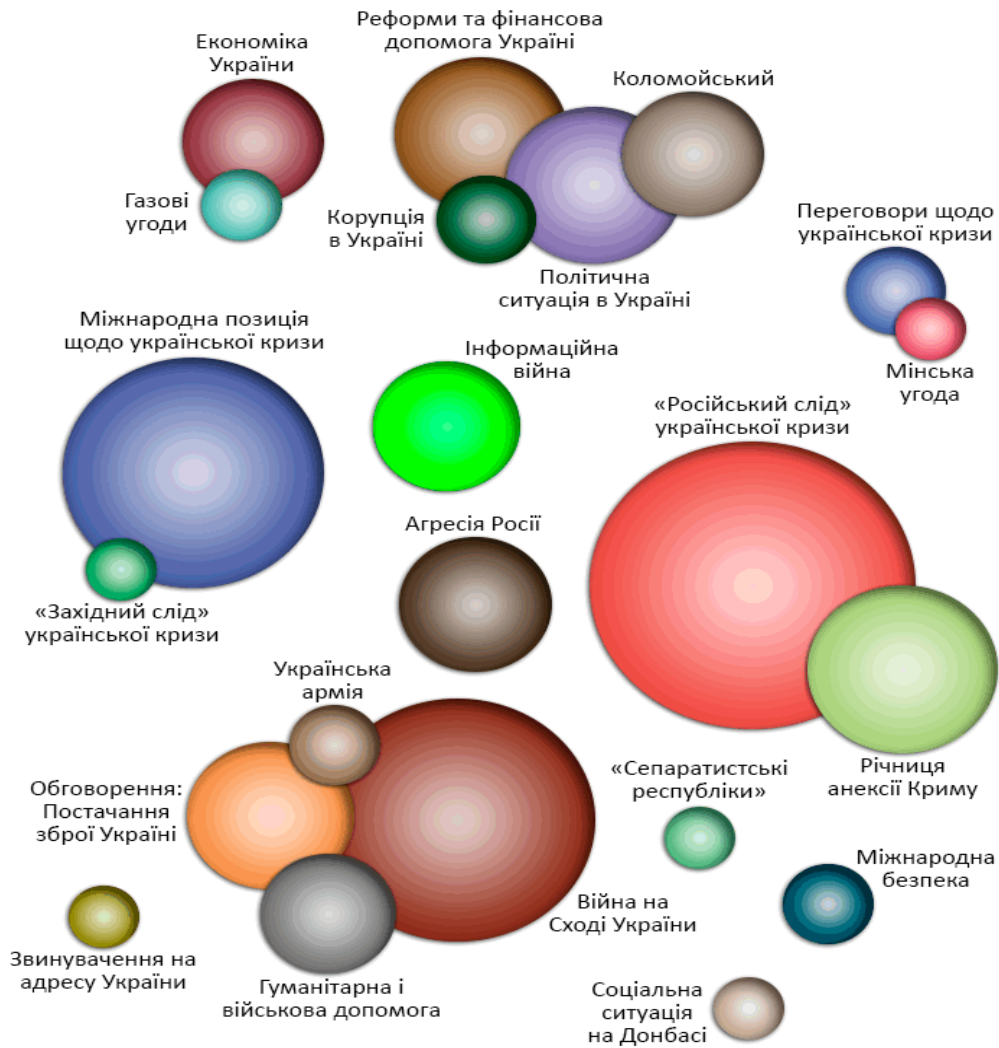
Російські ЗМІ

Співвідношення ключових тегів у західних та російських ЗМІ

Західні ЗМІ

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

I. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Деолігархізація України

«Коли народ не боїться могутніх,
тоді приходить могутність...», –
Дао де цзин

Однією із суттєвих перешкод у розвитку демократичних засад в Україні є олігархія. За роки незалежності в Україні сформувався особливий політико-економічний режим, що ґрунтується на симбіозі політики та економіки, влади й власності, на зрощуванні політичної та економічної еліт.

Олігархія – політичний режим, при якому влада зосереджена в руках порівняно нечисленної групи громадян і обслуговує їх особисті і групові інтереси, а не інтереси всіх громадян. Олігархи – це своєрідні інсайдери, які мають сформоване власне поле впливу у вигляді партій, громадських організацій, засобів масової інформації, благодійних фондів, «мозкових центрів». Об'єднавши владні, економічні та громадянські відносини в один великий бізнес-проект під назвою «Україна», олігархи визначають правила гри для всіх учасників соціальних процесів.

У 90-х роках ХХ ст. олігархами в Україні стали підприємці, які розбагатіли завдяки участі в ринкових операціях, через зв'язки з корумпованим урядом під час переходу держави до ринкової економіки. Пізніше численні українські бізнесмени увійшли до складу політичних партій, ставши їхньою фінансовою підтримкою, або створили нові інститути для отримання місць та впливу у Верховній Раді України.

Для суспільства олігархія має негативні наслідки. Вона системно корумпує державу, створюючи тим самим підґрунтя для авторитарного правління. За таких умов верховенство закону відсутнє, оскільки керівники мають майже необмежені можливості формувати або змінювати закони «під себе». Олігархізація спотворила структуру економіки в цілому та знизила розвиток середнього класу, який формувався насамперед завдяки малому та середньому бізнесу, що в країнах з розвинутою економікою створює до 60 % ВВП, а головне – забезпечує нові робочі місця та впровадження інновацій для економічного зростання держави. Суспільство поляризується: з одного боку – це олігархи, що володіють великими фінансовими та політичними можливостями, з іншого – велика кількість громадян з дуже низьким матеріальним станом. Якщо в країнах Європи співвідношення доходів найбільш багатих та найбідніших людей становить 1 до 6, то, за даними ООН, в Україні ця нерівність становить 1 до 30. До того ж поляризація суспільства продовжує зростати.

Крім того, система олігархату України призвела до війни й втрати території. Олігархи і корупціонери при владі – це її внутрішній агресор, без

якого ніколи не було б зовнішнього.

Зрозуміло, що у владі олігархії не місце в демократичній державі, де, за визначенням, влада повинна належати народу. Але по факту у світі мало демократій, де повністю відсутня олігархія. Демократичні суспільства створюють противаги цьому «виродженню» шляхом обмеження монополій, розвитку громадянського суспільства, розширення прав органів місцевого самоврядування, відкритості та публічності використання державних ресурсів тощо.

Українське суспільство також більше не бачить себе в олігархічній системі. Деолігархізація стала одним із завдань Революції Гідності. Вона має бути здійснена цивілізованим шляхом, і роль української громади в цьому процесі має бути вирішальною.

Тому прийняття Стратегії деолігархізації України є одним із кроків для виведення держави з кризи. За 24 роки в країні не було жодної системної державної політики, яка була б спрямована на боротьбу з олігархією, а цей документ має стати початком чіткої цілеспрямованої роботи над її створенням. Проект закону «Про засади державної стратегії деолігархізації України на 2015–2020 роки (Стратегія деолігархізації України)» № 2573 зареєстрований у Раді народними депутатами партії «ВОЛЯ» Ю. Дерев'янком та І. Суисловою. До авторського колективу з розробки законопроекту також увійшли члени Ради партії О. Галабала, О. Бонюк, С. Таран. Автори законопроекту запевняють, що прийняття такої Стратегії «дозволить вирватися із замкнутого кола бідності українського народу, ефективно впровадити реформи і забезпечити економічний прорив України».

За словами О. Галабали, Стратегія передбачає низку заходів. Зокрема, це перевірки законності приватизації підприємств у галузях металургії, хімії, нафтогазовій сфері; удосконалення законодавства з метою запобігання впливу олігархів на виборчий процес. Також передбачено проведення заходів із запобігання впливу олігархів на роботу представницьких органів влади та олігархізації виконавчої влади.

Автори Стратегії також пропонують заборонити володіти ЗМІ власникам будь-якого іншого бізнесу; фінансово-промисловим групам заборонити володіти банками, які стають «кишеньковими», через які вони на свої ж компанії через кредити виводять гроші вкладників, а самі банки стають банкрутами; займати пов'язаним з олігархами особам керівні посади в держорганах та на держпідприємствах протягом п'яти років із дня звільнення зі структур, пов'язаних з олігархами.

Законопроект уперше в історії України вводить в українське законодавство поняття «олігарх», «пов'язана з олігархом особа» та «деолігархізація». Так, олігархом називається «особа, яка має вплив на політичну владу та надмірно збагачується завдяки використанню монопольних секторів економіки, якими заволоділа через використання корумпованого адміністративного ресурсу у приватизаційному процесі». Також до цієї категорії законопроект відносить осіб, які вдаються «до непрозорого використання державної власності». Згідно з

проектом, деолігархізацією названо процес ліквідації олігархічного впливу на владу і економіку.

Щоб ця Стратегія була реалізована результативно, пропонується визначити уповноважений орган, який відповідатиме за загальну координацію, моніторинг і аналіз її виконання. Система моніторингу передбачатиме створення спеціального веб-порталу. На ньому будуть висвітлюватися всі дії та результати деолігархізації. Планується провести широке громадське обговорення ініціативи.

На думку авторів, окремими повноваженнями для формування та реалізації Стратегії сьогодні наділені більше десятка державних інституцій. Зокрема, це Президент, Кабінет Міністрів, Верховна Рада, Антимонопольний комітет України, Національне антикорупційне бюро, Національне агентство з питань запобігання корупції, Фонд державного майна, МВС, Генпрокуратура, СБУ та інші. Проте і досі не визначена єдина державна політика деолігархізації, і робота цих органів не скоординована.

Тема ліквідації олігархічного впливу на владу й економіку стала домінантою політики Президента України П. Порошенка. В інтерв'ю польській *Gazeta Wyborcza* він зазначив, що Україна не змогла впоратися з цим питанням за попередні роки, проте, сьогодні влада країни чітко демонструє, що ті, хто звикли плутати держмайна з приватним, мають бути «гарантовано віддалені від державних компаній». Олігархи повинні як усі сплачувати податки, брати участь у конкурентному середовищі, дотримуватися законів і не мати жодних привілеїв, упевнений Президент.

Для відновлення економіки українська влада в найближчому майбутньому має зосередитися на п'яти напрямках, які глава Адміністрації Президента Б. Ложкін назвав «5Д»: дерегуляція, децентралізація, детінізація, деолігархізація, демонополізація. При цьому, за його словами, втілення двох останніх програм не означає, що йтиметься про перерозподіл власності в Україні. За нинішніх обставин олігархи будуть змушені прийняти нові правила гри мирним або не мирним шляхом, і це має стосуватися всіх олігархів без винятку. Відтепер олігархи повинні стати відповідальним бізнесом, а держава повинна цей бізнес підтримувати, у тому числі на зовнішніх ринках. Олігархія, як основа економічного та політичного життя країни, має припинити своє існування, вважає керівник президентської канцелярії.

Про важливість та необхідність проведення політики деолігархізації в країні наголошують експерти, аналітики, представники бізнесу, народні депутати, правознавці, чиновники та пересічні українці. Особливо наголошується на необхідності системності, послідовності та публічності політики деолігархізації, оскільки лише публічно оголошена ця політика вперше ставить питання про наявність такого процесу в країні і дає українській громаді розуміння того, що відбувається. Без цього – це просто війни одних олігархів з іншими. І щоб цей процес не завершився банальним перерозподілом активів і впливів, щоб Президентів повірили, деолігархізацію Президент має розпочати з П. Порошенка. На цьому наголошують більшість експертів, серед

яких экс-міністр оборони України А. Гриценко, лідер Радикальної партії О. Ляшко та ін.

Директор Агентства моделювання ситуацій В. Бала вважає, що в країні має початися процес повернення компаній, які свого часу незаконними шляхами перейшли до олігархів. Експерт наголошує, що Україні потрібно жити у форматі 3Д: децентралізація, демонополізація, деолігархізація.

Про початок процесу деолігархізації в Україні свідчить звільнення І. Коломойського з посади голови Дніпропетровської ОДА. Як зазначив політичний аналітик, экс-нардеп Т. Чорновіл, і торкнеться він усіх олігархів, які або перетворюються у великих бізнесменів, або ж просто зникнуть з України.

Голова правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенко впевнений, що це початок масштабного і довготривалого процесу, тобто демонополізації олігархічних впливів в окремих галузях, тому варто очікувати наступних резонансних прізвищ олігархів.

І немає різниці, з кого саме деолігархізацію почати, бо за межу Закону вони вийшли всі, запевняє А. Гриценко. Крім того, наголошує він, без деолігархізації марними будуть будь-які реформаторські потуги.

Якщо одні експерти вважають, що олігархи мають бути знищені публічно, послідовно і на основі відпрацьованої та оголошеної політики, інші вважають ідею знищення олігархів безперспективною.

Президент України Л. Кравчук (1991–1994 рр.) впевнений, що олігархів треба ставити в рамки Закону, а не намагатися знищити.

За словами народного депутата Б. Берези, Україні не потрібні ні олігархи-парламентарі, ні олігархи-президенти, ні олігархи-губернатори. Олігархія повинна трансформуватися у великий відповідальний бізнес і забути про владу. Як приклад він навів керівників таких компаній як Google, Amazon, Microsoft і Facebook, які успішно займаються бізнесом і не втручаються в політику. Вони, додав Б. Береза, лобіюють свої інтереси, але не намагаються зосередити владу у своїх руках. Вони займаються збільшенням капіталів, створенням нових робочих місць і меценатством, що може бути прикладом для наших олігархів. При цьому він зазначив, що для досягнення цієї мети одного бажання українців недостатньо, потрібно ще політична воля керівництва держави й усвідомлення самою олігархією необхідності змін. А той, хто стане заважати цим змінам або на них не погодиться, повинен зійти в небуття разом зі своїми бізнес-імперіями.

Якщо олігархи не перетворюються на капітанів бізнесу, переконаний лідер Громадської організації «Народна довіра» С. Шахов, на них чекає доля «червоних директорів» та бандитських формувань 90-х років.

Безумовно, деолігархізація потрібна і вона відбудеться. Але важливо, аби це не стало чимось на кшталт того, що зробили більшовики із заможними і багатими селянами в першій половині XX ст. – розкуркулили. Свого часу це призвело до занепаду і знищення сільського господарства в Україні. Деолігархізація ж може призвести до знищення економіки і країни загалом.

Заводи – зупиняться, люди – втратять роботу, частка імпорту в Україні

зросте ще більше й ціни на них також. На Сході України, де промислові підприємства дають людям роботу і наповнюють бюджет, це сприятиме подальшому невдоволенню владою і сепаратистським настроєм, упевнена міський голова м. Рава-Руська, офіцер запасу ЗСУ І. Верещук. Невідомо, на які дії наважаться олігархи, аби зберегти те, що мали. Чи не будуть вони використовувати власні кишенькові «армії» для самозахисту, а фактично – для подальшого рейдерського захоплення підприємств?

Уряд, якщо він дійсно налаштований на реальні реформи, не може силою забрати і націоналізувати підприємства українських олігархів. Це не пройде безболісно – у них є гроші і вони захищатимуться. Усе це відіб'ється на нашій інвестиційній привабливості, яка і так найгірша.

Крім того, вважає народний депутат від партії П. Порошенка С. Хлань, бізнесмен, безпосередньо постраждалий від свавілля олігарха, такий підхід лише знищить одних олігархів, які обов'язково будуть замінені іншими, як сталося в Росії. Олігархічні клани України зникнуть тільки завдяки конкуренції, тому що вони не можуть працювати при ринковій економіці. Децентралізація і конкуренція в усіх сферах економіки, враховуючи енергетику, металургію, машинобудування, комунальне господарство, знищують сам ґрунт для виникнення олігархів. Також успішні українські олігархи вирости на грошах з державного бюджету, їх підприємства не зможуть працювати без підтримки держави. Для видобутку вугілля їм потрібні державні субсидії на шахтарів, для підйому сільського господарства – безкоштовні кредити, для завезення нафтопродуктів – звільнення від мит, для банків – необмежений доступ до рефінансування.

Тому головним сьогодні повинно бути не питання деолігархізації країни, а відділення олігархів від державної політики, а їхній внесок у політику – у вигляді грошей чи медійного ресурсу – має бути прозорим.

Президент України повинен запропонувати олігархам створити фонд, який би займався деолігархізацією, вважає старший економіст CASE-Україна В. Дубровський. Цей фонд має фінансувати справжні реформи, які зменшать тиск на бізнес та навантаження на державний бюджет.

На його думку, такий підхід дасть можливість нарешті розділити бізнес та владу і водночас убезпечити країну від помилок минулого, уникнути нового «розкуркулення».

Українські олігархи володіють не лише цілими галузями економіки, а й потужними інформаційними ресурсами. Тому свобода слова в Україні часто обмежена інтересами власників ЗМІ, стверджують фахівці.

Фахівці з інформації наголошують, що власники потужних «медійних імперій» серйозно впливають на українську політику і суспільство. На думку політолога В. Бали, «володарі екранів» активно використовують ЗМІ в боротьбі за владу або ж за свій вплив на політику держави. Тож варто говорити не стільки про свободу слова, скільки про інформаційні «війни» усередині країни.

Київський публіцист С. Грабовський вважає, що «приватизовані» багатіями телебачення, друковані та електронні ЗМІ, як дзеркало, відбивають боротьбу

між олігархічними кланами. І такі «інформаційні війни», у свою чергу, позначаються на різних сферах життя держави і на моральному стані українського суспільства.

На думку голови правління ГО «Телекритика» Н. Лигачової, саме олігархізація медійного середовища України і його нездатність до саморегуляції сприяли перевазі Росії в інформаційній війні.

Політолог Б. Олексюк, який вивчає досвід роботи європейських ЗМІ, зауважив, що у Євросоюзі також є приватні «медійні імперії», які мають свою (і чималу) нішу в інформаційному полі Європи. Але впливати на політику цілих держав вони не можуть завдяки високій політичній, інформаційній і суспільній культурі та суспільної свідомості.

Тому сьогодні на порядку денному в Україні – ухвалення законодавства щодо прозорості роботи приватних ЗМІ і публічного доступу до даних щодо власників того чи іншого інформаційного ресурсу, вважає голова парламентського Комітету з питань інформаційної політики, медіа-експерт В. Сюмар.

Разом з тим в Україні є політичні сили, які не визнають проведення в країні політики деолігархізації. Зокрема, лідер «Опозиційного блоку», экс-глава Адміністрації В. Януковича С. Львовчкін заявив, що поточна боротьба з олігархами це тільки видимість дії, а насправді влада прибирає «поганих» олігархів, а «хорошим» віддає на відкуп цілі області і регіони. На його думку, з олігархами борються нові «молоді олігархи», а люстрація тільки інструмент для усунення конкурентів. Досвід сучасного світу показує, що знищення великого капіталу – це синонім провалу політики модернізації та деградації економіки. В умовах цивілізованого ринку саме великий капітал є двигуном економічного зростання, впровадження інновацій, побудови сучасної динамічної економіки.

У свою чергу депутат ВР VI скликання, перший секретар Одеського обкому КПУ Є. Царьков заявляє, що влада веде курс не на знищення олігархічної системи, а на її реформу. За його словами, кінцева мета цієї реформи – зберегти владу великого бізнесу, створивши гнучкішу і стійкішу систему, знизити ризики неконтрольованого «поїдання» бюджету частиною олігархічного класу, як це було при режимі В. Януковича. Олігархія внаслідок реалізації цього курсу не ослабіє, а стане сильніший, оскільки йде вливання «нової крові» в олігархічний клас шляхом появи нових олігархів і допуску в країну транснаціональних корпорацій (на жаль, вони не розуміють різниці між великим бізнесом та олігархатом).

Криза в Україні має міжнародний характер, але успіх України залежить, перш за все, від внутрішніх змін і від солідарності народу. На цьому наголосили експерти, які взяли участь у засіданні Європейського консорціуму політичних досліджень, що вперше відбулося в Польщі у Варшавському університеті.

Політолог, професор А. Антошевський із Вроцлавського університету підкреслив, що Україні не вистачає схожих радикальних кроків, які свого часу були зроблені в Польщі, як реформи Бальцеровича (план економічних реформ, який перетворив керовану економіку в ринкову: швидка й прозора приватизація,

виключно за готівковий розрахунок; скасування всіх перешкод на шляху іноземних інвестицій; адаптація законодавства до правових норм ЄС і вступ у Євросоюз; зниження податків, спрощення процедури реєстрації і ведення малого бізнесу, відкриття кредитних ліній для підприємців; тотальний контроль над доходами чиновників і членів сейму, боротьба з корупцією). Без цих реформ економіка Польщі не була б такою, якою є сьогодні. Тим часом, додав професор А. Антошевський, в Україні відбулася олігархізація економіки, що є головною перешкодою для встановлення демократичної системи управління державою, бо олігархізація економіки означає також олігархізацію в політиці. А це означає, що демократичні механізми не функціонуватимуть, наголосив політолог.

На думку І. Громадського з варшавського Фонду Стефана Баторія, в Україні відбуваються спроби приборкати олігархат. Польський експерт додав, що українське суспільство очікує прозорості на лінії держава – великий бізнес. Водночас, зазначив він, аби дії Президента П. Порошенка викликали довіру, він сам повинен впоратися з власними фінансовими питаннями.

Свою думку стосовно питань деолігархізації висловив голова Дорадчої міжнародної ради реформ України М. Саакашвілі. Україні потрібно 4Д – дерегуляція, дебіюрократизація, деолігархізація та децентралізація. Як він пояснив, деолігархізація – це обрізання щупальців у олігархів, якими вони оперують, а ці щупальця – це суди, люди в Раді, прокурори, міліціонери.

Олігархи це чисте зло, вони мають бути знищені як клас, і щоб не повторювати помилки Грузії, потрібно розробити та здійснити публічну, ясну, послідовну та довготривалу політику деолігархізації, підкреслив М. Саакашвілі.

Останнім часом Верховна Рада ухвалила низку законопроектів, які, на думку самих депутатів і оглядачів, істотно обмежують можливості українських олігархів.

Консолідована позиція Президента, глави уряду і Верховної Ради дала змогу ухвалити законопроект «Про акціонерні товариства» (щодо виплати дивідендів акціонерним товариством)), у якому запропоновані механізми, що сприятимуть додатковим надходженням до Державного бюджету України в результаті підвищення ефективності прийняття та виконання рішень про виплату дивідендів акціонерними товариствами, у статутних капіталах яких є корпоративні права держави.

Прийнявши Закон «Про ринок природного газу», який сприятиме впровадженню конкурентного ринку природного газу та гарантуватиме рівний доступ до нього всім учасникам, ВР зробила ще один важливий крок на шляху до деолігархізації.

Третьою ланкою деолігархізації, як зазначила депутат фракції Об'єднання «Самопоміч» Т. Острікова, став законопроект № 1861 «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо трансфертного ціноутворення)».

На думку директора Центру політичних студій та аналітики В. Тарана, саме цей законопроект став мотивом для проведення мітингів шахтарів (з 23 квітня 2015 р.), які вимагають від влади виплатити борги з заробітної плати і звільнити міністра енергетики В. Демчишина. Аналітик наголошує, що цей законопроект

посилює контроль держави над виведенням коштів за межі країни і закриває для олігархів можливість щороку виводити мільярди гривень прибутків у офшори, не сплачуючи при цьому в Держбюджет ані копійки податків. В. Таран підкреслив, що всього один закон може поставити хрест на схемі, за допомогою якої групка олігархів вже 20 років обкрадає країну. Цей документ пропонує вдосконалити визначення «пов'язані особи», тому зачіпає інтереси бізнес-партнерів Р. Ахметова з числа депутатів «Опозиційного блоку», і ряд олігархів меншого калібру, які входять до складу інших фракцій та груп.

Все те, що відбувається в урядовому кварталі, упевнений політолог О. Голобуцький, – спроба олігархів відвоювати свої позиції. Нині в Україні не просто політика, а політика обслуговування економічних інтересів декількох олігархів, яка триває вже десятки років, і з цим потрібно боротися. За його словами, якщо деолігархізація в Україні не відбудеться, то наслідки будуть ще гіршими, аніж те, що маємо зараз.

Політолог Т. Березовець також називає нинішню «шахтарську кризу» свідченням боротьби держави з олігархами. За його словами, іде боротьба за державні дотації галузі, а тому подібні протести будуть продовжуватись і їх будуть стимулювати олігархи.

Політичний експерт М. Погребинський, який критично ставиться до політики уряду, вказує, що мітинги шахтарів є і економічним протестом, і грою олігархів із владою.

«Тиск на владу», так охарактеризували шахтарські протести керівники країни. І Президент, і Прем'єр-міністр вважають, що ці мітинги використовують окремі олігархи для дестабілізації ситуації в країні. Тому, на думку Президента, необхідно зробити всі кроки, щоб енергетичний ринок став деолігархізованим.

Олігархічна Україна дратує Захід, оскільки не в'яжеться з ідеалами, яким Київ підтверджував свою прихильність, та із західним світоглядом. Демократичною, цивілізованою і орієнтованою на Європу країною за визначенням не можуть заправляти олігархи.

У США та європейських країнах є рецепти подолання олігархії та досвід боротьби з цим. У світі давно апробовані такі механізми деолігархізації як примусова демонополізація (через АМК і спеціальні закони), повна прозорість формування й використання державного бюджету, повна прозорість тендерних процедур і аукціонів (до кінцевого власника), доплата за отримане задешево за схемою windfall tax Т. Блера (одноразовий компенсаційний податок на прибуток, що «впав з неба», – windfall tax, успішно проведений у Великобританії в 1997 р., що дало змогу наповнити бюджет більш ніж на £5 млрд), покарання з конфіскацією за корупційні діяння чи підкуп чиновників; прозоре фінансування політичних партій тощо.

Олігархізація політики в Україні є дійсно більш екстремальною, ніж у будь-якій іншій країні. Навіть більшою, ніж у Росії. Навіть дивно, наскільки українські політики не уявляють собі існування без фінансування з боку великого бізнесу. У Раді Європи з 47 країн є лише дві, де відсутнє фінансування партій із суспільних фондів – це Швейцарія та Україна. Як зазначив член місії

спостерігачів ПАРЄ, депутат Бундестагу Німеччини від Лівої партії (Die Linke) А. Гунько, у Німеччині, наприклад, діє система, коли кожна партія, яка отримала більше 1 % на виборах, отримує від держави певні гроші за кожен голос. І це найважливіше джерело фінансування партії Die Linke. Крім того, усі члени партії сплачують внески, а депутати всіх рівнів відраховують значну частину своєї зарплати на фінансування партії.

Експерт В. Таран наводить приклад боротьби з політичною корупцією у Румунії. Так, 3 квітня 2015 р. найбагатшу людину Румунії мільярдера І. Нікулае було засуджено до двох років і шести місяців в'язниці за незаконне фінансування у 2009 р. кандидата в президенти М. Джоане. Крім того, на три роки засуджено і колишнього функціонера Соціал-демократичної партії (PSD) Румунії Б. Станку.

Досягнути такого прориву в боротьбі з політичною корупцією румунам удалося завдяки трьом факторам: наявність у законодавстві норм, які підвищили відкритість, прозорість та підконтрольність із боку контролюючих органів доходів та видатків партій і їх кандидатів під час передвиборних кампаній; існування незалежних органів кримінальної юстиції – слідчі, прокурори та судді; законодавства щодо державного фінансування політичних партій, що, у свою чергу, дало додаткові інструменти правоохоронним органам та громадськості контролювати доходи та видатки партій.

Введення аналогічних норм в українське законодавство наразі чи не єдиний шлях до подолання політичної корупції в Україні. Необхідно вводити дієві та пропорційні санкції за порушення законодавства щодо політичних фінансів. Зокрема, планується передбачити не лише позбавлення партії права на отримання бюджетного фінансування, але й ліквідація статуту та свідоцтва – подібна практика існує, зокрема, у Польщі.

Таким чином, наслідком олігархізації політики та економіки стали негативні явища та процеси, які в умовах зовнішньої агресії, можуть призвести до остаточної втрати Україною незалежності та територіальної цілісності. Тому, зволікання з прийняттям Стратегії деолігархізації України в найкоротший термін як елемента загальнодержавної стратегії з подолання економічної кризи та наслідків зовнішньої агресії може призвести до катастрофічних наслідків.

Але приборкання окремих олігархів не змінить системи як такої. Адже в Україні й досі відсутня організована альтернатива з громадянського суспільства чи малого й середнього бізнесу.

В умовах відсутності організованої політичної сили чи широкого громадянського руху, здатного взяти на себе відповідальність за розвиток країни та проведення кардинальних перетворень, а не їх імітації, схильність більшості населення до популізму й надалі використовуватимуть у власних інтересах ті чи ті олігархи. У країні все ще немає організованої прогресивної сили, здатної заповнити місце, звільнене в разі витіснення олігархів з політики. Його можуть заповнити або представники великого бізнесу меншого калібру, або нинішні бюрократія й силовики (і це нічого доброго країні не обіцяє).

Для проведення реальної, а головне, результативної деолігархізації, яка

посприяла б динамічному розвитку країни, потрібна організована альтернатива у вигляді інституційно оформленого громадянського суспільства або потужних і організованих політичних сил, базованих на активній участі малого й середнього бізнесу. Відчайдушна боротьба на Майдані має дістати продовження в нових формах, інакше жодна безстрашність у поваленні режиму й смерть сотень героїв ані цього разу, ані в майбутньому не змінять системи

(Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: Сайт Громадської організації «ПОСТУП» (<http://postup.org.ua>); Громадська організація «Держава» (<http://go-derzhava.org>); Офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); «Українська правда» (<http://blogs.pravda.com.ua>); Всеукраїнське суспільно-політичне інформагентство «МЕДІАСТАР» (www.mediastar.net.ua); Сайт Юрія Дерев'янка (<http://derevyanko.org>); Новый украинский банковский портал (www.ua-banker.com); сайт лідера політичної партії «Громадянська позиція» А. Гриценка (www.grytsenko.com.ua); Інститут Трансформації Суспільства (<http://ist.osp-ua.info>); Телеканал новини «24» (<http://24tv.ua>); веб-сайт BBC Україна (<http://www.bbc.com>); Крымская поисковая система (<http://kipu.crimea.ua>); UkrMedia інтернет-газета (<https://ukr.media>); сайт DIALOG.UA (dialogs.org.ua); Центр прикладних політичних досліджень «Пента» (<http://penta.org.ua>); інформаційно-аналитический портал «УкрРудПром» (<http://ukrrudprom.ua>); Школа журналістики УКУ (<http://journalism.ucu.edu.ua>); газета «Україна молода» (www.umoloda.kiev.ua); інтернет-издание «НОВОСТИ МИРА» (www.novostimira.com.ua); аналітический сайт VLASTI.NET (<http://vlasti.net>); Контракты.ua (<http://kontrakty.ua>); Новини України – UAZMI (<http://uazmi.org>); сайт Радіо Свобода (<http://www.radiosvoboda.org>); веб-сайт Українського кризового медіа центру (<http://uacrisis.org/ua/>); Svodka.net - Новости Украины и Мира (<http://www.svodka.net>); Українська служба Польського радіо (<http://www.polradio.pl>); Агенція новин Firtka.if.ua (<http://firtka.if.ua>); «Слово і Діло» (<http://www.slovoidilo.ua>).

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Капеланська служба в Збройних силах України

Українські військові неодноразово наголошували на потребі в духовній підтримці. На це звертали увагу і керівники українських церков з питань роботи із силовими структурами. За словами радника Прем'єр-міністра України В. Єленського, уряд наразі має намір не просто легалізувати нинішнє пастирське піклування і відвідування священиками військових частин, але й створити повноцінну капеланську службу. «І зробити це треба так швидко, як це тільки можливо, на що має бути спрямовано зусилля усіх дотичних міністерств», –

зазначив він. Як наслідок, Міністерство оборони України нещодавно Наказом керівника департаменту оборони С. Півторака затвердило Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних силах України, а також Кодекс військового священика. Створення капеланської служби передбачається не лише в армії, а й у Національній гвардії і Державній прикордонній службі України.

Документ визначає основні завдання, порядок діяльності, взаємодію, права і обов'язки підрозділів з питань служби військового духовенства (капеланства), в органах військового управління, військових священиків (капеланів), консультативно-дорадчого органу – Ради у справах душпастирської опіки при Міноборони. Зокрема, у Положенні йдеться про те, що «основним призначенням військового священика (капелана) є релігійна опіка особового складу Збройних Сил України і членів їх сімей, з метою заохочення, поглиблення релігійного життя, сприяння зміцненню позитивних рис вдачі і моральних цінностей». У документі також врегульовано механізм взаємовідносин між капеланами й військовим командуванням. За цим Положенням, військовим священиком може бути громадянин України, який визнає Кодекс військового священика, є священнослужителем релігійної організації; має духовну освіту і не менше ніж трирічний досвід діяльності священнослужителя; успішно пройшов навчання основам військової справи і військово-психологічної підготовки.

Згідно з Кодексом військового священика, капелани зобов'язані поважати релігійні переконання й традиції віруючих військовослужбовців, як і право на свободу світогляду невіруючих, а також не повинні допускати міжконфесійних поділів та суперечок. Передбачається, що священнослужителі, яких запропоновано релігійними організаціями і які успішно пройшли відбір, працевлаштуються з укладанням трудових договорів на посади у Збройних силах України для задоволення релігійних потреб особового складу. Вони належатимуть до духовного персоналу і матимуть статус військових священиків (капеланів) з відповідними правами.

З метою організації діяльності військових священиків (капеланів), їх усебічного забезпечення, обліку й звітності очікується, що в складі Міністерства оборони України буде створено головний підрозділ відповідного профілю, а також територіальні підрозділи служби військового духовенства (капеланської служби). Кількість військових священиків залежатиме від чисельності військовослужбовців у гарнізоні: на 500–1000 осіб – один військовий священик. А чисельність майбутньої служби військового капеланства в армії орієнтовно становитиме 150–200 осіб, і, відповідно до норм міжнародного гуманітарного права, капелани не повинні застосовувати зброю.

Начальник відділу роботи з громадськими і релігійними організаціями Міністерства оборони України Р. Коханчук зазначив, що потреба пастирської опіки в зоні АТО для надання духовної допомоги в посткризовий період є значною, незалежно від конфесії. Представник Міноборони поінформував, що в цілому в зоні антитерористичної операції свій духовний обов'язок уже

виконувало понад 190 священнослужителів 10 церков, з них 80 перебували безпосередньо в зоні бойових дій упродовж трьох тижнів і більше, дехто – неодноразово, і майже всі вони побували під артилерійським чи мінометним обстрілом. Шестеро священнослужителів отримали поранення, один загинув.

До речі, капеланське служіння в зоні АТО, як і багато що в нашій державі, базується на волонтерських засадах. Але ж як мають фінансуватися інститути капеланства? На думку керівника Департаменту Патріаршої курії УГКЦ Л. Яворського, фінансування інститутів капеланства повинно здійснюватися з держбюджету, оскільки демократична держава повинна забезпечувати не лише матеріальні, а й духовні потреби своїх захисників. Проте опитування українських громадян показало, що це питання й досі залишається дискусійним, оскільки Україна – держава світська і до того ж полірелігійна, тому багато хто вважає, що релігійні потреби армії повинні забезпечуватися на пожертви релігійних громад.

Якщо звернутися до історії капеланства, то ми побачимо, що вона налічує багато віків. Засновано капеланство було у Франції в середині VIII ст. Відтоді військове капеланство є в арміях більшості країн світу, зокрема в арміях США, Франції, Бельгії, Словенії, Угорщини, Італії, Хорватії, Латвії, Чехії. Та й у Росії, що розв'язала війну на Сході України, ось уже п'ять років існує інститут військового духовенства. Правовий статус військових капеланів закріплено в міжнародних законах. Згідно з Женевською конвенцією 1949 р. священнослужителі не вважаються учасниками бойових дій, але, у разі попадання в полон, їм гарантовано право продовжувати своє духовне служіння серед полонених.

Створення капеланської служби в ЗСУ, Нацгвардії та Держприкордонслужбі, згідно з Положенням Міноборони України, не є випадковим, оскільки релігія є однією з гарантій державної безпеки. Релігія піклується про психологічний комфорт у суспільстві, прищеплює громадянам високі духовні почуття. Проте на сьогодні багато хто зі священнослужителів не зовсім розуміють, як повинна проходити їхня служба в зоні АТО. За словами військового капелана УГКЦ Т. Михальчука, згідно з новим законом військовий капелан стає штатним працівником з відповідною заробітною платою. Водночас священнослужитель перебуває у підпорядкуванні церковній ієрархії. Поки для священництва є незрозумілим, як розв'язувати проблеми субординації, що виникають, адже армія вимагає безумовного підпорядкування – виконання військових наказів.

На думку військового капелана УПЦ Київського патріархату М. Торконяка, духівники не повинні мати військових звань, аби не опинитися в прямому беззаперечному підпорядкуванні військовому командуванню. Однак на які посади і з якими обов'язками будуть покликані в українську армію священники, поки не відомо. Одне не підлягає сумніву: стати капеланом випадкова людина не може. Служити капеланами бажають чимало священників – вони хочуть бути поряд зі своїми духовними чадом – бійцями АТО. При відборі духівників для служби в зоні АТО перевагу віддають тим, хто відслужив в армії, оскільки вони

вже мають уявлення про специфіку військового середовища, а також обов'язковою умовою є і наявність тривалого відповідного пастирського досвіду. На переконання військового капелана УПЦ М. Торконяка, священник не повинен мати військової підготовки, «але повинен знати, до кого він приїхав, з ким він». Мова йде про духовне опікування військовослужбовців – людей, які покликані зі зброєю, із ризиком для власного життя, зберігати мир і спокій громадян України, захищати цілісність нашої країни. Тут не зайвим буде згадати слова з Біблії: «Немає більшої любові, ніж та, коли хтось душу свою кладе за братів своїх». І якщо вони перебувають там, на передовій, тому що люблять тих, кого захищають, хто залишився в тилу, та виконують свій борг перед батьківщиною, це – правильний вибір, свята місія, духовне покликання людини.

І тому питання введення душпастирських структур до складу Збройних сил України стало нагальним саме сьогодні, коли проливається кров наших громадян на Сході України. «Адже духовний супровід робить військовослужбовців витривалими і непереможними, – переконаний архієрей, глава Української греко-католицької церкви С. Шевчук. – Ми готові стати поруч із ними і розділити всі випробування нашого війська».

І. Шульга, голов. бібліограф НБУВ

До проблеми законодавчого забезпечення боротьби з незаконним обігом наркотиків та наркоманією в Україні

Незаконний обіг наркотиків був та залишається одним з найбільш прибуткових способів отримання коштів у кримінальному світі. Водночас наркоманія крім «кримінальної» складової, яка виявляється постфактум як наслідок, містить у собі ще й «соціальний» складник, роль якого дуже часто недооцінюють, як у експертному середовищі, так і в суспільстві загалом. Зрозуміло, що незаконний обіг наркотиків та наркоманія це нерозривно пов'язані речі, причому взаємозалежність між ними є прямо пропорційною. Поступова зміна підходів до розв'язання заявлених проблем, використання позитивного світового досвіду та залучення іноземних фахівців можуть стати найбільш реальними та раціональними кроками в подоланні, або мінімізації негативного впливу згаданих явищ на суспільний розвиток в Україні.

Протидія незаконному обігу наркотиків та подолання проблеми наркоманії декларуються українською владою, як одні з найбільш болючих та важливих завдань держави. Не ставлячи за головну мету дослідження все ж вважаємо за необхідне конспективно окреслити вітчизняне поле законодавчих ініціатив у зазначеній сфері. Чинний на сьогодні Закон України від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними» був підписаний Президентом України Л. Кучмою в лютому 1995 р. Наступні зміни у вітчизняне

законодавство в цій сфері було внесено аж наприкінці 2006 р., коли Президент України В. Ющенко підписав Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» від 22.12.2006 р. № 530-V.

Законопроект поданий народним депутатом України **Г. Москалем** від 28.02.2008 р. № 2139 «Про внесення змін до Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» подавався парламентарем ще один раз 10.06.2008 р. на заміну вищезгаданого. Попри те, що законопроект доопрацьовувався суб'єктом законодавчої ініціативи, а саме Г. Москалем, все ж Головне науково-експертне управління підготувало загалом негативний висновок щодо цього проекту закону. У Висновку експерти вказували на основні законодавчі новели: «віднесення до сфери його дії питань контролю та протидії незаконному обігу отруйних та сильнодіючих лікарських засобів; визначення повноважень, прав і обов'язків спеціальних підрозділів по протидії наркозлочинності та контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів, отруйних і сильнодіючих лікарських засобів Міністерства внутрішніх справ; створення нових державних органів, до відання яких має належати здійснення передбачених у законопроекті заходів; включення до тексту даного Закону опису деяких нових оперативно-розшукових заходів (а саме – оперативного (реверсного) збуту); надання органам, що ведуть боротьбу з наркозлочинністю, додаткових повноважень щодо обмеження діяльності юридичних осіб».

Експерти також зазначали, що в останній версії законопроекту лише частково враховані висловлені раніше зауваження. Юристи не погоджувалися з тим, що дія зміненого закону має поширюватися не лише на перелік речовин, зазначених у чинному законі, а також і на отруйні та сильнодіючі лікарські засоби, враховуючи також той факт, що в проекті закону не міститься дефініції понять: «отруйні лікарські засоби» та «сильнодіючі лікарські засоби». Неправомірним вважали експерти і пропонувану у ч. 3 ст. 12 законопроекту можливість передачі «50 відсотків вартості конфіскованого майна і коштів, визнаних судом такими, що набуті в ході злочинної діяльності», оскільки відповідно до ст. 81 Кримінально-процесуального кодексу України таке майно та кошти є речовими доказами, тому передаються в доход держави або знищуються. Загалом у Висновку виділено 15 суттєвих зауважень, які й стали причиною відхилення законопроекту.

Певні позитивні зрушення, які простежуються на вітчизняних теренах, фахівці Державної служби України з контролю за наркотиками, пов'язують із запровадженням у наркологічну практику системи комплексних медичних послуг та профілактичних заходів з боку правоохоронних органів, спрямованих на протидію поширенню наркотиків та зниження силового тиску на наркозалежних. За даними, наведеними Держслужбою, органи внутрішніх справ у 2013 р. виявили 32,7 тис. кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, ліквідували 33 організованих злочинних

угруповання, 139 міжнародних каналів переміщення наркотиків через державний кордон України, відкрили 25 кримінальних справ стосовно незаконного розповсюдження наркотичних засобів з використанням мережі Інтернет, що у два рази більше, ніж у 2012 р.

Як бачимо, навіть доволі побіжний екскурс по вітчизняному законодавству, яке покликане регулювати непросту сферу незаконного обігу наркотиків, дає можливість виокремити деякі суттєві деталі. По-перше, чинне українське законодавство в цілому адекватно відображає ієрархію проблем та шляхів їх розв'язання. По-друге, наявні офіційні статистичні дані щодо кількості наркозалежних в Україні не відображають реальної картини. Разом з тим слід зауважити, що це проблема не лише нашої держави, на подібну «хворобу» страждають чи не всі країни Європи і не тільки її. Водночас вітчизняне законодавство, медична галузь на сьогодні не враховують, а отже, адекватно не реагують на збільшення ваги «синтетичних наркотиків» у загальному обсязі наркотичних речовин. Подальші успіхи в боротьбі з незаконним обігом наркотиків та поширенням наркоманії тісно пов'язаний з подоланням корупції як у системі органів правопорядку, так і у сфері охорони здоров'я. Звісно немає сенсу імплементувати у вітчизняне законодавство норми, прийняті, скажімо, в ОАЕ, де вживання та купівля наркотиків карається ув'язненням на строк близько 15 років, а за продаж та ввезення наркотиків на територію держави взагалі стратять. Такі норми містить Коран, але не маючи статистики про кількість наркозалежних чи залучених у наркоіндустрію у цих країнах, годі говорити про «ефективність» таких правових норм (*За матеріалами: narko.gov.ua (narko.gov.ua); Верховна Рада України (w1.c1.rada.gov.ua); Парламентські слухання (static.rada.gov.ua).*

У ЦЕНТРІ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

Крим у фокусі ЗМІ (березень 2015)

М. Грет, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Спільні теми, що зустрічаються як в умовно проукраїнських ЗМІ, так і в умовно проросійських.

- Спроби виправдати анексію Криму
- Неоімперська політика Кремля
- Війна на Сході України
- Критика політики РФ у Криму Туреччиною
- Захист прав кримських татар
- Земельне питання в Криму
- Етнополітичні ризики в Криму

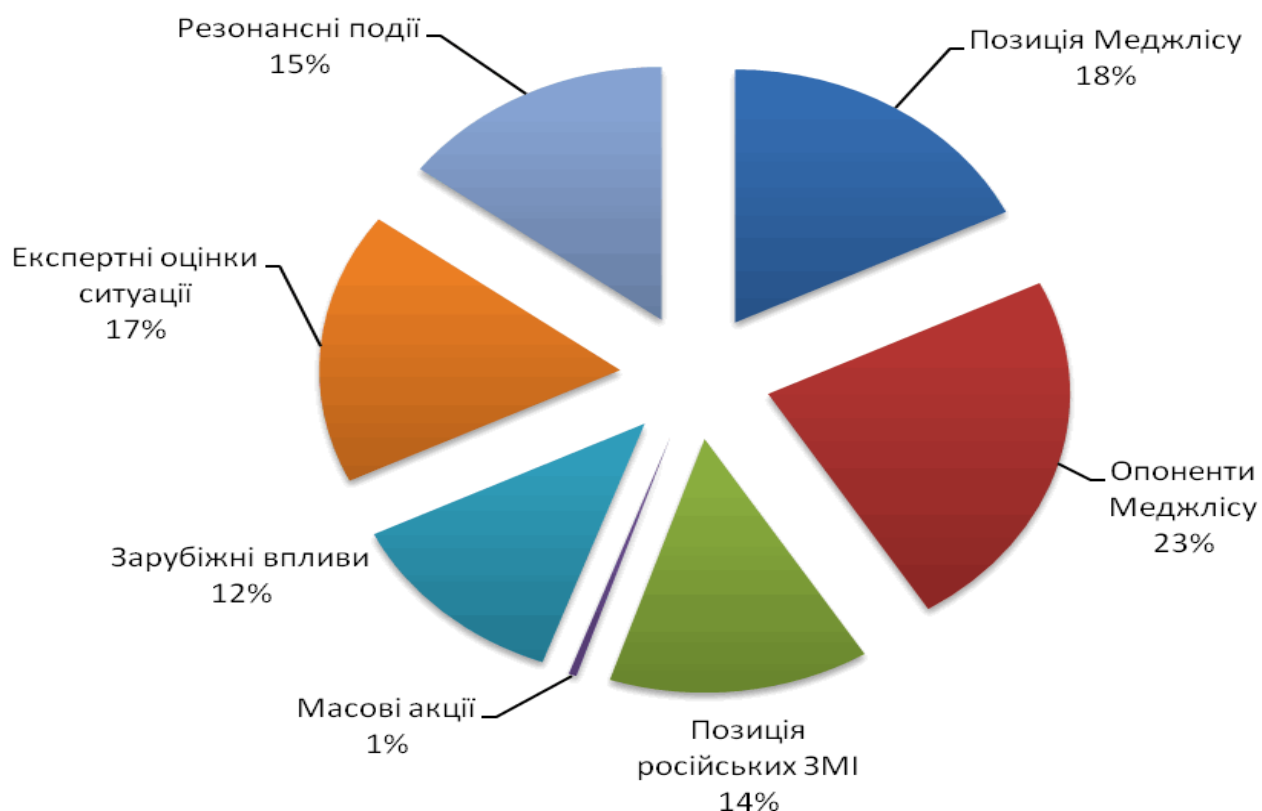
Умовно проукраїнські теми, характерні для меджилісу, українських та зарубіжних публікацій, експертних оцінок та ін.

1. Українські перспективи Криму.
2. Тиск на меджиліс.
3. Репресії щодо кримських татар.
4. Порухення прав людини та політичні репресії в Криму.
5. Підтримка кримських татар Україною.
6. Політика України щодо окупованого Криму.
7. Крим у статусі окупованої території.

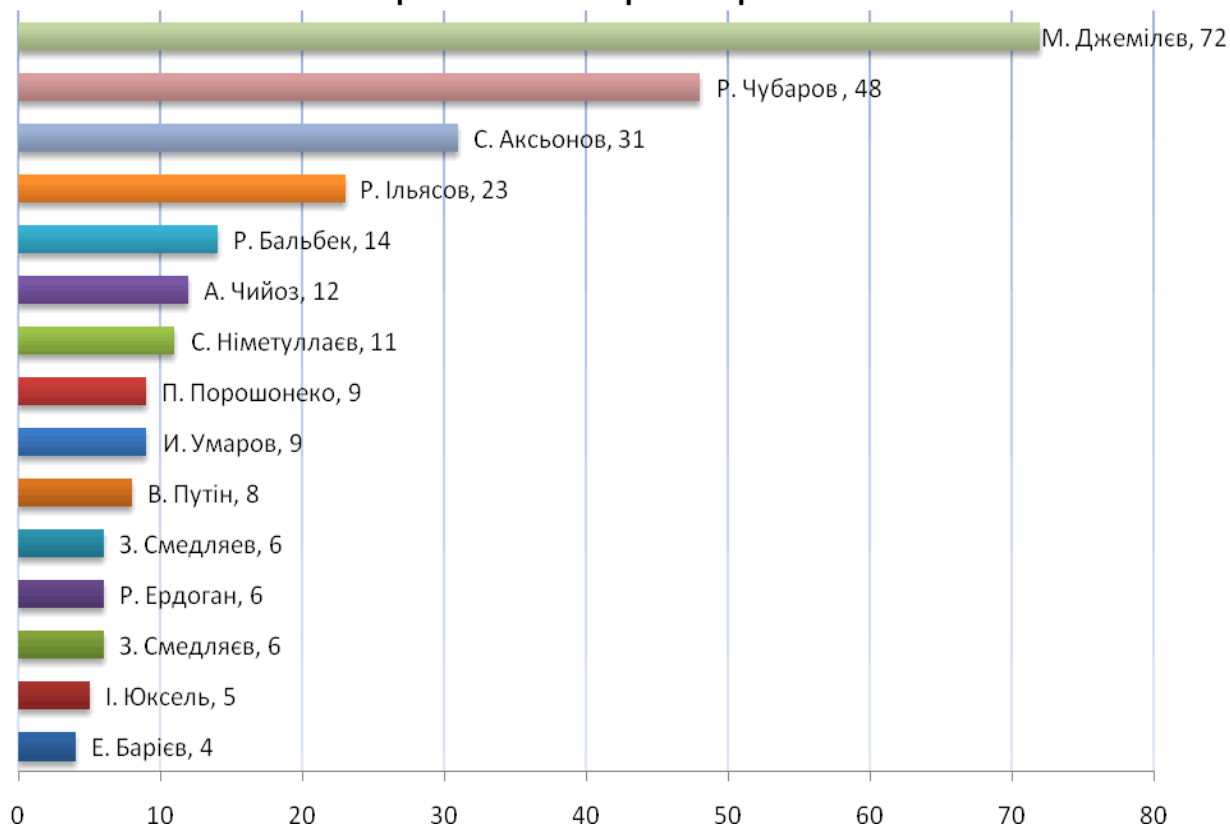
Умовно проросійські теми, характерні лише для російських ЗМІ та опонентів меджилісу.

1. Подвійні стандарти Заходу.
2. Єдність народів Криму.
3. Крим з Росією.
4. Російський погляд на інтеграцію Криму в РФ.
5. Реабілітація жертв політичних репресій.
6. Лояльність кримських татар до РФ.
7. Кримські татари як загроза РФ.
8. **Проблема екстремізму та тероризму.**
9. Некомпетентність нової влади Криму.

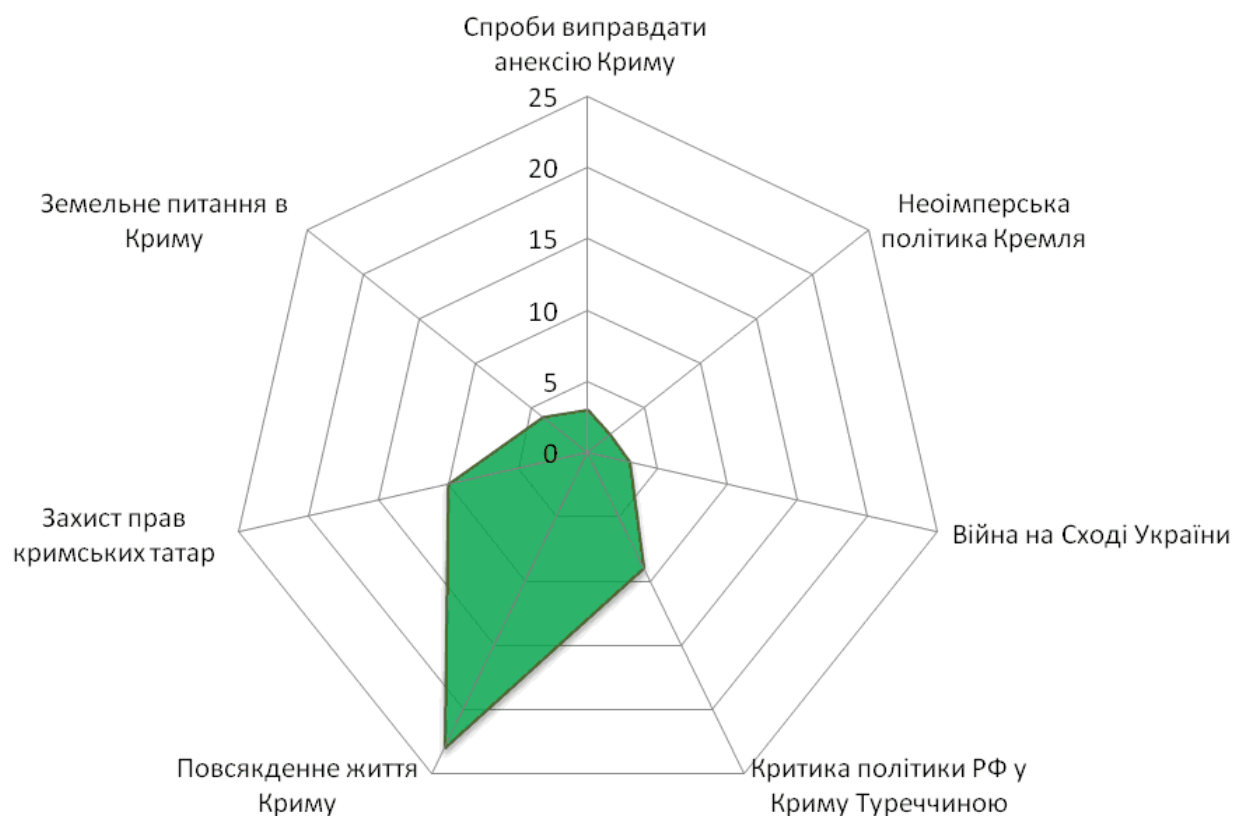
Співвідношення кількості публікацій за джерелами повідомлень за березень

Найбільш згадувані персоналії в публікаціях щодо кримських татар за березень

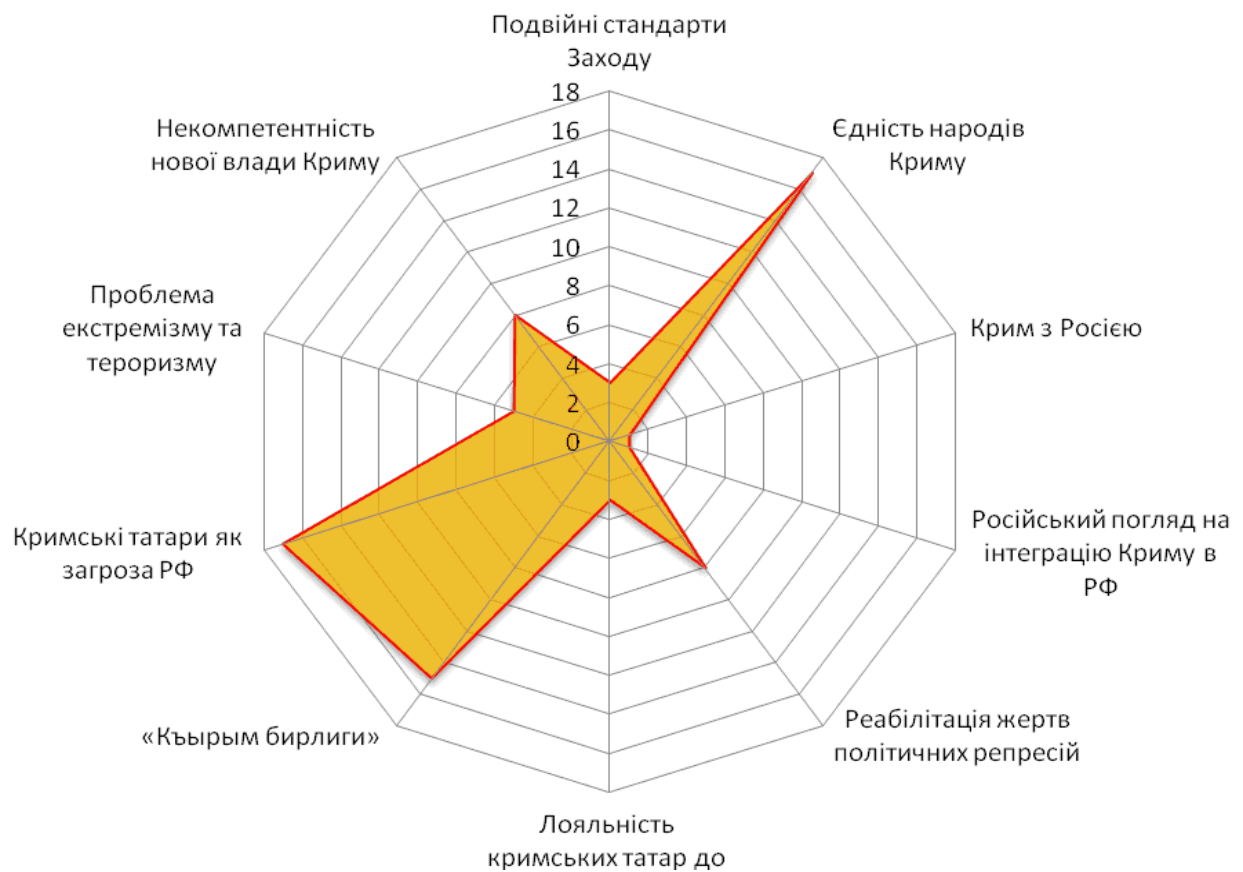
Спільні теми, що зустрічаються в проукраїнських і проросійських ЗМІ

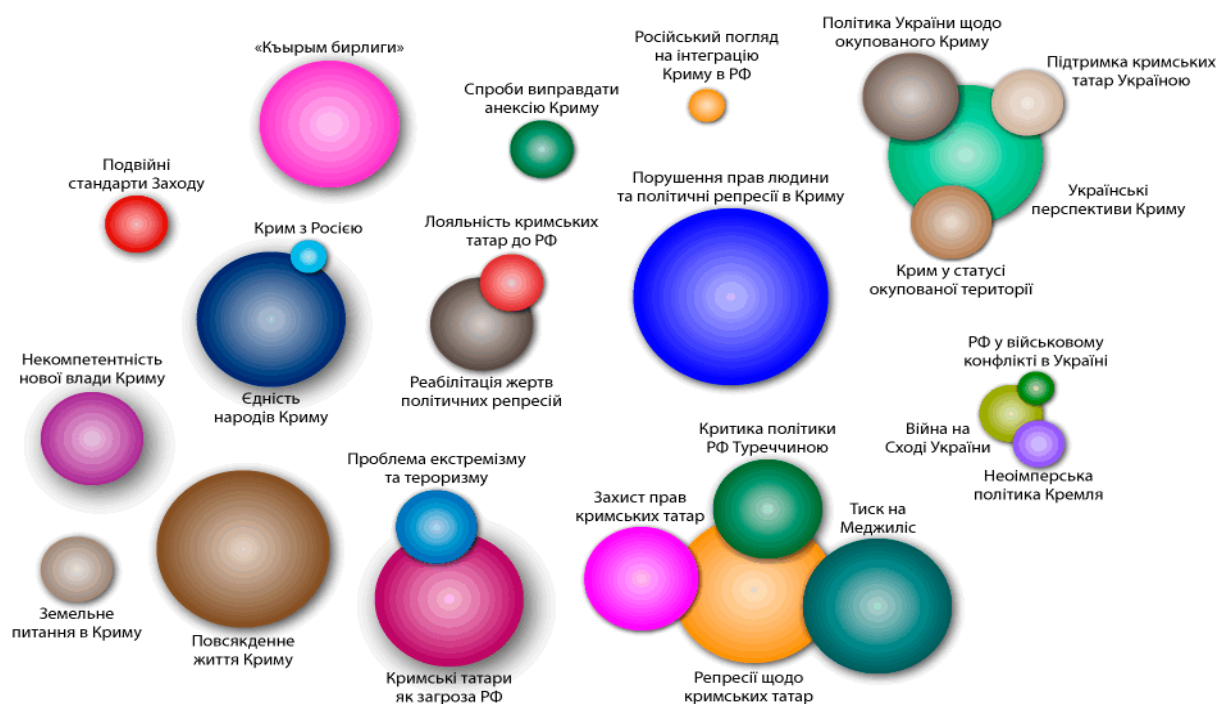
Теми, що характерні для проукраїнських ЗМІ

Теми, що характерні для проросійських ЗМІ

Головні теми щодо кримських татар у ЗМІ за березень

Н. Гриценко, власкор НЮБ НБУВ

Проблеми свободи слова та інформаційної ізоляції Криму

Окупація Криму, окрім інших питань, різко загострила проблеми з правами й свободами жителів півострова, особливо опозиційних до російського режиму, найбільш суб'єктними серед яких – як з точки зору організації, так і з огляду на статус корінного народу, що визнається Україною і міжнародною спільнотою, є кримські татари. І кримли, і українці Криму відчують тиск і системне знищення всього, що не вписується в офіційну для півострова і РФ доктрину «російського Криму»: мови, віросповідання, культури.

І. Яковенко, у недавньому минулому секретар Спілки журналістів Росії, наголошує, що одним з атрибутів і інститутів суб'єктності кримли, що дає змогу народу бути активним, боротися за свої права, безумовно, є свої засоби масової інформації. І їх знищення – це спроба знищити цю суб'єктність, відчуття себе народом. При цьому він прогнозує спроби створення якихось «муляжів національних організацій», витіснивши реальні національні організації кримськотатарського народу – класичний прийом російської влади.

Отже, обмеження свободи слова в цій ситуації є, з одного боку, нищенням «неросійського», а з іншого – різко скорочує можливості незгідного з окупацією населення відстоювати свої права – національні, культурні, політичні. Як зазначив голова Комітету Верховної Ради України з прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Г. Немиря, «важливо, як ситуацію висвітлюють українські ЗМІ, але так само важливо, як висвітлюють в Європі, у світі і в Російській Федерації». На думку чиновника, це так само формує думку про те, що відбувається в Криму. Таким чином, на думку експертів, до проблеми Криму слід привертати увагу не лише місцевих ЗМІ, а й розширювати інформаційне поле для представників світового медіа-простору. Російський представник Кримської польової місії з прав людини А. Юров говорить про мізерно малу кількість якісної незалежної інформації, що приходить із Криму, і зазначає, що справа не тільки в українських ЗМІ. Присутність там міжнародних ЗМІ абсолютно недостатня.

Проте, за результатами моніторингу, проведеного в Криму Центром інформації з прав людини, тенденції, які характеризують становище журналістів та ЗМІ на півострові, є невтішними. Ситуацію погіршує застосування російського законодавства про екстремізм та протидію сепаратизму¹; використання кримської самооборони для тиску на ЗМІ (Кримською польовою місією було встановлено дев'ять випадків порушень прав журналістів з боку «народного ополчення» Криму). Має місце і ускладнення процедури акредитації при місцевих органах влади, зокрема передбачено позбавлення журналіста акредитації за необ'єктивне висвітлення в ЗМІ діяльності кримської адміністрації. Влітку кримськотатарського журналіста позбавили акредитації за те, що він не встав, коли виконувався гімн Російської Федерації», – наводить приклад голова правління центру Т. Печончик. І нарешті – складності в перереєстрації, від яких постраждали багато ЗМІ. «Санкції, за відсутність реєстраційного свідоцтва, значні – це штраф, якщо перевести в доларовий еквівалент 90 тис. Вилучення обладнання, кримінальна відповідальність для керівників ЗМІ», – говорить правозахисниця. Якщо у ЗМІ немає реєстрації, то журналіста при виконанні професійних обов'язків можуть затримати за професійну діяльність, яка не підкріплена редакційним посвідченням.

Фактично, за рік окупації півострів перетворився в інформаційне гето, куди поза Інтернетом майже не потрапляє інформація іззовні та перекривається висвітлення подій з півострова. Серед найперших кроків під час анексії Криму Росією рік тому було встановлення контролю над центральними ЗМІ. Одразу після захоплення адміністративних будівель під контроль російських військових перейшли Державна телерадіокомпанія «Крим» та Радіотелевізійний центр. Інформаційна «зачистка» почалася Криму ще до «референдуму»: 3 березня від ефіру була відключена «Чорноморська телерадіокомпанія», а за декілька днів й усі інші українські телеканали. На їхніх частотах негайно почали мовлення

¹ Нагадаємо, що 30 січня 2015 р. у Криму був затверджений і підписаний С. Аксьоновим «Комплексний план протидії ідеології тероризму в республіці Крим на 2015-2018 роки», згідно з яким забороняється поширення «деструктивних ідей».

російські телеканали Росія-24, Звезда, НТВ, Рен-ТВ, Перший канал та ін. Робота незалежних журналістів на півострові стала небезпечною. Як показують дані моніторингу свободи слова, який проводив київський Інститут масової інформації у червні 2014 р., лише за перші місяці після так званого референдуму про приєднання Криму до Росії з березня по червень 2014 р. було зафіксовано понад 100 випадків нападів на працівників ЗМІ. Звичною практикою стали переїзди цілими редакціями до материкової частини України з Криму: за рік до Києва та Львова виїхали редакції інтернет-видань «События Крыма» та BlackSeaNews, телерадіокомпанії «Чорноморська», QHA («Кримські Новини»), деякі радіостанції та цілі групи незалежних журналістів. Друкована українськомовна преса перестала завозитись на півострів приблизно рік тому.

19 лютого один з найбільших інтернет-провайдерів анексованого Росією Криму «КРЕЛКОМ» почав блокувати доступ своїх клієнтів до сайтів зі списку Роскомнадзору, інформація на яких заборонена до поширення. «Юридичними підставами» для таких дій провайдер назвав наявність запису про запитувані ресурси в «Єдиному реєстрі доменних імен, покажчиків сторінок сайтів в інформаційно-телекомунікаційній мережі Інтернет і мережевих адрес, що дозволяють ідентифікувати сайти в інформаційно-телекомунікаційній мережі Інтернет, що містять інформацію, поширення якої в Російській Федерації заборонено». На сьогодні цей реєстр Роскомнадзору (<http://www.blackseanews.net/read/95476>) налічує 11 424 записи. Однак, як вважають російські експерти, поле для роботи інтернет-ресурсів поки не перекрито. «Провайдер в Криму як і раніше український. Технічно заблокувати сайти, навіть ті, які не працюють в Росії, неможливо, але місцева влада над цим працює. Ті сайти, які не відкриваються в Росії, у Криму досі доступні», – говорить правозахисник, представник Кримської польовий місії Д. Макаров. Таким чином, інтернет-простір залишається єдиним місцем для роботи деяких видань. Так, наприклад, свою діяльність виключно в мережу перенесла українська газета Криму «Кримська Світлиця».

1 квітня 2015 р. на півострові завершився перехідний період, протягом якого кримські медіа-компанії могли працювати за українськими дозвільним документам. Після перереєстрації з 3 тис. видань, теле- і радіоканалів у Криму залишилося лише 232. Це вісім мережевих ЗМІ, 19 телеканалів, 42 радіостанції, 163 друкованих видання та інформаційних агентств. При цьому жодна радіостанція не зберегла формат трансляції, яким він був до 2014 р.

Кримська польова місія з прав людини в аналітичному огляді ситуації щодо Криму за лютий 2015 р. зазначила, що з 11 кримськотатарських видань пройти перереєстрацію вдалося лише одному російськомовному ЗМІ. Експерти не виключають можливості того, що світ і зовсім залишиться без незалежної інформації з Криму.

У Криму припинили мовлення не тільки незалежні ЗМІ, але навіть ті, які старалися дуже обережно підходити до коментарів подій, що стосувалися «Кримської весни». За словами журналістів та медіа-експертів, проблем з реєстрацією чи з доступом до інформації не мають тільки державні або

провладні видання. Найбільші накладі на півострові наразі мають «Крымские известия», яка є офіційним рупором «Держради Криму», а також провладна «Крымская правда». На думку виконавчого директора Інституту масової інформації О. Романюк, журналісти цих видань нехтують професійною етикою, розповсюджуючи пропагандистські публікації. «Це яскравий інструмент інформаційної війни з культивуцією позитивного образу РФ та проросійських сепаратистів», – зазначила вона в розмові з DW, коментуючи ситуацію на прикладі однієї з публікацій «Кримської правди», у якій на адресу українських політиків вживається груба лайка, а бойовики на Донбасі представляють героями.

Процес зачищення інформаційного простору окупаційним режимом завершився припиненням мовлення кримськотатарського телеканалу АТР², одного з небагатьох регіональних, який зміг стати прибутковим. Керівництво каналу готове було піти на деякі компроміси, відмовившись від програм на політичну й суспільну тематику, аби зберегти хоча б культурний та просвітницький сегмент. Формально приводом для відмови в перереєстрації послужили начебто помилки в поданих документах, проте справжня причина в тому, що окупаційна адміністрація вбачає в ньому загрозу. Аксьонов назвав канал «ворожим», якому не місце в Криму, звинувативши його в тому, що він вселяє глядачам «якусь надію» (надію на повернення до складу України). АТР звинуватили в «розпалюванні міжнаціональної ворожнечі». За словами Аксьонова, кримськотатарський сегмент інформаційного простору «був значною мірою монополізований приватним медіа-холдингом АТР і прикриваючись інтересами народу, використовував своє монопольне становище для політичних маніпуляцій, мета яких створити у кримсько-татарського народу враження, що їх позбавляють інформації рідною мовою». У припиненні мовлення телеканалу Аксьонов звинуватив керівництво медіа-холдингу, яке, за його словами, зірвало процес ліцензування. «Глава» республіки назвав це елементом інформаційної війни проти Криму і Росії.

Стосовно подальших намірів АТР, не виключається, що телеканал може звернутися з позовом до суду на «Роскомнадзор», якщо той так і не видасть ліцензію (канал вже вкотре подав заявку). Власник АТР Л. Іслямов повідомив, що розглядає варіант відновлення супутникового мовлення – у каналу є українська ліцензія.

Коментуючи відмову реєстрації кримськотатарських ЗМІ голова меджлісу Р. Чубаров наголосив, що питання не лежить у технічному або формально

² Телеканал АТР є частиною холдингу «Атлант СВ», куди також входять Інформаційний веб-портал «15 хвилин», дитячий кримськотатарський телеканал Lale, радіостанції «Майдан» та «Лідер», що теж не змогли перереєструватись. Власником холдингу є громадянин Росії, найбагатший кримськотатарський бізнесмен Л. Іслямов, що проживає в Москві. Понад три роки тому він почав вкладати гроші в розвиток АТР, вивів його на самоокупність, а рік тому канал входив до трійки найпопулярніших на півострові. У вересні «влада» Криму пропонувала продати канал, а в разі відмови погрожувала силовим захопленням.

правовому руслі, а є «виключно політичним рішенням керівництва Росії для того, щоб розчавити кримськотатарський народ». «Для нас телеканал АТР – це не стільки джерело інформації, як дуже ефективний засіб навчання наших дітей рідної мови та збереження й розвитку культури. Закриттям телеканалу російська влада завдала нам болючого удару і зробила це цілеспрямовано для знищення кримських татар», – наголосив Р. Чубаров. У меджлісі подібні кроки розглядають у контексті намагань окупаційної влади бити по кримськотатарських інституціях. «Меджліс, духовне управління мусульман. Телеканал “АТР” теж був інституцією кримських татар, оскільки народ, який перебував майже півстоліття у вигнанні, втратив майже все: дуже сильною була асимільованість, у нас не було шкіл, підручників, ЗМІ. І повертаючись на батьківщину ми намагалися знайти найефективніші форми відродження на всіх напрямках», – підкреслив Р. Чубаров. Заступник генерального директора телеканалу АТР Л. Буджурова теж зазначила, що рішення про закриття телеканалу АТР вдарило не по телеканалі, а по всьому народу.

Спікер Міністерства закордонних справ України Є. Перебийніс назвав дії окупаційної влади однією зі складових цинічної і, судячи з усього, добре продуманої стратегії Росії, спрямованої на послідовне витіснення всього кримськотатарського, як, власне, і всього українського з культурного, інформаційного та політичного простору окупованого півострова, помстою російського режиму кримським татарам за неприйняття незаконної окупації півострова Російською Федерацією і її спробою встановити варварські й відверто кримінальні порядки на території Криму.

З припиненням мовлення АТР кримськотатарська спільнота виявиться загнаною в інформаційне гетто, вважає член Ради кримських татар у Москві, журналіст, один з ініціаторів звернення до інтелігенції і правозахисників Росії, України та інших країн А. Муждабаєв. Практично все суспільне життя кримських татар – і культурне, і музичне – це був телеканал АТР. Тобто повною мірою здійснено вбивство носія культури, музики, духу й відчуття самого існування кримськотатарського народу, наголошує він, підкреслюючи, що йдеться про свого роду «гібридну депортацію»: прямі накази не віддаються, але робиться все для того, щоб вигнати кримських татар із Криму, знищити їхню культуру.

До речі, коментуючи пропозиції організації мовлення з материка України, кримські татари підкреслюють: «АТР – кримськотатарський канал. А кримські татари – це Крим. Ми хочемо жити і працювати у себе на батьківщині для свого народу. Ми повинні жити зі своїм народом на рідній землі». Переїзд редакції на материк вважають рівносильний депортації, тому канал буде працювати як продакшн-студія – продовжувати дубляж кіно- і мультфільмів кримськотатарською мовою, знімати документальні проекти про історію та культуру народу, готувати дитячі програми.

Щоб привернути увагу громадськості до проблеми, на каналі з 25 березня проходив телемарафон «Не вбивайте АТР». Унаслідок цього, ситуація з закриттям кримськотатарського каналу набула широкого розголосу. В Україні,

США, Казахстані та ряді інших країн пройшли акції в знак солідарності та підтримки.

У МЗС РФ глибоке здивування викликає «галас, піднятий рядом зарубіжних партнерів та правозахисних організацій навколо медіа-холдингу АТР». У відомстві назвали «безпідставним і обурливим» розгляд ситуації в контексті утисків свободи слова та прав кримськотатарських ЗМІ. «Часу з травня 2014 було цілком достатньо для сумлінного і коректного оформлення всіх необхідних документів. Складається враження, що реальна причина припинення мовлення – умисне саботування власниками медіа-холдингу вимог російського законодавства», – констатували в російському МЗС.

У відповідь на дії окупаційної російської влади, лідери кримскотатарського народу зустрілися з групою провідних європейських експертів і обговорили питання щодо створення європейського медіакультурного проекту для кримських татар у Криму. Передбачається що в новому медіа отримають змогу працювати журналісти з каналу АТР.

У свою чергу Президент України вважає, що закриття кримськотатарських ЗМІ в анексованому Криму не зламає волю кримських татар: «Можна вимкнути телеканал, та не можна зупинити прагнення кримськотатарського народу до волі та правди!». П. Порошенко доручив організувати мовлення кримськотатарського телеканалу АТР по всій Україні: «Це справа честі для української влади зробити так, щоб найближчим часом на українській території і в Криму зокрема, було відновлено мовлення АТР». Відповідне доручення П. Порошенко вже дав Міністерству інформаційної політики. Президент також пообіцяв, що Україна буде захищати телеканал АТР у Європейському суді з захисту прав людини в Страсбурзі.

Прокуратура Криму, яка нині діє на материковій частині України, відкрила кримінальну справу за фактом припинення на території автономії діяльність медіа-холдингу АТР, повідомляє прес-служба Генпрокуратури. Справу відкрито за статтею 171 Кримінального кодексу України – перешкоджання законній професійній діяльності журналістів.

Відразу після ліквідації місцевих ЗМІ «влада» Криму заявила про створення «народного кримськотатарського телебачення, за прикладом громадського Російського телебачення, вільного від ідеологічного та фінансового диктату», що «сприятиме реалізації права кримських татар на отримання правдивої, об'єктивної та неупередженої інформації рідною мовою». Кримські татари розглядають цей крок як спробу окупаційної адміністрації створити фейковий АТР для кримських татар. Як наголошує Р. Чубаров, «саме для цього понад місяць тому вони напали на АТР, тримали захопленими приміщення, забрали сервера і скачали весь архів, напрацьований за всі роки. Архів містив сотні годин різноманітних програм, починаючи від просвітницьких та історичних, закінчуючи політичними та розважальними. Ми не виключаємо, що коли вони запустять фейк, то на першому етапі будуть просто заповнювати ефір цією продукцією, а паралельно намагатимуться зламати журналістів, щоб змусити їх працювати в цій паралелі. Журналісти

АТР про це знають і кажуть, що не підуть туди працювати». Глава меджлісу побоюється що наступним кроком окупаційної влади може бути горезвісна «націоналізація» майна медіа-холдингу, а це на сьогодні – найсучасніше обладнання в Криму. Одночасно може посилитися тиск із боку ФСБ та Центру МВС по боротьбі з екстремізмом на редакторів і журналістів, а всіх інших органів – на бізнес власника.

Радник міністра інформаційної політики України, експерт «Кримського інституту стратегічних досліджень» С. Костинський, говорячи про ініціативу щодо створення кримськотатарського телебачення, підкреслив, що «завдання, яке вони перед собою ставлять, полягає в тому, щоб кожен кримський татарин вважав себе, у першу чергу, росіянином, а потім – частиною «якогось» кримського народу.

Те, що по кримськотатарському народу завдається системний удар, доводить ситуація з інститутами, які підтримують його ідентичність. «Обшуки в мечетях і медресе, цензурування релігійної літератури, тиск на меджліс, заборона мовлення в Криму впливовим кримськотатарським ЗМІ – все це окремі частини великого плану. Проміжною метою цієї роботи є внесення розколу серед кримських татар, маргіналізація тих, хто говорить від імені народу і чий голос звернений до народу», – упевнений С. Костинський.

За словами експерта, створення кримськотатарського громадського телебачення – це, по-перше, знищення залишків свободи слова – спроба підмінити незалежний голос залежним. По-друге, наступ на вільнодумство – планується створення інструменту пропаганди, спрямованого на кримських татар, в умовах повної зачистки інформаційного простору.

Показово, що на тлі припинення мовлення АТР по Криму вже прокотилася чергова хвиля обшуків у будинках кримських татар.

Досить специфічним кроком кримської адміністрації стали спроби обмежити для місцевих мешканців скаржитись на проблеми півострова до Москви. Про масу скарг і звернень на засіданні так званої «Ради міністрів республіки» заявила «віце-прем'єр» Л. Опанасюк. За словами чиновниці, «ощасливлені» окупацією кримчани викладають у листах до адміністрації президента РФ «невірні факти, спрямовані на дискредитацію влади». Так званий «глава» Криму С. Аксьонов пообіцяв покарати невдоволених. Його заява сповнена роздратування: «Всіх до тямі приведемо, і письменників, які викладають факти, що не відповідають дійсності, приведемо до тямі». Він також порекомендував невдоволеним «владою Криму» скаржитись на неї самій «владі Криму» «щоб ми президента нашого (Путіна) не відволікали питаннями, які в змозі самі вирішити».

Загалом, за висновками правозахисних організацій, у Криму завершився етап існування незалежної та об'єктивної журналістики. Прослуховування телефонів, ведення «чорних списків ФСБ», переслідування та обшуки, доноси, публікації під псевдонімами та переховування – це та реальність у Криму, у якій нині залишилися журналісти, що не дотримуються провладних поглядів.

Міжнародна громадськість активно відреагувала на утиски ЗМІ в Криму.

У Європейському Союзі закриття низки засобів масової інформації на включеному РФ півострові розцінили як порушення фундаментальних прав і свобод. «Мовлення кримськотатарського телеканалу АТР було припинено, після обшуків у його приміщеннях і нападів на його журналістів в останні тижні. Інші кримськотатарські ЗМІ, за деякими даними, також примушують до закриття. Це є кричущим порушенням права на свободу слова та частиною більш широкої картини переслідування і залякування кримськотатарської громади», – ідеться в заяві ЄС.

Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ Д. Міятович вважає відмову в реєстрації кримських медіа політичною цензурою, вона зазначила, що засоби масової інформації кримських татар отримали відмову в реєстрації із суб'єктивних причин і назвала це ще одним доказом, що в Криму продовжується політична вибіркова цензура вільних та незалежних голосів. Д. Міятович підкреслила, що особи, які належать до певних національних культур, на своїх територіях мають право на поширення, доступ та обмін інформацією, зокрема, їхньою мовою. Події в Криму також чітко вказують на застосування Російською Федерацією надмірного запобіжного характеру реєстрації.

Генеральний секретар Ради Європи Т. Ягланд занепокоєний закриттям кримськотатарського телеканалу і закликає поновити його трансляцію. У його заяві, оприлюдненій на офіційному сайті Ради Європи, ідеться: «Плюралістичні медіа є важливими для Криму і усієї Європи». Генсек закликав окупаційну кримську владу і керівників телеканалу досягти згоди, яка дала б можливість АТР продовжити мовлення.

Державний департамент США оприлюднив заяву з рішучим засудженням закриття в Криму кримськотатарських ЗМІ, зокрема телеканалу АТР, інформагентства QNA, газети «Авдет», радіостанції «Мейдан FM», а також постійних переслідувань національних меншин і незгодних з окупаційною владою на півострові. США закликали негайно відновити роботу всіх закритих медіа та наголосили: «Ці акти відносно конкретних ЗМІ стали продовженням річної кампанії, спрямованої на те, щоб змусити замовкнути кримськотатарське населення та інших осіб, які виступають проти російської окупації».

Держдепартамент США також заявив, що закриття цих медіа є продовженням серії дій, спрямованих на обмеження свободи слова в Криму. «Татар виділили в особливу категорію і піддають дискримінації, залякування та переслідувань, здійснюючи обшуки в будинках, рейди в офісах політичних організацій та релігійних установах», наголосили в установі.

Стурбованість у зв'язку із закриттям першого і єдиного у світі супутникового телеканалу АТР, що веде мовлення кримськотатарською мовою, висловила також влада Туреччини. Глава МЗС Туреччини М. Чавушоглу назвав неприйнятним становище кримських татар, вказуючи на порушення їхніх прав.

Зі спільною заявою на підтримку єдиного у світі кримськотатарського телеканалу АТР виступили і ряд міжнародних правозахисних організацій. У своїй заяві «Асоціація по захисту репресованих народів», «Федералістський

Союз Європейських народностей», «Молодь Європейських народностей» і «Інститут кавказьких, татарських і туркестанських досліджень» рішуче виступили проти закриття АТР.

«Будучи міжнародною організацією, заснованою більше 45 років тому в Німеччині, що захищає права етнічних та релігійних меншин, а також корінних народностей, ми знаємо, що ЗМІ є важливим і невід'ємним рупором меншин у всьому світі. ЗМІ дозволяють зберігати і розвивати мови цих меншин. ЗМІ дають можливість меншості побачити себе у складі країни або регіону. Вони відображають культуру та історію меншості», – зазначив генеральний секретар асоціації Т. Цюльх. Він нагадав, що ЗМІ дають можливість побачити й почути меншини, і це є неоціненним внеском у збереження й розвиток їхніх мов. ЗМІ меншин символізують різноманіття і відкритість окремо взятого суспільства. Забороняти засоби масової інформації, що віщають для меншин і транспортують їхню культуру та історію, – це безцеремонне знущання.

Президент «Федералістського Союзу Європейських народностей» (це найбільша конфедерація меншин у Європі) Г. Ханзен нагадав, що влада Криму та Російської Федерації стверджувала, що буде всіляко поважати та підтримувати права меншин у Криму. Тепер вони намагаються призупинити роботу АТР. Це неприйнятно. Всі організації, які приєдналися до даної спільної заяви, переконані: АТР не повинен бути закритий!

Правозахисна структура Human Rights Watch також підтвердила, що після анексії Криму «влада» неодноразово здійснювала рейди в редакції, конфіскувала й пошкоджувала обладнання журналістів.

За словами заступника директора програми Amnesty International у Європі та Центральній Азії Д. Кривошеєва, ЗМІ кримських татар «піддавались постійному цькуванню з моменту російської агресії Криму». Він також зазначив, що «очевидне зазіхання на свободу слова, замасковане під адміністративну процедуру, є грубою спробою придушити незалежні ЗМІ, примусити замовкнути незгодних та залякати кримськотатарську громаду. Навіть дитячі програми закрили – хоч це звучить, немов першоквітневий жарт, але підстав для сміху немає. Цей кричущий наступ на свободу слова є брутальною спробою придушити незалежні засоби масової інформації, змусити мовчати інакодумців і залякати кримськотатарську громаду».

Світовий конгрес українців (СКУ) засуджує закриття російськими окупаційними структурами багатьох кримськотатарських засобів масової інформації, у тому числі й телеканалу АТР, єдиного незалежного телевізійного каналу, який здійснював мовлення для кримських татар на півострові. «З незаконною анексією Російською Федерацією Криму, більше року тому, його жителі потерпають від переслідувань і залякувань, які є частиною планів, щоб змусити їх замовкнути та щоб ізолювати їх від України. Кількість задокументованих порушень основних прав і свобод людини, скоєних Російською Федерацією в Криму, є шокуючою, у тому числі й залякування, насильство і погрози на адресу журналістів. Ганебне закриття багатьох кримськотатарських засобів масової інформації є порушенням свободи слова та

вимагає відповідної реакції з боку міжнародної спільноти», – заявив президент СКУ Е. Чолій.

Звичайно, структури ЄС, уряди європейських країн і незалежні фонди зроблять все, щоб зберегти телеканал або принаймні забезпечити його переїзд на материкову частину України. Однак для АТР життєво важливо відновити мовлення на півострові, де залишилася велика частина кримських татар, які не збираються залишати батьківщину.

У цьому напрямі потрібні конкретні дії української сторони. Тому представники громадських організацій та органів державної влади об'єднались в ініціативу Crimea Action Group (акція заради Криму) для захисту інтересів держави, прав громадян, свободи ЗМІ в анексованому Криму.

С. Костинський, радник міністра інформаційної політики України, експерт «Кримського інституту стратегічних досліджень», заявив що, Crimea Action Group є неформальним механізмом співпраці університетського, аналітичного і державного середовищ в інтересах Криму. Основним завданням роботи ставиться створення замкнутого циклу вироблення та імплементації рішень щодо анексованого півострова. Ще одним завданням є цілеспрямоване інформування про дані рішення міжнародного співтовариства. Ситуація в Криму оцінюється не просто як остаточне знищення свободи слова і ЗМІ, але і як цинічна розправа над кримськотатарським народом та жителями Криму.

На думку політолога Т. Березовця, поки Україна нічого не робить для того, щоб створити альтернативні ЗМІ для кримчан і донеччан, більше надій треба покладати на комерційні та недержавні проекти, які будуть створюватися для прориву інформаційної блокади. Тим більше суспільний запит є. Згідно з дослідженням компанії GFK, кримчани хочуть, щоб в Україні було створено окремий ЗМІ виключно з кримської тематики. Кримчани дивляться українські канали – найчастіше ICTV, Інтер, СТБ та 1 + 1. Близько 70 % жителів Криму дивляться українські канали як мінімум раз на тиждень. Крім того, нині в Криму масово ставлять супутникові тарілки, саме для того, щоб дивитися українські канали. І роблять це не тільки кримські татари, які здебільшого живуть у приватних будинках, а й жителі міст – Сімферополя, Севастополя та інших. Тобто люди хочуть отримувати оперативну інформацію, потрібно тільки дати їм таку можливість. І державі замість того, щоб мучитися і створювати щось нове – варто було б розвивати Чорноморську телерадіокомпанію. Це 20-річний бренд, який відмінно знають у Криму, а з втратою АТР його аудиторія зростає в рази. Тим більше у них вже є два супутники та інтернет-мовлення, потрібно просто дати телеканалу додаткову можливість транслюватися на Крим, наголошує політолог.

Крім того, у Херсонській області є великий ретрансляційний центр, можна скористатися його можливостями для того, щоб продовжувати трансляцію в Інтернеті і віщати через супутник. На сьогодні завдання полягає в тому, щоб прорвати інформаційну блокаду, оскільки Крим, по суті, перетворюють на резервацію і інформаційне гетто в гіршому розумінні цього слова.

«Уряд України зобов'язаний замкнути на собі всі питання взаємодії

материкової України з окупованим півостровом. При цьому головним критерієм, що визначає доцільність взаємодії в будь-якому напрямку, має бути дотримання прав людини в окупованому Криму і питання безпеки», – говорить Р. Чубаров, нагадуючи, що робота створеної урядом Держслужби з питань Криму досі заблокована.

Своєрідним прискорювачем процесу, на думку Р. Чубарова, могла б стати громадська рада при КМУ з питань реінтеграції Криму: «До його складу увійшли б представники експертного співтовариства, меджлісу кримськотатарського народу, правозахисники та журналісти. Рада могла б публікувати щомісячні звіти моніторингу дотримання прав і свобод людини в Криму в різних сферах, які були б сигналом для оперативних дій міністерств і відомств, а також залучати експертів для розробки проектів рішень по Криму і одночасно аналізувати проекти, які готують органи влади».

Виступаючи на міжнародній конференції «Права людини в Криму: звітуємо, реагуємо, поновлюємо», голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, заступник голови партії «Батьківщина», Г. Немиря заявив, що для захисту прав людини в Криму потрібне застосування таких механізмів:

- активне залучення міжнародних організацій до незалежного моніторингу прав людини в Криму;
- створення спільних з міжнародними організаціями місій для виявлення конкретних фактів порушення прав людини;
- державне сприяння діяльності в Україні громадських організацій, які здійснюють захист прав людини в Криму;
- активне застосування міжнародно-правових механізмів захисту прав людини, національних меншин та корінних народів у Криму;
- фіксування всіх випадків порушень прав людини та висунення вимог до Росії щодо їх усунення.

У свою чергу голова меджлісу кримськотатарського народу Р. Чубаров закликав розробити механізми, які дадуть можливість міжнародній спільноті змусити Росію дотримуватися прав людини в Криму. «Росія має відчувати цей тиск. Тільки у цьому випадку ми зможемо захистити людей у Криму», – наголосив він. Логічним видається думка координатора громадської ініціативи «Крим-SOS» Т. Ташевої про те, що боротьба за повернення громадянських свобод, звільнення Криму від агресора, створення умов для розвитку мов і культур на основі єдності України можуть стати стратегією повернення Криму та його подальшого розквіту (*За матеріалами: tyzhden.ua, www.radiosvoboda.org, podrobnosti.ua, gazetavv.com, thekievtimes.ua, www.dw.de, www.newsru.ua, zik.ua, www.segodnya.ua, www.ukrinform.ua, vesti-ukr.com, www.pravda.com.ua, http://ukrrudprom.ua, www.novayagazeta.ru, ru.krymr.com, www.5.ua, ukrpohliad.org, podpricelom.com.ua, www.newsru.co.il, 15minut.org, www.eurointegration.com.ua*

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку

Обзор валютного рынка в Украине за неделю с 20 по 24 апреля

Мировые валютные рынки на прошедшей неделе находились под влиянием ожиданий решения вопроса греческого долга. Объем макроэкономической статистики был незначительным, и не оказывал существенного влияния на динамику валют. Исключением выступила публикация предварительного индекса деловой активности, указавшая на риски замедления темпов роста в промышленности. Как отмечают аналитики FOREX CLUB в Украине, пара евро/доллар по итогам недели выросла на 0,8% до уровня 1,086.

Украинский валютный рынок на прошедшей неделе еще раз подтвердил наличие циклического движения: подъем в первой половине недели и откат в среду и четверг. Нестандартным для последних недель было движение пятницы, когда рынок продемонстрировал рывок вверх. Впрочем, торговые объемы были низкими, а движение основывалось на ограниченном предложении валюты на рынке.

Среди ключевой статистики, оказывающей влияние на динамику валютного рынка, были данные по промышленному производству за март, указавшие на незначительное торможение темпов спада, а также платежный баланс за март. Данные оказались достаточно позитивными: дефицит счета текущих операций снизился до 13 млн. долларов с 460 млн. долларов месяцем ранее, за счет роста экспорта продукции химической и связанной с ней отраслей, а также экспорта черного и цветного металла и продукции из них. Дефицит платежного баланса снизился с 743 млн. долларов в феврале до 305 млн. долларов в марте.

Кроме того, валютный рынок следил за ситуацией по реструктуризации долгов, поскольку этот фактор определяет вероятность получения второго транша, без которого стране грозит дефолт. В первую очередь за новостями по Укрэксимбанку. В начале прошлой недели стало известно, что Укрэксимбанк предложил выгодные условия реструктуризации, что спровоцировало ралли по евробондам этого эмитента. Неплохие результаты по итогам недели также показали ряд других еврооблигаций госкомпаний. Этот факт можно расценивать, как позитив по достижению договоренностей с кредиторами. Тем не менее, непосредственно по государственным евробондам ситуация остается не такая радужная. Очевидно, что по еврооблигациям на 3 млрд. долларов, держателем которых выступает РФ, достижение договоренности по реструктуризации минимально.

Позитивной для рынка также стала информация о выделении Украине 250 млн. евро финансовой помощи от ЕС, а также кредитные гарантии США на второй транш еврооблигаций Украины в размере 1 млрд. долларов, вступившие

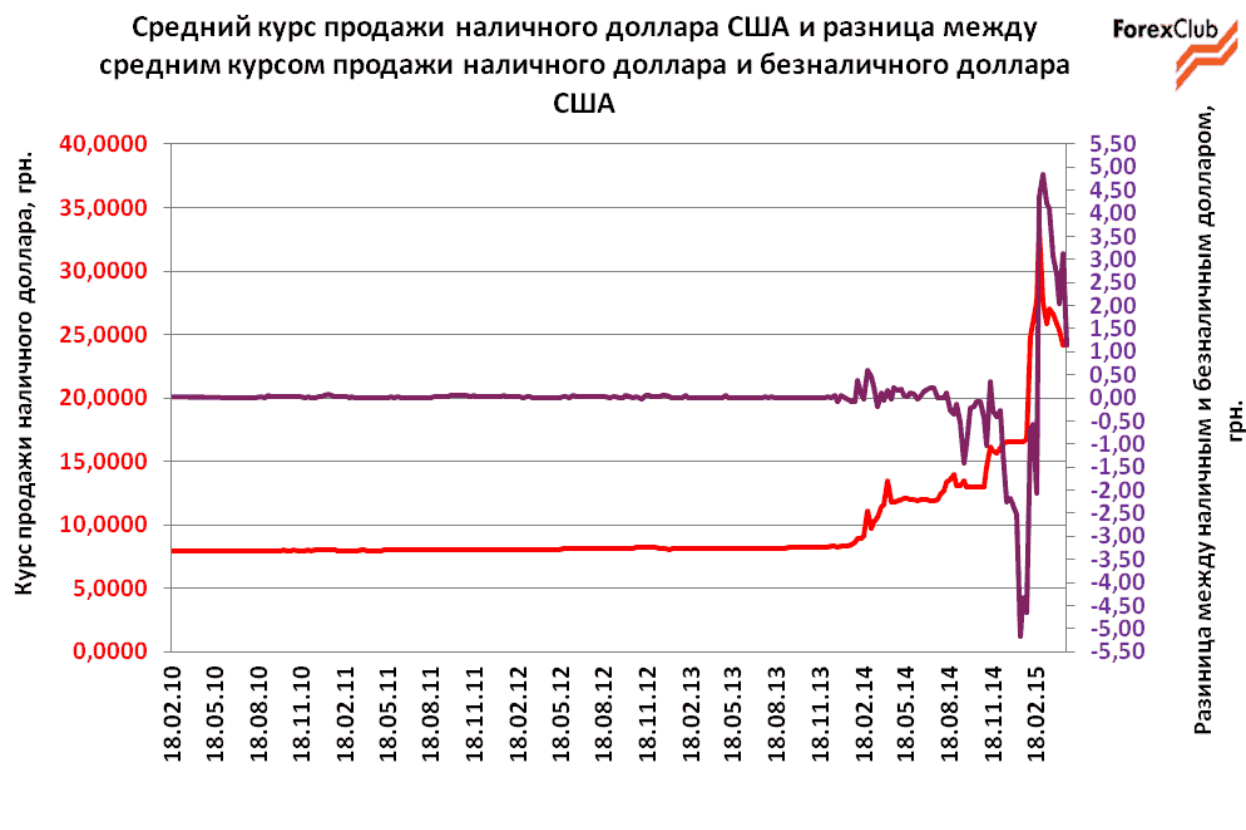
в силу 24 апреля.

Доллар США

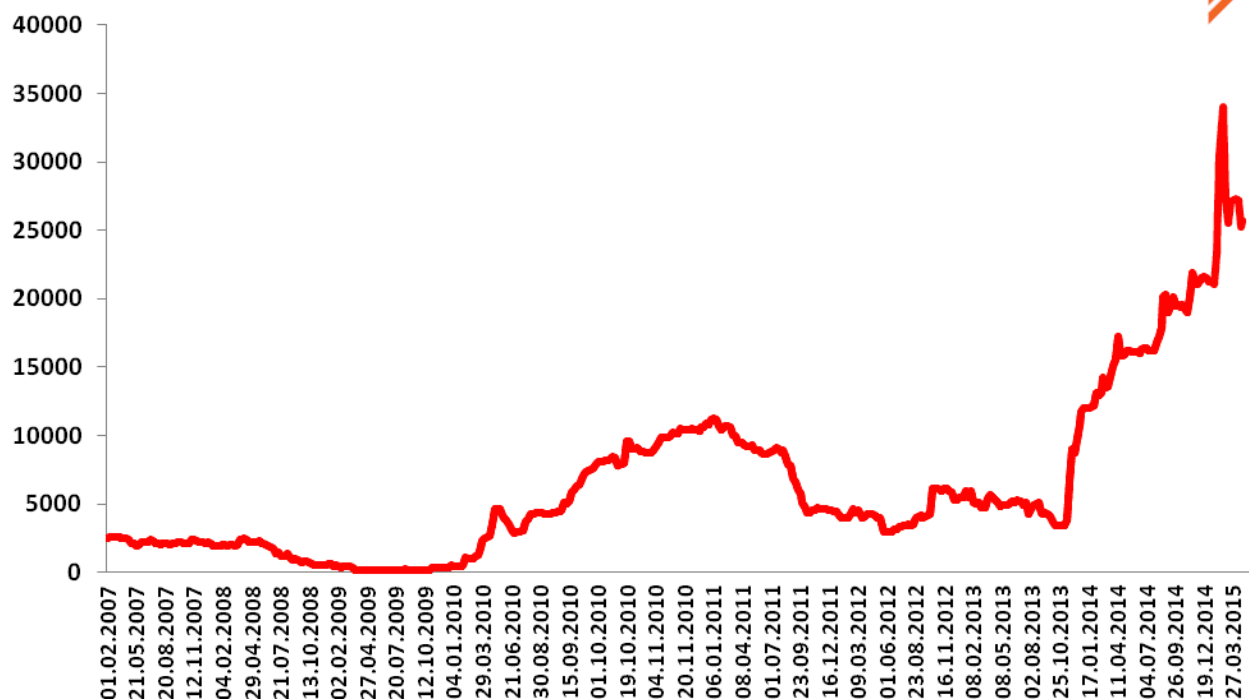
Курс продажи безналичного доллара США по итогам недели вырос на 9,4% до 23,0 грн., наличного – снизился на 0,05% до 24,15 грн.

Разница между наличным и безналичным курсом продажи доллара США сократилась до 1,153 грн., что является наименьшим значением за последние девять недель. Такая тенденция позитивна, поскольку снижает спекулятивные колебания.

Объем ОВГЗ, принадлежащих нерезидентам, за неделю вырос на 1,8% до 19,2 млрд. грн. С начала года, прирост позиции нерезидентов составил 19,2%. Среднесуточный объем торгов на межбанке за прошедшую неделю незначительно снизился – на 1,3% до 177,5 млн. долларов. При этом, активность пятницы была выше средней, что говорит о перевесе покупателей при слабой позиции продавцов.

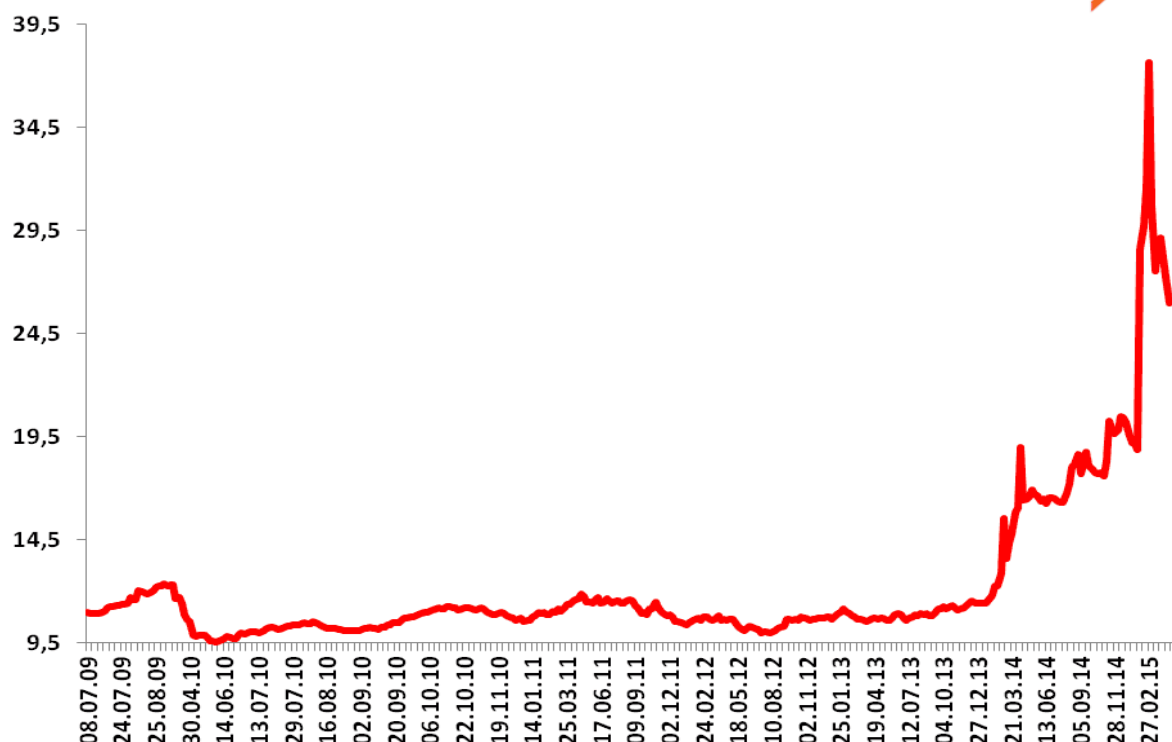
По оценкам аналитиков [FOREX CLUB](#) в Украине, курс безналичного доллара США на текущей неделе может колебаться в диапазоне 22,5–23,5 грн., наличного – 23–25 грн. НБУ, вероятно, сохранит административное регулирование рынка, как минимум, до середины мая, что будет способствовать низкому спросу на межбанке.

В тоже время, предложение остается низким. Однако, исходя из статистики по платежному балансу и повышению экспорта в марте – ситуация в будущем может измениться.

Динамика валютного рынка на текущей неделе будет подвластна многим факторам: конец календарного месяца, майские праздники, нагнетание информационного фона в отношении возможного ухудшения ситуации в зоне АТО, а также сохраняющаяся неопределенность по реструктуризации внешнего долга. Реализация рисков (реструктуризации или АТО) приведет к резкому росту курса, в то время как достижение договоренностей по Укрэксимбанку окажет позитивное влияние. Наличный рынок также будет двигаться в ориентире изменяющейся конъюнктуры, и в ожидании майских праздников. Тут возможна даже ситуативная продажа валюты, когда население будет пополнять наличную гривну.

Евро

Курс продажи безналичного евро на прошедшей неделе вырос на 11,4% до 23,35 грн., наличного – на 0,3% до 26,07 грн. Спред между наличным и безналичным курсом снизился до минимума девяти недель – 0,718 грн.

Курс продажи наличного евро на текущей неделе, по оценкам аналитиков [FOREX CLUB](#) в Украине, может составить 24,8–27грн. Ключевое влияние на динамику евровалюты будет оказывать конъюнктура мирового рынка, что будет ретранслироваться через кросс-курс доллар/гривна.

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля по итогам минувшей недели вырос на 10,5% до 0,4572 грн., наличного – на 2,8% до 0,465 грн. Позитивной динамике российского рубля в Украине способствовало его укрепление на мировом рынке на фоне роста цен на нефть, напряженности на Ближнем Востоке и прохождения налоговых выплат в РФ. В тоже время, сдерживать тенденцию начинает ожидание возможного снижения учетной ставки Центральным банком РФ. По итогам недели рубль к доллару США укрепился на 50,97 рублей за доллар или на 2,9%.

Динамика гривны относительно рубля на текущей неделе будет формироваться под влиянием динамики курса доллар/гривна, а также тенденций рубля к мировым валютам. Котировки продажи наличного рубля могут составить 0,445-0,485 грн.

Моніторинг законодавства

Підготовлено компанією

«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудитори · податкові консультанти»

Головні зміни

Повідомлення Міністра юстиції України від 08.04.2015 р.

Міністр юстиції України Павло Петренко закликав підприємців активно тестувати нові онлайн-сервіси. На оновленому порталі Міністерства <http://new.minjust.gov.ua/ua> можна без черг і хабарів отримати витяг, довідку або

виписку з Єдиного держреєстру, витяг з Держреєстру нерухомості.

Оплата здійснюється платіжною картою, документ можна буде відразу роздрукувати, при цьому він буде мати таку ж юридичну силу, як і звичайний «паперовий». А якщо знадобиться копія – то за унікальним номером можна знову переглянути сформований витяг.

Лист Мінсоцполітики від 31.07.2014 р. № 8475/0/14-14/06

Повноваження члена виконавчого органу можуть бути у будь-який час припинені або він може бути тимчасово відсторонений від виконання своїх повноважень. Про це нагадало Мінсоцполітики, посилаючись на Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів» від 13.05.2014 р. № 1255-VII, який вніс зміни в ряд законодавчих актів, що регулюють питання звільнення посадових осіб і посилення їх матеріальної відповідальності.

На думку відомства, під цими змінами слід розуміти, що рішення про припинення повноважень або тимчасове відсторонення від виконання обов'язків члена виконавчого органу приймається в будь-який момент і на будь-яких підставах в розумінні норм цивільного законодавства незалежно від випадків, які передбачені для цього в установчих документах.

Отримавши можливість припинити повноваження посадової особи без зазначення причин, власники одночасно зобов'язані виплатити такому працівникові вихідну допомогу в розмірі не менше шестимісячного середнього заробітку.

Податки і збори

Податок на додану вартість

Запитання –відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що надбавки та/або знижки, що надаються продавцем у зв'язку з постачанням товарів/послуг покупцю, в окремих рядках податкової накладної не зазначаються, а збільшують або зменшують ціну постачання та базу оподаткування, які вказуються у відповідних графах такої накладної.

Листівка ДФСУ від 08.04.2015 р.

Розглядаючи питання щодо порядку визначення бази оподаткування ПДВ при поставці самостійно виготовлених товарів, ДФСУ у листівці зробила висновок, що база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижче їх виробничої собівартості, визначеної відповідно до П(С)БО 16.

Листівка ДФСУ від 08.04.2015 р.

ДФСУ обнародувала листівку з питань щодо складання податкових накладних при постачанні самостійно виготовлених товарів. Так, зокрема, ДФСУ у листівці зазначила:

- якщо «першою подією» є попередня оплата за товар, який ще не виготовлено, то на дату попередньої оплати постачальник повинен скласти податкову накладну та зареєструвати її в ЄРПН виходячи з договірної вартості такого товару;
- якщо при оприбуткуванні на баланс підприємства власно виготовленого товару, його виробнича собівартість перевищить договірну вартість (суму передоплати), то на дату його оприбуткування на баланс платник ПДВ повинен скласти другу податкову накладну виходячи з різниці між виробничою собівартістю та договірною вартістю товару;
- якщо першою подією буде відвантаження товару, і його виробнича собівартість перевищить договірну вартість, то на дату відвантаження платник податку повинен скласти дві податкові накладні: одну – виходячи з договірної вартості товару, а другу на різницю між виробничою собівартістю та договірною вартістю.

Лист ДФСУ від 20.03.2015 р. № 5834/6/99-99- =19-03-02-15

ДФСУ у цьому листі нагадала про особливості заповнення деяких граф податкової накладної при постачанні послуг, зазначивши, зокрема, наступне:

- якщо вартість послуги визначається із застосуванням одиниць обліку, які відображаються у первинних документах, то у графах 5.1 та 5.2 податкової накладної зазначаються одиниці виміру (умовне позначення і код) згідно з КСПОВО, у тому числі і у випадку, коли одиницею обліку послуги згідно з договором визначена гривня;
- якщо послуга, що надається, не має одиниці обліку, у графі 5.1 зазначається «послуга», а графа 5.2 не заповнюється;
- у разі складання податкової накладної на повне постачання послуги або на суму авансу, у графі 6 «кількість (об'єм, обсяг)» податкової накладної зазначається «1»;
- у разі складання податкової накладної на часткове постачання, у графі 6 зазначається відповідна частка наданої (оплаченої) послуги у вигляді десяткового дробу.

Лист ДФСУ від 03.03.2015 р. № 4436/6/99-99-19-03-02-15

Цим листом ДФСУ роз'яснила, що платник податку, який здійснює операції з постачання товарів кінцевому споживачу з використанням двох і більше касових апаратів, у тому числі через свої філії та/або структурні підрозділи, яким делегується право виписки податкових накладних, на власний розсуд може прийняти рішення щодо складання податкових накладних за такими операціями, а саме:

- складати окрему податкову накладну за щоденними підсумками операцій

з постачання товарів, здійснених через окремий касовий апарат, в якій обсяг постачання та сума ПДВ повинні відповідати фактичній сумі виторгу та сумі ПДВ, яка відображена у Z-звіті такого касового апарату;

– скласти одну податкову накладну за щоденними підсумками операцій з постачання товарів, здійснених через усі касові апарати платника (в тому числі через ті, що знаходяться в філіях чи структурних підрозділах). При цьому обсяг постачання та сума ПДВ, зазначені в такій податковій накладній, повинні відповідати загальній сумі виторгу та сумі ПДВ, яка відображена у Z-звітах всіх касових апаратів підприємства.

Податок на прибуток

Лист ДФСУ від 31.03.2015 р. № 6696/6/99-99-19-02-02-15

Податківці повідомили, що профспілка, створена відповідно до встановлених вимог, за своїм правовим статусом відноситься до громадських об'єднань, які мають право скористатися статусом неприбуткової організації.

Профспілкові організації – юридичні особи, які станом на 31.12.2014 р. внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій і відповідають умовам, визначеним пп. 133.1.1. ПКУ, продовжують користуватися статусом неприбутковості і не є платниками податку на прибуток.

Лист ДФСУ від 02.03.2015 р. № 4307/6/99-99-19-02-02-15

Податківці роз'яснили деякі особливості нарахування амортизації на індексацію об'єктів основних засобів станом на 31.12.2014 р.

Автори листа нагадали, що згідно з п. 11 підрозд. 4 розд. XX ПКУ з 01.01.2015 р. основні засоби та нематеріальні активи амортизують виходячи з їх балансової вартості, що склалася станом на 31.12.2014 р.

Разом з тим, виходячи з норм ПКУ, що діяли до 01.01.2015 р., платник податків мав право на проведення щорічної індексації основних засобів та відповідної суми накопиченої амортизації.

Виходячи з цього, фахівці ДФСУ прийшли до висновку, що збільшену за рахунок проведеної індексації (станом на 31.12.2014 р.) балансову вартість основних засобів можна надалі амортизувати.

Податок на доходи фізичних осіб

Наказ ДФС від 06.04.2015 р. № 247

Даним наказом затверджено узагальнюючу консультацію стосовно застосування податкової знижки при оплаті навчання.

Так, зокрема відмічено, що при оплаті освітніх послуг за місяці звітного та наступного року одним платіжним документом, до податкової знижки потраплять витрати лише за звітний рік. Решта суми може бути включена у

наступному році.

Лист ДФСУ від 17.03.2015 р. № 5618/6/99–99–17–05–01–15

У цьому листі ДФСУ повідомила про те, як ФО може отримати інформацію про свої доходи. Отримати такі відомості ФО може з Державного реєстру фізичних осіб — платників податків. Для цього слід звернутись особисто або через уповноважену особу до контролюючого органу за своїм місцем проживання чи місцем отримання доходів, або за місцезнаходженням іншого об'єкта оподаткування. Щоб отримати інформацію, потрібно подати документ, що посвідчує особу, та заяву встановленого зразку.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

Лист ДФСУ від 09.04.2015 р. № 12525/7/99–99–17–03–01–17

ДФСУ зазначила, що з особами, які беруть участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру, роботодавці укладають в письмовій формі строкові трудові договори.

Фінансування організації робіт тимчасового характеру здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, роботодавців та інших джерел.

Виходячи з цього, податківці вважають, що ЄСВ на зарплату залучених до громадських або інших робіт тимчасового характеру нараховується з урахуванням правила мінімального страхового внеску. За умови, що працівник перебував з підприємством у трудових відносинах неповний календарний місяць, ЄСВ нараховують на фактичну суму зарплати.

Лист ДФСУ від 31.03.2015 р. № 6589/6/99–99–17–03–01–15

У листі ДФСУ розглянула деякі питання щодо застосування понижуючого коефіцієнту з ЄСВ у січні–лютому 2015 року.

Так, при розрахунку понижуючого коефіцієнту проводилось порівняння показників відповідного місяця 2015 року із середніми показниками за 2014 рік, зокрема, показника середньої заробітної плати по підприємству в певному місяці 2015 року, який визначався шляхом ділення загальної нарахованої заробітної плати, на яку нараховувався ЄСВ у відповідному місяці, на кількість працівників, яким вона нарахована.

При цьому відмічено, що працівники, які перебувають у відпустці без збереження заробітної плати, не зараховуються до кількості застрахованих осіб у звітному періоді, яким нараховані виплати, оскільки таким працівникам заробітна плата не нараховується.

Постанова КМУ від 31.03.2015 р. № 200

Відповідно до постанови КМУ, особи, які постраждали під час проведення АТО та яким встановлено статус учасника бойових дій чи інваліда війни, забезпечуватимуться путівками на санаторно-курортне лікування:

- 1) учасники бойових дій – щороку строком на 18 – 21 день;

2) інваліди війни –позачергово щороку строком на 18 – 21 день;

3) інваліди із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку) –відповідно до медичних рекомендацій, з них:

– I та II груп –до санаторіїв спінального профілю з лікуванням строком на 35 днів;

– III групи –до санаторіїв неврологічного профілю з лікуванням строком на 18 – 21 день.

Для одержання путівки особи повинні перебувати на обліку в органах соцзахисту населення за зареєстрованим місцем проживання.

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

ДФСУ зазначила, що якщо установчими документами передбачено, що на період тимчасового припинення діяльності підприємства функцію керівника виконує його засновник, однак при цьому не отримує за це винагороди (доходу), то ЄСВ не нараховується.

Лист Мінсоцполітики від 23.10.2014 р. № 1601/5/75-14

Мінсоцполітики повідомили, що право на допомогу до досягнення дитиною трирічного віку в розмірі 130 грн. буде втрачено, якщо працівниця працевлаштується або вийде на роботу навіть в режимі неповного робочого часу.

Крім цього в листі вказано, право на отримання допомоги по догляду за хворою дитиною настає тільки у разі припинення відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку незалежно від того, працює жінка повний або неповний робочий день.

Єдиний податок

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

У зв'язку з тим, що на сьогодні триває процедура затвердження Міністерством фінансів України нової форми декларації платника єдиного податку, подання звітності до податкових органів фізичними особами – підприємцями – платниками єдиного податку третьої групи здійснюється за звітний період – I квартал 2015 року за чинною формою декларації, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 21.12.2011 р. № 1688.

Фізичні особи – підприємці – платники єдиного податку третьої групи у декларації платника єдиного податку – фізичної особи підприємця, що подається за I квартал 2015 року, зазначають дохід, що оподатковується за ставкою 2 або 4 %, відповідно у рядках, де передбачено відображення доходу за ставкою 3 або 5 %, аналогічно зазначається сума податку.

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

Відповідно до п. 291.6 ПКУ платники єдиного податку третьої групи

повинні здійснювати розрахунки за відвантажені товари (виконані роботи, надані послуги) виключно в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій).

Бартерна (товарообмінна) операція – це господарська операція, яка передбачає проведення розрахунків за товари (роботи, послуги) у негрошовій формі в рамках одного договору (пп. 14.1.10 ПКУ).

Отже, юридичні особи – платники єдиного податку третьої групи не мають права здійснювати бартерні операції, в тому числі погашати заборгованість за відвантажені товари (виконані роботи, надані послуги) іншим способом ніж грошовим.

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

До суми доходу платника єдиного податку третьої групи (юридичні особи) за звітний період включається вартість реалізованих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг), за які отримана попередня оплата (аванс) у період сплати інших податків і зборів, визначених ПКУ.

Відповідно до ст. 283 ГКУ за договором оренди одна сторона (орендодавець) передає другій стороні (орендареві) за плату на певний строк у користування майно для здійснення господарської діяльності.

Орендна плата – це фіксований платіж, який орендар сплачує орендодавцю незалежно від наслідків своєї господарської діяльності. Розмір орендної плати може бути змінений за погодженням сторін, а також в інших випадках, передбачених законодавством (ст. 286 ГКУ).

Таким чином, сума комунальних платежів, яка згідно договору оренди відшкодовується орендарем окремо від орендної плати, включається до доходу юридичної особи – платника єдиного податку третьої групи (орендодавця).

Інші податки та податкові платежі

Лист ДФСУ від 13.03.2015 р. № 5346/6/99-99-17-03-03-15

До 1 січня 2015 року виплата пенсії не включалася до переліку доходів, які підлягали оподаткуванню військовим збором.

Проте в 2015 році ситуація змінилася — і суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону), отримуваних платниками податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує три розміри мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, у частині такого перевищення є об'єктом оподаткування ПДФО, а відтак — і військовим збором. Схожа ситуація і з оподаткуванням вартості подарунків.

Оскільки до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку у 2015 році не включається сума пенсії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), у розмірі 3654 грн. (1218 грн. x 3), а також вартість подарунків, яка не перевищує розмір 609 грн., та сума виплат, що здійснюються за рішенням професійної спілки на користь члена такої професійної спілки, яка не перевищує розмір 1710 грн., то сума таких доходів

не є об'єктом оподаткування військовим збором.

Водночас, якщо сума пенсії (включаючи суму індексації, нараховану відповідно до закону), вартість подарунків та сума виплат, що здійснюються за рішенням професійної спілки на користь члена такої професійної спілки, перевищує у 2015 році зазначені розміри, то частини таких перевищень включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку та оподатковуються військовим збором за ставкою 1,5%.

Лист ГУ ДФСУ у м. Києві від 19.02.2015 р. № 2842/10/26-15- 17-01-12

Військовий збір потрібно утримувати з:

- виграшів та призів;
- додаткового блага (крім випадків, передбачених ст. 165 ПКУ);
- подарунків, якщо їх вартість перевищує 50% мінімальної зарплати на 1 січня звітного року (у сумі такого перевищення).

Натуральний коефіцієнт при оподаткуванні військовим збором не застосовується.

Лист ДФСУ від 13.01.2015 р. № 311/6/99-99-15-04-02-15

Спеціалісти ДФСУ вважають, що орендований бензиновий генератор – це стаціонарне джерело забруднення. Тому орендар зобов'язаний сплачувати екологічний податок за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря таким генератором.

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

Дохід, отриманий в особливий період працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, у вигляді компенсаційних виплат, який виплачується роботодавцем за рахунок коштів державного бюджету в межах середнього заробітку, звільняється від оподаткування військовим збором.

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

ДФСУ зазначила, що сума надміру витрачених коштів, отримана платником податку на відрядження або під звіт та не повернута у встановлені законодавством строки, розмір якої обчислюється відповідно до п. 170.9 ПКУ, підлягає оподаткуванню військовим збором.

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

Згідно з п. 164.5 ПКУ під час нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, правила визначення яких установлені в ПКУ, помножена на коефіцієнт, який обчислюється за такою формулою:

$$K = 100 : (100 - Cп),$$

де К – коефіцієнт;

Сп – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх

нарахування.

Положення п. 164.5 ПКУ застосовуються під час нарахування доходу в будь-якій негрошовій формі для визначення бази оподаткування податком на доходи фізичних осіб.

При цьому п. 16-1 підрозділу 10 розділу XX ПКУ не передбачено застосування для військового збору коефіцієнта, визначеного п. 164.5 ПКУ.

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

На думку ДФСУ, якщо операції з інвестиційними активами здійснюються з використанням послуг професійного торговця цінними паперами, включаючи банк, то у цьому випадку інвестиційний прибуток підлягає оподаткуванню військовим збором під час виплати доходу платнику податку, що не звільняє платника податків від подання річної податкової декларації.

В інших випадках фізична особа – резидент повинна визначити фінансовий результат операцій з інвестиційними активами та самостійно сплатити суму військового збору, зазначену в поданій нею податковій декларації.

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що оскільки податковий агент зобов'язаний утримувати військовий збір при нарахуванні доходів, визначених у п.п. 1.2 п. 16 прим. 1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ, як об'єкт оподаткування збором, то доходи, які до 01.01.2015 не оподатковувались, але при цьому нараховані до 01.01.2015, а виплачені після 01.01.2015 не підлягають оподаткуванню військовим збором.

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

Лист ДФСУ від 23.03.2015 р. № 9853/7/99-99-22-01-02-17

Відповідно до пп. 39.4.2 та п. 24 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ (у редакції, що діяла до 01.01.2015 р.) звіт про контрольовані операції, здійснені платниками в період з 01.09.2013 р. по 31.12.2013 р., подається до 01.10.2014 р.

Відповідно до п. 120.3 ПКУ (у редакції, що діяла до 01.01.2015 р.) неподання платником податків звіту про проведені ним протягом року контрольовані операції відповідно до вимог п. 39.4 ПКУ тягне за собою накладання штрафу у розмірі 100 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

З 01.01.2015 р. п. 120.3 ПКУ викладено в новій редакції, відповідно до якої неподання платником податків звіту про здійснені ним протягом року контрольовані операції або невключення до такого звіту інформації про всі здійснені протягом звітного періоду контрольовані операції відповідно до вимог п. 39.4 ПКУ тягне за собою накладання штрафу у розмірі:

– 100 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на

1 січня податкового (звітного) року, – у разі неподання (несвоєчасного подання) звіту про контрольовані операції;

– 5 % суми контрольованих операцій, що не задекларовані у звіті.

ДФСУ вважає, орієнтуючись на Лист ВАСУ від 24.11.2011 р. № 2198/11/13–22 щодо застосування штрафних санкцій, що у разі встановлення та фіксації у 2015 р. контролюючими органами фактів неподання платниками податків звітів про здійснені ними в період з 01.09.2013 р. по 31.12.2013 р. контрольовані операції застосовується штрафна санкція у розмірі 100 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, тобто на 01.01.2013 р.

Штрафні санкції до платників податків у розмірі 5 % суми контрольованих операцій, що не задекларовані ними у поданих звітах про контрольовані операції за 2013 р., не застосовуються.

У разі встановлення контролюючими органами після 01.01.2015 р. фактів:

– неподання платником податків звіту про контрольовані операції, здійснені ним у 2014 р., – застосовується штрафна санкція у розмірі 100 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 01.01.2014 р.;

– невключення до поданого звіту про контрольовані операції за 2014 р. окремих контрольованих операцій, – застосовується штрафна санкція у розмірі 5 % суми контрольованих операцій, що не задекларовані у звіті.

Лист ДФСУ від 25.02.2015 р. № 6296/7/99–99–22–07–03–17

ДФСУ на доповнення до Листа ДФСУ від 10.02.2015 р. № 4315/7/99–99–22–07–03–17 повідомила, що фактичні перевірки суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність, що підлягає ліцензуванню, відповідно до п. 3 Прикінцевих положень Закону № 71 здійснюються виключно з питань дотримання норм законодавства щодо наявності ліцензій.

Ліцензії, патенти, дозволи

Наказ Мін'юсту від 10.04.2015 р. № 529/5

Мін'юст обновив форми деяких реєстраційних карток у сфері державної реєстрації юридичних осіб. Зокрема, у новій редакції викладено форми № 1, 2, 4, 16. Оновлення реєстраційних форм пов'язане, у тому числі, із введенням восени минулого року обов'язку визначати кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів.

Наказ Мініюсту від 31.03.2015 р. № 466/5

Цим Наказом Мін'юст затвердив оновлений Порядок надання відомостей з Єдиного державного реєстру юросіб та ФОП.

Відомості з ЄДР надаються у паперовій та електронній формах. При цьому виписка відносно юрособи надається за запитом будь-якої фізичної та юридичної особи. А виписка відносно ФОП – на запит цього підприємця або

його представника. Запит про надання виписки, витягу або довідки подається незалежно від місця зберігання реєстраційних справ юросіб та ФОП. Сформовані виписки, витягу та довідки зберігаються в реєстрі протягом 1 року.

Фінансовий моніторинг

Лист НБУ від 06.04.2015 р. № 25–04001/22852

З метою підвищення ефективності системи управління ризиками легалізації кримінальних доходів НБУ надав банкам рекомендації щодо ознак ризикових операцій.

Наголошується, що ризиковими операціями з готівкою є:

1) регулярне (більше 3 разів на місяць) отримання коштів у готівковій формі з рахунку клієнта, якщо зазначеними операціями передують надходження коштів у безготівковій формі у вигляді, зокрема, фінансової допомоги, плати за цінні папери, позики, переказу, кредиту від нерезидентів, як поповнення рахунку і т. п., за умови, що готівкові кошти перевищують 50% від безготівкової суми, та/або надходження протягом 3 місяців поспіль перевищують 300 млн. грн. При цьому регулярне отримання коштів має бути хоча б протягом 1 місяця в межах періоду, протягом якого здійснювалося зняття готівки;

2) регулярне (більше 3 разів на місяць) надходження грошових коштів (у тому числі з-за кордону) від юросіб і/або фізосіб, включаючи нерезидентів, на користь фізособи, які в подальшому видаються готівкою;

3) регулярне (більше 3 разів на місяць) отримання фізособою готівки у вигляді кредиту від банку, який погашається в той же день або протягом найближчих днів, у тому числі за рахунок коштів, що надходять на рахунок клієнта в безготівковій формі, та/або іншої особи, яка є поручителем.

Державні закупівлі

Закон України від 09.04.2015 р. № 311–VIII

Додана «нова» підстава для здійснення переговорної закупівлі (закупівлі в одного учасника) – потреба у здійсненні закупівлі у зв'язку з виникненням особливих обставин, які унеможливають дотримання замовниками строків для проведення процедур конкурсних торгів для закупівлі робіт (товарів, послуг) стосовно будівництва інженерних споруд з метою зміцнення обороноздатності держави в особливий період.

Роз'яснення Мінекономрозвитку від 07.04.2015 р. № 3302–05/11398–07

У залежності від коливання ціни товару на ринку сторони протягом дії договору про закупівлю можуть вносити зміни декілька разів в частині ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків кожного разу з урахуванням попередніх змін, внесених до нього, сукупність яких може перевищувати 10 відсотків від ціни за одиницю товару, визначеної сторонами на момент

укладання договору про закупівлю та за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної у договорі, і виконати свої зобов'язання відповідно до такого договору з урахуванням зазначених змін.

Галузі і сфери діяльності

Інша телекомунікація

Лист ДФСУ від 30.03.2015 р. № 6556/6/99-99-22-07-03-15

Під час здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів у системах електронної комерції та інших системах дистанційного обслуговування дозволяється формування в електронній формі документа за операцією з використанням електронного платіжного засобу за умови доставки його користувачу.

Документи за операціями з використанням електронних платіжних засобів мають статус первинного документа та можуть бути використані під час урегулювання спірних питань.

Враховуючи викладене, при здійсненні розрахунків за товари (послуги) суб'єкти господарювання зобов'язані відповідно до Закону застосовувати РРО, у тому числі у разі здійснення безготівкових розрахунків із використанням мережі Інтернет. При цьому розрахункові документи при продажу товарів (послуг) через мережу Інтернет видаються у випадку їх безпосереднього надання споживачу.

Водночас, якщо не визначено місце розрахунків, проведених на підставі рахунку у безготівковій формі за допомогою платіжних карт Visa і MasterCard при наданні інформаційно-консультаційних послуг, отриманні комп'ютерних та інших програм за допомогою мережі Інтернет, РРО не використовується.

Фінансові послуги

Ухвала ВСУ від 15.04.2015 р. у справі 6-59цс15

На засіданні Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України було розглянуто справу за позовом набувача права вимоги до боржника і поручителя про стягнення заборгованості за кредитним договором, укладеним з кредитною спілкою.

ВСУ роз'яснив, що кредитна спілка як кредитор, враховуючи особливості правового статусу, визначеного Законом, не має права відступати право вимоги за кредитним договором, оскільки такі повноваження Законом не передбачені.

Постанова НБУ від 15.04.2015 р. № 257

З метою уточнення порядку стягнення коштів з рахунків клієнтів банків Нацбанк прийняв постанову № 257.

Зокрема, зазначається, що в умовах, визначених п. 32 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ, банки приймають і виконують інкасове доручення (розпорядження) на стягнення податкового боргу, оформлене органом ДФС на підставі рішення керівника контролюючого органу. У реквізиті «Призначення платежу» інкасового доручення стягувач зазначає назву, дату видачі та номер (якщо він присвоєний) рішення керівника контролюючого органу. Рішення керівника контролюючого органу, на підставі якого оформлено інкасове доручення, банку не подається.

Новини НКЦПФР

НКЦПФР бореться з маніпулюванням цінами.

НКЦПФР на своєму черговому засіданні 16 квітня прийняла ряд рішень (стосовно 15 емітентів) щодо призупинення торгівлі на будь-якій фондовій біржі цінними паперами, щодо яких вбачаються ознаки маніпулювання цінами.

«Дані рішення – лише «верхівка» айсберга, ми маємо намір продовжити цю діяльність; впевнений, що це стане нашими планомірними кроками у формуванні ринкового ціноутворення на цінні папери, без впливу фактора маніпуляцій цінами, і очищенню ринку від так званих фіктивних цінних паперів, що сприятиме функціонуванню в Україні прозорого фондового ринку з якісними інструментами», – повідомив голова НКЦПФР Тимур Хромаєв.

Протягом найближчих трьох місяців регулятор детально вивчить реальну біржову ситуацію і те, яким чином склалася така ціна на ці інструменти, для того, щоб зробити висновок про об'єктивну оцінку вартості та якості цих активів.

Рішення ВССУ у справі № 6-4324св15

08.04.2015 р. ВССУ, розглянувши справу № 6-4324св15 за позовом до банку про зобов'язання виконання умов договору про повернення грошових коштів з поточного рахунку клієнта банку, підтвердив, що відмова банку в поверненні грошових коштів із поточного (мультивалютного) рахунка особі суперечить вимогам чинного законодавства, зокрема, ст. 41 Конституції України, ст. 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також ст. 1068 ЦК України й умовам укладеного між сторонами договору.

ВССУ роз'яснив, що нормативно-правові акти НБУ не є актами цивільного законодавства України у розумінні ст. 4 ЦК України, оскільки є нормативно-правовими актами органу державного управління.

А тому, посилання банку (як на підставу для відмову у поверненні коштів) на постанову Правління НБУ від 29.08.2014 р. № 540 «Про введення додаткових механізмів для стабілізації грошово-кредитного і валютного ринків України», п. 1 якої передбачено зобов'язання уповноважених банків обмежити видачу (отримання) готівкових коштів в іноземній валюті або банківських металів з поточних та депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати в межах 15 тис. грн на добу на одного клієнта в еквіваленті за офіційним курсом Національного банку України, є безпідставним, оскільки зазначена і подібні цій

наступні відповідні постанови цього банку є розпорядчими актами, які адресовані обмеженій кількості осіб, і таке регулювання здійснюється в межах адміністративно-правових відносин НБУ з банками, які охоплюються його наглядовою діяльністю.

Ці постанови НБУ не встановлюють нових прав або обов'язків для громадян, не можуть зачіпати їх права, свободи та інтереси.

Постанова ВСУ від 25.03.2015 р. № 3-24гс15

На засіданні Судової палати у господарських справах Верховного Суду України 25.03.2015 р. було розглянуто справу № 3-24гс15, за позовом поручителя за кредитним договором, якому банком було відмовлено у списанні коштів з поточного рахунку в рахунок погашення заборгованості позичальника у зв'язку з введенням тимчасової адміністрації банку. Банк аргументував відмову тим, що погашення заборгованості за кредитними договорами можна здійснювати виключно шляхом внесення грошових коштів через касу банку або направлення коштів на погашення з рахунків, відкритих в інших банках.

ВСУ вказав про існування зобов'язальних правовідносин між сторонами на підставі договору банківського рахунку. Відносини носять майново-грошовий характер, а отже, в даному випадку позивач виступає кредитором за майновою вимогою за розпорядженням належними йому коштами, на якого поширюється обмеження, встановлені п. 1 ч. 5 ст. 36 Закону «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Відповідно до ч. 5 ст. 36 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» під час тимчасової адміністрації не здійснюється, задоволення вимог вкладників та інших кредиторів банку, зокрема щодо майнових зобов'язань, які здійснюються виключно у межах процедури ліквідації банку.

Законопроект від 27.02.2015р. № 2259

ВРУ прийнято Закон, яким підвищується рівень захисту прав інвесторів шляхом:

- введення похідного позову (право міноритарного акціонера подати позов в інтересах товариства про відшкодування збитків);
- введення відповідальності посадових осіб господарських товариств;
- створення умов для переходу квазі-публічних акціонерних товариств у приватну форму;
- введення інституту «незалежних директорів», які представлятимуть інтереси міноритарних акціонерів в публічних АТ;
- встановлення детального регулювання угод з урахуванням інтересів всіх акціонерів і т.д.

Законопроект від 01.07.2014 р. № 4186а-1

ВРУ прийняла законопроект, яким внесли зміни до ПКУ щодо кредитних

зобов'язань.

Передбачено, що кредитор-банк має право списати за рахунок створених страхових резервів суму збитків, що виникли в результаті анулювання (прощення) відповідно до Закону «Про реструктуризацію кредитних зобов'язань з іноземної валюти в гривню» фізичним особам – позичальникам частини боргу.

Встановлено, що кредитор має право включити до складу витрат частину заборгованості, анульовану (прощену) фізичним особам, у сумі, яка була списана за рахунок страхового резерву.

Крім того, доходи фізичної особи – позичальника, що виникають при анулюванні (прощенні) кредитором частини боргу, а також при поверненні предмета іпотеки позичальником – фізичною особою кредитору, звільняються від ПДФО.

Об'єкти правовідносин

Земля

Постанова КМУ від 08.04.2015 р. № 192

Кабмін до 01.01.2016 р. продовжив строк звільнення від сплати земельного податку за земельні ділянки виробничого призначення суб'єктів космічної діяльності, перелічених в постанові Кабміну від 29.12.2010 р. № 1248.

Інформаційний лист ВГСУ від 20.04.2015 р. № 01-06/631/15

ВГСУ доповнив свій інформаційний лист від 15.03.2011 р. № 01-06/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів». У сфері земельних відносин додані наступні правові позиції ВСУ:

– підставою розірвання договору оренди землі є саме використання орендарем землі не за цільовим призначенням, тобто з іншою метою, ніж та, що встановлена договором, а не той факт, що будівельні роботи на відповідній ділянці не було розпочато;

– до вимог про оскарження рішення органу місцевого самоврядування (про надання земельної ділянки в оренду) та до вимог про визнання незаконним договору оренди землі (укладеного на підставі рішення райради) має бути застосовано положення про позовну давність відповідно до того нормативно-правового акта, який був чинним на момент виникнення відповідних правовідносин; в даному випадку – до вимог про оскарження рішення – Цивільний кодекс УРСР, а до вимог про визнання незаконним договору оренди землі – ЦК України, зважаючи на триваючий характер договірних правовідносин.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що якщо платник плати за землю не подав у встановлені

строки ні податкову декларацію на поточний рік, ні щомісячні звітні податкові декларації, тобто не виконав обов'язок щодо подання податкової декларації на поточний рік та не скористався правом подавати щомісяця звітні податкові декларації, то до такого платника застосовується штрафна санкція у розмірі 170 грн. за неподання податкової декларації на поточний рік.

Лист ДФСУ від 24.02.2015 р. № 4461/5/99-99-19-02-02-16

ДФСУ нагадала, що заклади освіти і науки, які є бюджетними установами, не є платниками податку на прибуток за умови внесення їх до Реєстру неприбуткових організацій та установ.

Водночас, дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форм власності і джерел фінансування, заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, нараховують та сплачують плату за землю на загальних підставах.

При цьому ВР АРК та органам місцевого самоврядування надано право встановлювати ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, що сплачується на відповідній території.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що якщо орендар відшкодовує земельний податок орендодавцю згідно з умовами договору оренди нежитлового приміщення, то таке відшкодування вважається частиною оплати вартості послуг оренди, є складовою частиною операції з постачання послуг, а тому є об'єктом оподаткування ПДВ.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

ДФСУ вважає, що орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності сплачується орендарем з дня виникнення права користування земельною ділянкою, а саме з дня реєстрації договору оренди земельної ділянки.

Такий висновок ДФСУ не узгоджується із положеннями чинного законодавства, оскільки державна реєстрація всіх договорів щодо нерухомості (у т. ч. землі) була скасована ще з 01.01.2013 р. Із цієї дати не існує ані законодавчої підстави, ані законодавчо визначеного порядку державної реєстрації договору оренди землі.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що у випадку, якщо земельна ділянка передана у власність гаражно-будівельному кооперативу, то незалежно від наявності серед членів кооперативу громадян, які відносяться до пільгових категорій платників земельного податку, кооператив як платник податку повинен сплатити земельний податок за усю виділену площу землі.

Якщо земельна ділянка надана в користування на умовах оренди, то

гаражно-будівельний кооператив є платником орендної плати відповідно до умов договору оренди землі. Розмір річної суми платежу також не може бути меншою 3 відсотків від нормативної грошової оцінки.

Водночас громадяни, які є власниками земельних ділянок, наданих безпосередньо їм для гаражного будівництва, на яких поширюються пільги, визначені пп. 281.2.4 п. 281.2 ст. 281 ПКУ, звільняються від сплати земельного податку. Громадяни – орендарі таких земельних ділянок повинні сплачувати орендну плату до бюджету відповідно до укладених договорів оренди землі, при цьому річна сума платежу не може бути меншою 3 відсотків від нормативної грошової оцінки.

Нерухомість

Постанова КМУ від 08.04.2015 р. № 190

Цією постановою Кабмін установив скорочені строки надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і розмір плати за їх надання у такі строки згідно з додатком до постанови.

Наприклад, державна реєстрація речових прав на нерухоме майно може здійснюватися у строк три робочих дні з моменту реєстрації заяви у разі адміністративного збору у подвійному розмірі.

Плата за надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень у скорочені строки вноситься додатково до адміністративного збору, плати за отримання витягу з Державного реєстру прав, який видається за результатами державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, плати за отримання інформації з Державного реєстру прав, справляння яких передбачено законодавством.

Постанова набирає чинності через два місяці з дня її опублікування.

Постанова КМУ від 31.03.2015 р. № 150

Визнано такими, що втратили чинність:

- постанову Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 219 «Про затвердження Положення про Державну реєстраційну службу України»;
- постанову Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 229 «Про затвердження Положення про Державну виконавчу службу України».

КМУ поклав на Міністерство юстиції функції і повноваження ліквідованих постановою від 21.01.2015 № 17 Державної реєстраційної служби та Державної виконавчої служби.

ДВС вже повідомила про припинення своєї діяльності з 6 квітня 2015 року. Завдання та функції з реалізації держполітики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) офіційно переходять до Департаменту Державної виконавчої служби Мін'юсту.

З 07.04.2015 р. прийматиметься тільки та поштова кореспонденція, яка

стосується діяльності Комісії з ліквідації Державної виконавчої служби.

Наказ Мін'юсту від 31.03.2015 р. № 465/5

Цим наказом викладено в новій редакції форми заяв, запиту у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та форму додатка до заяви, що подаються заявником у паперовій формі, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 17.04.2012 р. № 595/5.

Закон України від 18.03.2015 р. № 263

Цим Законом надано статус неприбуткових організацій об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку, асоціацій власників жилих будинків, житлово-будівельних кооперативів.

Постанова КМУ від 18.03.2015 р. № 137

Цією постановою встановлено, що рішення державного реєстратора, витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, свідоцтво про право власності на нерухоме майно, отримані в електронній та паперовій формі за допомогою програмних засобів ведення

Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, мають однакову юридичну силу.

Крім цього, передбачено, що у разі коли заявник виявив бажання отримати витяг за результатами державної реєстрації прав в електронному вигляді та зазначив про це в заяві, державний реєстратор у день прийняття рішення про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень надсилає свідоцтво про право власності на нерухоме майно на адресу електронної пошти заявника, зазначену ним у заяві.

Наказ Мінбуду від 02.03.2015 р. № 42

До переліку документів, що подаються громадянами для приватизації, включено копію документа, що посвідчує особу, а також технічний паспорт на квартиру (будинок), жиле приміщення у гуртожитку.

У разі втрати або зіпсування свідоцтва про право власності на квартиру (будинок), жилі приміщення у гуртожитку, кімнату в комунальній квартирі за письмовою заявою власника (співвласників) органом приватизації видається його дублікат.

Количество зарегистрированных безработных в Украине в 2015 году может вырасти до 0,8 млн. человек

Количество официально безработных украинцев по итогам 2015 года может достичь максимальных уровней кризиса 2009 года, считает **Андрей Шевчишин, ведущий эксперт информационно-аналитического центра**

FOREX CLUB в Україні.

На сьогоднішній день офіційний рівень безробіття становить 0,5 млн. осіб. Однак до кінця року показник може зрости до 0,8 млн. осіб і більше.

«Пропозиція на ринку праці підвищується, в той час як запит компаній стабільно знижується. Приватні компанії і підприємства скорочують штат для оптимізації витрат на фоні падіння попиту на продукцію і послуги. Важливим фактором очікуваного зростання безробіття виступають заплановані звільнення держслужбовців», – зазначає **Андрей Шевчишин**.

Згідно даних Gfk Ukraine, індекс очікувань щодо динаміки безробіття в березні зріс до максимального рівня 163,3 пунктів. Це свідчить про те, що побоювання безробіття в суспільстві значущі і можуть бути реалізовані в найближчі місяці.

«Між тим, певну стабілізуючу роль може зіграти розвиток імпортозаміщення, в першу чергу за напрямками, які можна швидко організувати. Безумовно, частка безробіття буде збережена сезонними роботами. Також фактором збереження рівня безробіття може виступити милітаризація на фоні збільшення кількості військових», – прогнозує експерт.

За офіційними даними, кількість зареєстрованих безробітних в Україні знизилася з 523,1 тис. осіб в лютому до 506,8 тис. осіб в березні.

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов, адвокат, аудитор, канд. юрид. наук

Копія з оригіналу – також первинний документ

Нормативна база

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI; Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV; Кодекс адміністративного судочинства України від 16.01.2003 р. № 436-IV; Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII; Закон України від 16.07.99 р. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV; Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995 р. № 88, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05.06.1995 р. за № 168/704; Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 р. № 296/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.02.2012 р. за № 282/20595

Сьогодні прочитав одну цікаву думку про те, що для того щоб вирішити проблему, необхідно її озвучити, тобто вліпити у словесну форму, підібрати правильні слова у правильній послідовності. Це допоможе дистанціюватися від такої проблеми, тобто побачити її відсторонено, збоку, та, як результат,

об'єктивно.

І ось яка проблема сьогодні: оригінал чи копія, що важливіше, та чи важливіше?

Про любов до оригіналів: звичка чи правило?

Відповідно до ст.44 ПКУ «для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством». При цьому «платникам податків забороняється формування показників податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених документами», що вказані вище.

П.44.3.ст.44 ПКУ зобов'язує платників податків забезпечити зберігання вказаних документів, а також документів, пов'язаних із виконанням вимог законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, не менш як 1095 днів з дня подання податкової звітності, для складення якої вони використовуються.

Як бачимо, жодного натяку на те, що документ – це виключно оригінал. Лише у п.44.7. ст.44 ПКУ йдеться про те, що копія і документ – не одне й те ж саме. Так, «у разі якщо посадова особа контролюючого органу, яка здійснює перевірку, відмовляється з будь-яких причин від врахування документів, наданих платником податків під час проведення перевірки, платник податків має право до закінчення перевірки надіслати листом з повідомленням про вручення та з описом вкладеного або надати безпосередньо до контролюючого органу, який призначив проведення перевірки, копії таких документів (засвідчені печаткою платника податків (за наявності печатки) та підписом платника податків – фізичної особи або посадової особи платника податків – юридичної особи)». З цього можна було би зробити висновок про те, що документ – це обов'язково оригінал, проте, жодної заборони робити копію з оригіналу, дублікату, примірника документа ПКУ не містить. Більше того, у цій нормі ПКУ прямо вказує про необхідність подавати копії, а не оригінали, підтверджуючи той факт, що контролюючий орган повинен приймати рішення на підставі таких копій і що копія теж є документом і має юридичну силу. А це вже підтверджує той факт, що копії також мають доказову силу стосовно підтвердження факту здійснення господарської операції.

Як було зазначено вище, у ст.44 ПКУ вказано, що облік доходів, витрат та інших показників платник податків веде на підставі первинних документів бухгалтерського обліку. Відповідно до ст.9 Закону про бухоблік первинні документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати певні обов'язкові реквізити: назву документа (форми); дату і місце складання; назву підприємства, від імені якого складено документ; зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати

особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Паперова форма первинного документа не є виключною. Так, відповідно до ч.6 ст.9 Закону про бухоблік «у разі складання та зберігання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку на машинних носіях інформації підприємство зобов'язане за свій рахунок виготовити їх копії на паперових носіях на вимогу інших учасників господарських операцій, а також правоохоронних органів та відповідних органів у межах їх повноважень, передбачених законами». У такому разі презюмується, що інші учасники господарських операцій, а також правоохоронні органи та відповідні органи у межах їх повноважень, передбачених законами, зобов'язанні наділити таку копію силою оригіналу, тобто силою нести у собі та підтверджувати інформацію, аналогічну тій, що відображена в електронному документі. Це тому, що оригінал у цьому випадку – електронний, а паперова – лише копія.

А відповідно до ч.9 цієї ж статті «копії первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку можуть бути вилучені у підприємства лише за рішенням відповідних органів, прийнятим у межах їх повноважень, передбачених законами. Обов'язковим є складання реєстру документів, що вилучаються у порядку, встановленому законодавством». Як бачимо, хоча й вилучаються копії, складається реєстр документів. Значить, копія також є документом. Принаймні це зазначено у наведеній нормі Закону про бухоблік.

Стосовно відряджень у пп.170.9.1. п.170.9. ст.170 вказано, що «не є доходом платника податку – фізичної особи, яка перебуває у трудових відносинах із своїм роботодавцем або є членом керівних органів підприємств, установ, організацій, сума відшкодованих йому у встановленому законодавством порядку витрат на відрядження в межах фактичних витрат, а саме, на проїзд..., оплату вартості проживання у готелях (мотелях), а також включених до таких рахунків витрат на харчування чи побутові послуги..., на найм інших жилих приміщень, оплату телефонних розмов, оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз), обов'язкове страхування, інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду та перебування у місці відрядження, в тому числі будь-які збори і податки, що підлягають сплаті у зв'язку із здійсненням таких витрат».

При цьому зазначені витрати не є об'єктом оподаткування ПДФО лише за наявності підтвердних документів, що засвідчують вартість цих витрат. Такими документами ПКУ вважає: транспортні квитки або транспортні рахунки (багажні квитанції), у тому числі електронні квитки за наявності посадкового талона та документа про сплату за всіма видами транспорту, в тому числі чартерних рейсів, рахунки, отримані із готелів (мотелів) або від інших осіб, що надають послуги з розміщення та проживання фізичної особи, в тому числі бронювання місць у місцях проживання, страхових полісів тощо. Тобто перелік не вичерпний, але про те, що це мають бути виключно оригінали ПКУ не стверджує. Та й не логічно стверджувати про це хоча би тому, що у ст.44 ПКУ та ст.9 Закону про бухоблік копії також називаються документами.

Не містить не те що вимоги про те, що господарська операція

підтверджується виключно оригіналом первинного документа, а й навіть слова «оригінал» і Положення № 88. Проте можливість підтвердження факту здійснення господарської операції копією, згадується у 2.6. цього Положення, відповідно до якого «фізичні та юридичні особи, які беруть участь у здійсненні операцій, пов'язаних з прийомом і видачею грошових коштів, цінних паперів, товарно-матеріальних цінностей та інших об'єктів майна, забезпечуються підприємством, установою, що виконує ці операції, копіями первинних документів про таку операцію». Отже і Положення № 88 усуває можливість стверджувати про абсолютну нікчемність копії, як документа.

У Листі від 18.10.2013 р. № 5277/Т/99-99-17-03-03-14 Міндоходів вказує, що «після повернення з відрядження працівник зобов'язаний надати звіт про використання коштів, виданих на відрядження чи під звіт..., при цьому головною умовою відшкодування витрат на відрядження є наявність оригіналів документів, що підтверджують вартість таких витрат (квитки, квитанції, чеки, розрахунки і т. ін.)».

При цьому Міндоходів посилається на Порядок складання Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, затверджений наказом МФУ від 05.12.2012 р. № 1276, який, з одного боку, і чинність втратив, а з іншого боку, навіть слова «оригінал» не містив. У цьому Порядку йдеться про документальне підтвердження, а не про підтвердження виключно оригіналами. А підтвердження копіями, як було встановлено вище, також є документальним підтвердженням.

Виходить, що ідея з оригіналом – це безпідставна вимога Міндоходів. Але звідки ж вона ж взялася. Мабуть зі звички довіряти лише «кольоровим» документам, тобто з синіми печатками та штампами. Чорні печатки на копіях виходять за межі звички, а значить, з точки зору Міндоходів, і за межі правила виходять. Та чи існує таке правило??? Саме правило, а не звичка.

Оригінал, копія, дублікат, примірник...

Єдиного нормативного акта, який би уводив в законодавче поле використання цих документів для усіх ситуацій, віднайти не вдалося. Для кожної ситуації свої нормативні акти про оригінали, копії, дублікати, примірники... Тож, відповідь на питання, що таке оригінал, копія, дублікат чи примірник слід шукати у системному аналізі різних норм права та їх узагальненні. Так, про копії первинних документів йдеться у наведених вище нормах ПКУ та Закону про бухоблік.

Оригінал згадується, наприклад, у ст.435 ЦКУ, якою закріплена презумпція авторства: «за відсутності доказів іншого автором твору вважається фізична особа, зазначена звичайним способом як автор на оригіналі або примірнику твору».

Глава IX Уніфікованого закону про переказні векселі і прості векселі регулює відносини щодо видачі примірників і копій векселів. Так, відповідно до ст.64 цього Закону «переказний вексель може бути виданий у двох або більше тотожних примірниках. Ці примірники повинні містити порядковий номер у самому тексті документа; у противному разі кожний з них розглядається як

окремих переказних векселях». Отже, пронумеровані примірники – це один вексель, а не пронумеровані – це різні векселі. А згідно із ст.67 цього Закону «кожний держатель переказного векселя має право знімати з нього копії. Копія повинна точно відтворювати оригінал, включаючи індосаменти і всі інші позначки, що містяться у ньому».

Про дублікати йдеться, наприклад, у ст.120 ГПКУ, відповідно до якої «у разі втрати наказу господарський суд може видати його дублікат, якщо стягувач або державний виконавець звернувся із заявою про це до закінчення строку, встановленого для пред'явлення наказу до виконання». При цьому до заяви про видачу дублікату наказу мають бути додані:

довідка установи банку, державного виконавця чи органу зв'язку про втрату наказу; або

при втраті наказу стягувачем – довідка стягувача, підписана керівником чи заступником керівника та головним (старшим) бухгалтером підприємства, організації, що наказ втрачено і до виконання не пред'явлено.

Вимога надання таких документів означає обов'язок суду упевнитися у тому, щоб дублікат не існував одночасно з оригіналом наказу, тобто щоб не існувало два рівнозначних документи про виконання одного судового рішення. Ще простіше, щоб одне й теж саме судове рішення не було виконано двічі: на підставі оригіналу, та на підставі дублікату.

Прикладів застосування понять «оригінал», «дублікат», «примірник», «копія» можна наводити ще багато, та чи є в тому сенс? Краще на підставі різних норм про застосування цих понять дати їм узагальнене визначення.

Так, оригінал документа – це власне сам документ, створений першоджерелом, та такий, що сам слугує першоджерелом для похідних від нього документів.

Примірник – це той самий оригінал, який створюється у випадках складання одного документа двічі і більше разів. Наприклад, дво- та багатосторонній договір про спільну діяльність. Усі примірники такого договору є оригіналами.

Дублікат (від лат. duplicates – подвоєний) – це новий оригінал документа, який видається на заміну втраченого оригінала. На відміну від примірника, видача дублікату тягне за собою втрату оригіналом юридичної сили.

Копія – це точне відтворення оригінала документа, виконане ручним або механічним способом. Для надання копії юридичної сили в багатьох випадках закон вимагає належного завірення її.

Копія – це документ, що має юридичну силу. Це загальновідомо.

Такої юридичної сили копіям надають ті нормативні акти, на підставі, яких копії видаються. Так, наприклад, відповідно до ст.20 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокат має право «посвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язків спосіб посвідчення копій документів».

Зрозуміло, що може постати питання про те, що таке копія. Так, якщо спір, у якому сторона надає копію, вирішується судом (а суд, відповідно до ст.124

Конституції України уповноважений вирішувати усі спори), то поставити під сумнів факт того, що копія є копією, через те, що поняття «копія» в законодавстві не закріплено, можна.

Проте і спростовувати такий сумнів також можна. Відсутність у законодавстві визначення поняття «копія» свідчить про те, що це поняття настільки є зрозумілим, що законодавець вирішив його юридично не закріплювати. Спробуйте у законодавстві знайти нормативне закріплення поняття «верблюд» чи «сонце».

Такі зрозумілі слова цілком можуть підпадати під поняття, що називаються загальновідомими фактами: факт того, що копія є копією, тобто відтворенням оригіналу, так само відомий, як і факт, що верблюд є верблюдом, а сонце є сонцем. І суд вправі визнати цей факт загальновідомою обставиною. А відповідно до ст.72 КАСУ «обставини, визнані судом загальновідомими, не потрібно доказувати». Тож доказувати у суді факт, що копія є копією не потрібно. Якщо щось і треба доводити, то це те, що копія відтворює оригінал, тобто відповідає йому. Та це вже інша обставина, яка існує в тому разі, коли у когось виникають сумніви щодо цього.

Доказова сила копії.

Якщо уявити собі ситуацію, що контролюючий орган не приймає копію для підтвердження факту господарської операції (наприклад, проживання відрядженого працівника у готелі), то цілком логічно, що доведеться й уявляти процесуальне розв'язання такого спору. А вирішувати такий спір вправі суд.

У ході вчинення правосуддя, суд встановлює об'єктивну істину. Що до первинних документів, то об'єктивною істиною у такому разі є факт здійснення господарської операції. І увесь спір може полягати у тому, що контролюючим органом заперечується сам такий факт з огляду лише на те, що копія не може підтверджувати факт здійснення господарської операції. Та чи відповідає це процесуальному Закону?

Відповідно до ст.69 КАСУ «доказами в адміністративному судочинстві є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи». Ці дані встановлюються судом, у тому числі на підставі письмових доказів. Згідно із ст.79 КАСУ «письмовими доказами є документи (у тому числі електронні документи), акти, листи, телеграми, будь-які інші письмові записи, що містять в собі відомості про обставини, які мають значення для справи».

КАСУ у ч.4 ст.79 регулює поведінку суду з оригіналами письмових доказів, що опинилися у справі. Відповідно до вказаної норми «оригінали письмових доказів, що є у справі, повертаються судом після їх дослідження, якщо це можливо без шкоди для розгляду справи, або після набрання законної сили судовим рішенням у справі за клопотанням осіб, які їх надали. У справі залишається засвідчена суддею копія письмового доказу». Це у тому випадку, коли суд досліджував оригінал. Проте можлива ситуація, коли суд досліджував

копію документа, а оригінал ніхто й не оглядав у суді тому.

Відповідно до ст.106 КАСУ у позовній заяві має бути зазначено перелік документів та інших матеріалів, що додаються. При цьому «на підтвердження обставин, якими обґрунтовуються позовні вимоги, позивач надає докази, а в разі неможливості – зазначає докази, які не може самотійно надати, із зазначенням причин неможливості подання таких доказів». Отже, позивач вправі надати копію документа замість оригінала. У нього при цьому виникає обов'язок зазначити причину неможливості подання оригіналу. А далі вже справа суду оцінювати, наскільки така копія може підтверджувати факт здійснення господарської операції. Наприклад, чи підтверджує факт проживання у готелі відрядженої особи копія квитанції про оплату, отриманої у такому готелі.

Відповідно до ст.86 КАСУ «суд оцінює докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні». При цьому «ніякі докази не мають для суду наперед встановленої сили». Це означає, що суд не вправі наділяти копію документа відсутністю можливості доказувати факт господарської операції лише тому, що це копія. Зрозуміло, що сумніви у суду повинні би виникнути, але це розумні сумніви, а не упевненість у відсутності факту.

Так, якщо податківці не заперечують щодо самого факту проживання відрядженої особи у готелі, а заперечують лише щодо права підтверджувати цей факт копією, а не оригіналом, то спір із площини підтвердження факту господарської операції переміщуються у площину правомірності її підтвердження копією документа, тобто у площину допустимості копії як доказу.

Іншими словами податківці визнають факт проживання відрядженого працівника у готелі, але не визнають право платника податку підтверджувати цей факт копією квитанції. У цьому разі слід виходити з того, що відповідно до ч.3 ст.72 КАСУ «обставини, які визнаються сторонами, можуть не доказуватися перед судом, якщо проти цього не заперечують сторони і в суду не виникає сумніву щодо достовірності цих обставин та добровільності їх визнання». Тобто, у цьому разі слід виходити з того, що податківці визнають факт здійснення господарської операції, але не визнають факт належного оформлення такої операції.

Відповідно до ч.3 ст.86 КАСУ «суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності». Згідно із ст.70 КАСУ «належними є докази, які містять інформацію щодо предмету доказування». Допустимість доказів означає, що:

а. докази одержані без порушення закону;

б. обставини, які за законом повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися ніякими іншими засобами доказування, крім випадків, коли щодо таких обставин не виникає спору.

Копія квитанції про проживання у готелі є належним доказом, оскільки у ній йдеться про факт проживання відрядженого працівника у готелі. Більше того, цей факт під сумнів сторонами спору, включаючи податківців, не

ставиться.

Що ж стосується допустимості копії квитанції як доказу проживання у готелі, то, по-перше, складання копії саме по собі не є порушенням закону, оскільки існування копій первинних документів передбачено нормами ПКУ, Закону про бухоблік, Положенням № 88. А, по-друге, як було вказано вище, законодавство не містить положення про те, що факт проживання у готелі повинен підтверджуватися виключно оригіналом квитанції. Просто такої норми не існує, проте існують норми про те, що «у разі складання та зберігання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку на машинних носіях інформації підприємство зобов'язане за свій рахунок виготовити їх копії на паперових носіях на вимогу інших учасників господарських операцій» (ч.6 ст.9 Закону про бухоблік). Тож, якщо готель складає та зберігає первинні документи на машинних носіях інформації, то податківці «приречені» змиритися з тим, що паперовою формою такої квитанції може бути лише копія.

З наведеного вище слід зробити висновок: приниження або навіть виключення юридичного значення копії є скоріше звичкою, аніж правилом (*Персональний сайт Олександра Єфімова (<http://yefimov.com.ua/?p=1646>). – 2015. – 13.04*).

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА³

Блог на сайті «Минфин»

Про автора: А. Охрименко, економіст

10 шагов новой власти, которые получились “как всегда»

1. Образование

Ещё весной был принят новый закон об образовании. Этот нормативный акт, кроме всего прочего, усиливал автономию университетов и отменял аккредитацию Вузов. Система научных званий (равно как и их защиты) приводится в соответствие с мировой практикой. Что касается качества, то создаётся Национальное агентство по качеству высшего образования, которое следит за минимальным наполнением программ и уровнем учёных советов, а не отдельными ВУЗами.

Украинское образование уже больше пяти лет работает по Болонской системе. Реформы создали проблемы в образовании. Скоро набор студентов, а Минобразования еще никак не определится с квалификацией специальностей.

2. Кадры

Самый большой вызов, который стоял и стоит перед новым руководством. И, естественно, сфера деятельности, которая подвергается наибольшей критике. Но кадровую работу я без сомнений отношу к достижениям новой власти. Предвидя гневную реакцию части читателей, попытаюсь объяснить подробно.

³ Збережено стиль і граматику оригіналу

Любая революция делается для того, чтобы «дорваться до кормушки». Поэтому нет ничего удивительного, что сейчас в Украине почти каждый день коррупционные скандалы с Героями Майдана. Ибо, как говорится, «берут не по чину». Взятки и коррупция выросла в разы, а развал экономики, еще раз показывает, что очень многие новые госчиновники просто неучи и бездари.

3. Открытость власти

Тут есть два аспекта. Первый – заслуга «попередників». Речь идёт о свободе слова. Естественно, назвать украинские СМИ независимыми – расписаться в бесконечном романтизме. Увы, но медиа в стране не имеют самостоятельных ресурсов для проведения независимой политики.

Во всех странах мира, в том числе и США и ЕС СМИ принадлежат олигархам или людям около власти. Поэтому все эти слова о свободе слова – для толпы. Нет денег, и ТВ канал закрыли, хотя он был очень популярный.

4. Информация и архивы

Принятый недавно пакет законов, касающийся исторической памяти так же можно отнести к позитиву. Да, само принятие было бездумным и достаточно спонтанным. Внимание общества, естественно, обратилось к запрету рекламы нацистской и коммунистической идеологий, к 9 мая, УПА и так далее. Ключевым же тут, на мой взгляд, является другой закон – «Закон о доступе к архивам репрессивных органов коммунистического тоталитарного режима 1917 – 1991 годов».

Будете смеяться, но доступ к архивам был открыт еще в 1992 году. Но, это никого не интересует. Только для узкого числа специалистов. В Интернете громадное количество сканов архивных документов, но их мало смотрят, и еще меньше обращают внимания на текст.

5. Тарифы

Да, тысячу раз да. Повышение тарифов на ЖКХ, да и не только – это огромный шаг вперёд. Более того, когда пыль от словесных баталий на ТВ-шоу уляжется, в «сухом остатке» будет позитив. И я говорю тут не только и не столько о деньгах в бюджет. Позитив в изменении общества. Более того, сегодня денег большие не принесут. Чтобы это понять вдумайтесь в новую систему.

Проблема не в росте тарифов. Не жалко платить более высокие тарифы за хорошее качество услуг. Но, у нас правительство Арсения Яценюка оставило «кормушку» – НАК Нафтогаз и деньги из бюджета по «схемам распиливают», как и раньше, а холодные батареи и веерное отключение электроэнергии будут иметь место и при высоких тарифах.

6. Жизнь по средствам в масштабах страны

Украинская экономика была, да и пока остаётся, наилучшей демонстрацией самообмана в масштабах целого государства. С одной стороны чрезвычайная энергозатратность, неэффективность, просто расточительность. С другой – дотации из бюджета на обеспечение приемлемых цен.

За период 2010-2013 года энергорасходы действительно снизились на 20%. Во многом потому, что олигархи инвестировали деньги в энергосбережение. Но теперь, уже никто этого делать не будет, и еще очень долго. Для экономики

нужна стабильность, а не Майданы и передел собственности между олигархами.

7. Банки и курс валюты

Тема обвала гривны самая горячая и обсуждаемая. Возле Нацбанка даже стоит палатка. Называется громко – финансовый майдан. Естественно, к Гонtareвой есть и будет множество претензий. Но смелость в ликвидации проблемных банков и выход на рыночный курс гривны – несомненный позитив.

До Майдана, пока во главе НБУ не было Гонtareвой и Кубива, банки без проблем погашали депозиты в валюте и гривне. И обвала гривны не было. А ликвидация банка, это банальный передел собственности. Скоро мы случайно увидим небывалый рост двух очень интересных мелких банков, которые резко станут самыми большими в стране.

8. Энергетический рынок

Для многих поколений украинских чиновников (да и для общества) ГТС – священная корова. Как и «Нафтогаз», намертво привязанный к трубе. Учебники говорят, что государство неэффективный управленец для бизнеса. Украинские реалии подтверждают сказанное дефицитом монополиста. Но до сих пор все разговоры о необходимости де монополизации рынка заканчивались воем «патриотов» «не трожь трубу» и вливанием очередных денег в «Нафтогаз». Учитывая зависимость страны от поставок энергоносителей, такая схема могла поставить крест на любых реформах.

НАК «Нафтогаз», это монополист и «кормушка» для любой власти. Помните, как Ющенко и Тимошенко воевали за контроль над этой «кормушкой». Поэтому, еще на Майдане Яценюк обещал ликвидировать монополиста НАК «Нафтогаз», но когда пришел к власти передумал. «Кормушка» все нужна, особенно тем, кто возле «кормушки».

9. Дороги

Дороги в Украине можно охарактеризовать словами одного из автомобилистов в 2011 «если можно не ехать – не ехайте». Но для такой страны как Украина сеть магистралей критично важна. Как для внутренних потребностей, так и для обеспечения транзита.

Все осталось, как и до Майдана. Воруют на строительство дорог, как и раньше. Только теперь больше говорят о реформах и о зарубежных инвестициях.

10. Первые шаги по деолигархизации

Олигархи и Украина давно стали синонимами. Но такой формат «лоскутного государства» ведёт в тупик. С другой стороны «раскулачивание» богачей принесёт больше вреда чем пользы. Даже все их активы не покроют даже квартального дефицита, например, пенсионного фонда. А отъём собственности, большевизм чистой воды, отпугнёт инвесторов. Идеальный вариант – превращение олигархов в обычный крупный бизнес, который играет по правилам. Даже больше, в перспективе Украина должна иметь свои ТНК. И теперешние ФПГ могут стать зародышами таких корпораций.

Майдан это обычная война олигархов. Они спонсировали Майдан, они и

сейчас продолжают делить власть и имущество. В действительности у нас были и будут олигархи. Только сейчас одни олигархи могут усилиться за счет других олигархов. А народу будут рассказывать мифы о реформах и о богатой жизни в будущем. Беда в том, что уровень жизни после Майдана упал в несколько раз, и все это только ради того, чтобы одного олигарха заменить на другого. И теперь нужны будут годы и годы, чтобы уровень жизни украинцев вырос до уровня «до Майдана», но олигархи и тогда будут при власти, как и сейчас (<http://minfin.com.ua/blogs/okhrimenko/68908>). – 2015. – 24.04).

Блог на сайті «lb.ua»

Про автора: А. Корнацький, народний депутат України

Земельна мафія наступає: знову про законопроект №1159

На трибуні Верховної Ради вивісили плакат на підтримку законопроекту №1159. Група депутатів вийшла блокувати трибуну, під Радою мітингує півтора десятка начебто селян, на балконі сидять менше десяти начебто сільських чи селищних голів. Верховодить цією виставою бувший регіонал, бувший голова Держземагентства України О. Кулініч.

Ніхто із них, включаючи Кулініча, цього законопроекту не писав (Кулініч за визначенням не в змозі писати «земельні» законопроекти, він за освітою товаровознавець), за винятком Кулініча далі назви не читали і справжньої суті не розуміють. А суть є абсолютно протилежною назві (назва – про розширення повноважень територіальних громад щодо земельних ресурсів), я вже про це неодноразово заявляв і повторюю ще раз. Цей законопроект є гарним за назвою і дуже шкідливим за змістом, він виписаний на замовлення корумпованих діячів Держземагентства, що прямо підтверджується відсутністю в законопроекті норми про скасування повноважень держземагентства із розпорядження землями!

Друга шкода законопроекту – обмеження майбутніх уявних (які за цим законопроектом не наступлять) повноважень сільрад щодо практично всіх земель за межами населених пунктів. Але найбільша хитрість і підлість законопроекту №1159 утримується в ст.1: вона передбачає «віднесення» земель державної власності до земель комунальної власності. Начебто добре, правда? Але нічого доброго, бо у державній власності земель ... нема ! А коли власності нема, то нема чого й «відносити»!

Земля перебувала у державній власності за часів СРСР, УРСР, а 16 липня 1990 року Декларацією про державний суверенітет України всі землі України були проголошені власністю українського народу!

Тобто, власність совєцької держави була скасована. У 1996 році ця норма була закріплена ст. 13 Конституції України, яка є чинною. За цією ж Конституцією, всі суб'єкти права власності в Україні є рівними перед законом, тобто, і держава в особі її органів, щоб стати власником землі, повинна дотримуватись усіх вимог законодавства.

Ці вимоги є добре відомими:

по-перше, повинні бути законні підстави для безоплатного надання землі із народної власності в державну та комунальну;

по-друге, оскільки не може бути об'єктом земельних правовідносин земля невизначеної площі та невизначеного місцезнаходження, повинні бути виконані відповідні проекти відведення земельних ділянок, вони повинні бути узгоджені з усіма зацікавленими особами, власниками суміжних земельних ділянок та затверджені; ви уявляєте, скільки років і коштів потрібно на ці процеси?;

по-третє, право власності повинно бути зареєстроване і належним чином посвідчене.

Тільки після цього можна було б говорити про передачу (безоплатно?) земель із державної власності в комунальну власність.

Для того, щоб виникли законні підстави, має бути прийнятий спеціальний закон чи внесені поправки до Земельного Кодексу.

Питання: з яких міркувань, з яких причин, для яких потреб народ України має бути позбавлений права власності на землю, а значить, в тому числі й на її безоплатну приватизацію певними категоріями громадян? Кому, крім чиновників, це потрібно?

Відповідь абсолютно очевидна : жодних причин і підстав, крім корупційних, для позбавлення народу України права власності на землю і її передачі в державну та комунальну власність, нема! Виключно «воровські» інтереси за цим стоять!

Саме безмежно корупційні інтереси «сім'ї» Януковича були причиною прийняття у вересні 2012 року антиконституційного закону про розмежування державних і комунальних земель, на підставі якого бандовлада вирішила захопити земельну народну власність у державну власність в особі Державного земельного банку. Другою складовою частиною злочинного плану було запровадження з 1 січня 2013 року повноважень Держземагентства з розпорядження землями. У такі способи подонки задумали заволодіти українською землею, щоб потім мати можливість безперешкодно розпорядитися у будь-який спосіб, до продажу зацікавленим іноземним покупцям включно.

Росіянам чи китайцям – то вже не важливо, хто більше дасть.

Так от, нинішня, нова, післямайданівська влада цю ганьбу і злодійство продовжує, в усякому разі – намагається продовжувати !

Звідси і законопроект №1159 – тільки на інтереси злодіїв при посадах у виконавчій владі він спрямований, місцеві громади дулю від нього матимуть, а не землю чи земельні повноваження !

Для того, щоб розпоряджатися землями, громадам (як і державі) не потрібно мати землю у власності – потрібно мати повноваження із розпорядження, а земля нехай і далі залишається народною власністю – це буде законно і справедливо. Мій законопроект №2267 це забезпечує.

Дуже хотілось би, щоби врешті решт це почули сільські голови та керівники держави, в тому числі і в Верховній Раді. Поки що не чують, інколи дають просуватись законопроектам, підготовленим корупційною антинародною мафією

(http://blogs.lb.ua/arkadiy_kornatskiy/302945_zemelna_mafiya_nastupaie_znovu_pro.html). – 2015. – 24.04).

Блог на сайті «lb.ua»

Про автора: Б. Кушнірук, економіст

Ставку податку на додану вартість потрібно не зменшувати, а збільшувати

Жоден податок в Україні не піддався настільки нищівній критиці, як податок на додану вартість (ПДВ). Скільки негативних епітетів майже не щоденно звучить на його адресу. Він і злочинний, і корупційний, і такий, що підриває економіку, бо скорочує попит. А скільки дурниць можна почути щодо нього з вуст політиків, що не дивно. Але ж не менше їх проголошують люди, які, хоча б виходячи з наявності кірочки про вищу економічну освіту, мали би більш-менш орієнтуватись в економічній суті цього податку.

Зрозуміло, що сам по собі жоден податок не може бути злочинним чи корупційним. Його таким роблять можновладці, хто в результаті своєї непрофесійності, а хто і свідомо, заклавши можливості для протиправних оборудок. Враховуючи, що далеко не всі розуміють логіку та механізм дії ПДВ, почати цю статтю доречно саме з певних пояснень.

ПДВ – це покращений різновид податку з обороту.

Необхідність в податку з обороту з боку багатьох держав була очевидна ще в 19 столітті. Розширення державних функцій вимагало додаткових стабільних джерел поповнення бюджету. Податок з обороту, починаючи з початку минулого століття, дозволяв багатьом державам світу вирішувати це завдання. У Радянському Союзі він був чи не головним бюджетотворюючим податком.

В той же час проблемою класичного податку з обороту було те, що його ставка не могла бути однаковою для різних видів товарів. Принцип функціонування податку з обороту передбачав обкладання податком всіх операцій з купівлі-продажу того чи іншого товару. Але чим складніше була продукція та чим більше розвивалася спеціалізація виробництва, тим більше трансформацій та оборотів відбувалось з одним і тим же товаром, який покращував свої властивості. Так, наприклад, залізну руду спочатку видобувають, потім збагачують, виготовляючи з неї залізорудні окатиші, далі з тих окатишів роблять чавун. З чавуна могли зробити звичайну сковорідку, а могли робити сталь, щоб потім з цієї сталі робити трубу, яка могла бути кінцевою продукцією, а могла бути складовою виробництва станка чи автомобіля. Як бачимо, більшість технологічних трансформацій того, що спочатку було просто металургійною рудою, відбувалось на різних підприємствах, і на кожному етапі цю оброблену продукцію потрібно було обкладати податком з обороту. Таким чином, чим більше оборотів, тим більше податку на податок було в ціні кінцевої продукції.

Не менше трансформацій відбувається з тим чи іншим первинним товаром,

наприклад, в харчовій промисловості.

Якщо обкладати однаковою ставкою податку з обороту примітивні види продукції та складні, тоді складна продукція ставала би просто золотою. В результаті розвитку промисловості та науково-технічного прогресу, випуску все нових та нових видів продукції, поглиблення спеціалізації, класичний податок з обороту все більше створював проблеми для розвитку економіки. Виникала потреба розробляти все нові і нові ставки для різних галузей та підгалузей економіки. Лобізм щодо встановлення тих чи інших ставок породжував корупцію в середовищі політиків та чиновництва, спотворював реальну конкуренцію на ринку. Прибутковість капіталу залежала не від ефективності бізнесу, а від волі тих, хто встановлював ставки податку з обороту.

Крім того, податок з обороту фактично стримував закономірну та економічно обґрунтовану потребу в поглибленні спеціалізації.

Поява ПДВ була справжнім геніальним проривом.

Уперше ПДВ був введений 10 квітня 1954 року у Франції. Його впровадження належить і Морісу Лорі (у 1954 році директор Дирекції по податках, зборах і ПДВ Міністерства економіки, фінансів і промисловості Франції). Хоча як вказують довідники, відомий німецький промисловець Вільгельм фон Сименс запропонував ідею цього податку ще в 1918 році.

Впровадження ПДВ вирішувало головну проблему класичного податку з обороту. Він абсолютно нейтральний відносно будь-яких виробництв, і до кількості оборотів, бо обкладається податком лише додана вартість. А сплачує податок, фактично, кінцевий споживач. Як правило, це громадяни або неприбуткові організації та установи.

Поширеною помилкою наших горе-економістів, навіть з науковими ступенями, є твердження, що мовляв ПДВ був запроваджений з метою боротьби з надмірним споживанням. Мовляв, обкладання цим податком призводить до зростання цін, а це в свою чергу провокує скорочення споживання. Насправді, це безграмотна ахінея. Ціна, в першу чергу, залежить від попиту та пропозиції на товар. Вже потім постає питання про те, які складові формують його ціну.

Крім того, якщо вже казати про податки, що впливають на кінцеву ціну товару, то потрібно говорити про загальне податкове навантаження. В ціні продукції є не тільки ПДВ, але і податок на прибуток, акцизи, рентні платежі, земельний податок, внески на загальнодержавне обов'язкове соціальне страхування (зараз це ЄСВ). Непрямим чином на кінцеву ціну товарів впливає також податок на доходи найманих працівників. Тому є певні підстави вважати, що і цей податок можна включати в розрахунок податкового навантаження на ціну товарів.

Наприклад, одна з суттєвих причин дешевизни китайських товарів пов'язана з тим, що в них відсутні витрати підприємств на обов'язкове соціальне страхування співробітників, в тому числі пенсійне страхування. Це суттєво здешевлює ціну китайської продукції.

Отже, якщо вже говорити про необхідність зменшення податкового навантаження на кінцеву ціну товару, то важливо розуміти, за рахунок яких

податків це варто робити. Але про це трохи згодом.

Незважаючи на свої очевидні плюси, ПДВ має суттєві недоліки.

По-перше, враховуючи величезну кількість нюансів, які змушений враховувати платник ПДВ, його облік доволі складний, він ведеться окремо від обліку фінансових результатів діяльності підприємства, що збільшує витрати підприємства.

По-друге, чим дрібніше підприємство та чим менша в нього загальна сума оборотів, які підлягають обкладання ПДВ, тим більше відносні витрати підприємства та податківців на перевірку його сплати. При тому що надходження до бюджету від такого підприємства дуже незначні.

По-третє, і це найбільша проблема, відсутність наскрізного контролю податківців за фактичною сплатою ПДВ породило нечувані зловживання, корупцію та розкрадання бюджетних коштів. Якщо в довгому ланцюгу покупців-продавців хтось не перерахував кошти до бюджету та перевів їх в готівку чи відправив закордон, а кінцевий продавець товару, наприклад експортер, що має право на відшкодування ПДВ, вимагає від Державного казначейства повернути кошти, то в реальності замість доходів держава отримує чисті збитки. І слід визнати, що за роки незалежності тисячі, та навіть десятки тисяч наших чиновників та бізнесменів перетворились в «добропорядних» багатіїв в результаті подібних оборудок з ПДВ.

По-четверте, відшкодування ПДВ надзвичайно непрозоре, воно визначається чиновниками, по суті, в ручному режимі, з порушенням строків відшкодування, що створює можливості для корупції та зловживань.

Саме у зв'язку з цим цей податок піддається настільки нищівній критиці, та чи є на сьогодні йому альтернатива?

Про недоліки податку з обороту вже вказувалось вище, тому не буду аналізувати цю ідею.

Найбільш поширеною є пропозиція замість ПДВ ввести податок з роздрібних продажів, який використовується в Сполучених Штатах Америки. Але ті, хто пропонує це, схоже, погано усвідомлюють відмінність побудови української та американської економіки та глибину проблем, з якими в цьому випадку доведеться зіштовхнутись.

Отже, спочатку потрібно зрозуміти, чи може податок з кінцевих продажів компенсувати для державного бюджету втрати від скасування ПДВ.

Для того, щоби отримати відповідь на це питання наведу декілька цифр для роздумів.

Державним бюджетом на 2015 рік передбачено отримати податкові надходження в розмірі 365,6 млрд. грн. З них від ПДВ – 157,8 млрд. грн. При цьому, ПДВ із ввезених на територію України товарів має забезпечити надходження до держбюджету в сумі 126,4 млрд. грн., з вироблених в Україні – 87,6 млрд. грн. На бюджетне відшкодування передбачено 56,1 млрд. грн.

Ці цифри, до речі, цікаві ще тим, що демонструють реальну бюджетоутворюючу роль ПДВ у формуванні держбюджету. У багатьох чомусь існує думка, що з держбюджету майже не більше повертають ПДВ, ніж туди

надходить.

Тепер подивимось на роздрібну торгівлю. За даними Держкомстату за січень-березень 2015 року оборот склав 219,7 млрд. грн. За найкращих прогнозів річний показник буде не більше 1 трлн грн. Сюди можна додати ще витрати населення на послуги ЖКГ. В 2014 році вони склали 39,5 млрд. грн. В 2015 році ця цифра зросте до 120-130 млрд. грн.

Отже, якщо навіть уявити, що ставка податку з продажів буде 10% (в США вона в більшості штатів не перевищує 7%), то в бюджет ми змогли би мобілізувати лише 110-115 млрд. грн. Виникає питання, за рахунок чого будемо компенсувати цю різницю?

При цьому відмінність ПДВ від податку з продажів полягає в тому, що якщо роздрібний продавець має намір ухилитись від сплати податку з продаж, то бюджет взагалі нічого не отримує. В той час як з ПДВ все складніше. Роздрібний продавець, купуючи продукцію в товаровиробника чи оптового постачальника вже сплачує ПДВ, який закладений в ціну продавця. Здійснюючи витрати, пов'язані з продажем своєю продукції, він теж поза власним бажанням сплачує ПДВ в ціні витрат, які змушений нести, наприклад сплачуючи за електрику, пальне тощо. Таким чином, навіть не відобразивши в обліку роздрібний продаж продукції, він частково ПДВ вже сплатив, і ухилився від сплати лише тієї частини податку, яка мала би виникнути, як різниця між податковим кредитом та податковим зобов'язанням. Тобто, реальні втрати бюджету будуть суттєво меншими.

Слід також зауважити, що в США кінцеве споживання домогосподарств формує переважну частину ВВП. В той час як в Україні вплив споживання домогосподарств на розмір ВВП в рази менша ніж в США. Тому податок з продажів там дозволяє забезпечити значно більшу частку загальних надходжень до державного бюджету, ніж це взагалі можливо в Україні. Крім того слід розуміти, що в США податок з продажів не забезпечує настільки значущу частину податкових надходжень до держбюджету, як ПДВ в Україні. Там ставки податку на прибуток, податку на доходи фізичних осіб, податку на нерухомість значно вищі ніж в Україні.

Пропонуючи замість ПДВ запровадити податок з продажів, потрібно щонайменше бути готовим до сплати значно більших сум по іншим податкам. Я чомусь не впевнений, що в нас так вже багато охочих цього. Навіть серед тих, хто агітує за відміну ПДВ та впровадження податку з продажів.

Крім того нашим пропагандистам американської податкової системи слід не забувати, що вона вважається однією з найскладніших в світі. Без податкового консультанта там взагалі мало хто може ризикнути скласти та здати податкову декларацію.

Є ще дуже важливий фактор, який слід враховувати. Україна отримує третину податкових надходжень від ПДВ з ввезених в Україну товарів. При цьому згідно норм СОТ ми не маємо право в односторонньому порядку підняти ставки ввізного мита та ввести додаткові податки саме на імпортні товари. Прибравши ПДВ, чи знижуючи його ставку, ми автоматично здешевлюємо

імпорт. В той же час, для забезпечення компенсації втрат від імпортного ПДВ нам доведеться збільшити податковий тиск на власних товаровиробників та населення.

Тому, ставлячи питання про зниження загального податкового навантаження на національних товаровиробників і на кінцеву ціну товарів, доречно навпаки зменшити ставки інших податків, в першу чергу, ефективну ставку податку на прибуток, натомість збільшити ставку ПДВ до 22-23 відсотків. Що, між іншим, і робила протягом 2009-2012 років значна частина європейських держав.

Який же висновок з цього?

Завдання полягає не в створенні власного українського велосипеда, вигадуючи заміну ПДВ, а в тому щоби впровадити зміни, які дозволять суттєво обмежити можливості для шахрайства та уникнення сплати цього податку, спростити адміністрування та зробити прозорішим його відшкодування (http://blogs.lb.ua/borys_kushniruk/302746_stavku_podatku_dodanu_vartist.html). – 2015. – 23.04).

Блог на сайті «lb.ua»

Про автора: О. Канівець, народний депутат України

Енергозбереження має стати державною стратегією

У 2015-й рік Україна увійшла з війною на Сході, втраченою частиною промислового потенціалу, двома мільйонами вимушених переселенців, турбота про яких лягає на бюджет важким тягарем. Економіка практично «лежить». Для її оживлення і переходу від «постсовкової» до конкурентної нам потрібні значні кошти ззовні та рішучі кроки всередині.

Найдешевші в світі кредити сьогодні дають дві організації: Світовий Банк і Міжнародний Валютний Фонд. Вони погодилися дати Україні гроші, якщо та покаже як вона їх віддаватиме, як працюватиме її економіка. Згода цих двох потужних організацій є дуже важливою, адже їх співпраця з Україною є позитивним сигналом для інших потенційних інвесторів. Усвідомлюючи важливість отримання кредиту МВФ для України, не втомлюсь повторювати: рано чи пізно його доведеться повертати. І якщо уряд лише продовжуватиме піаритися на гучних заявах, а не матиме політичної волі приймати жорсткі реформаторські рішення, то будь-які кредити нестимуть ризик занурення України в надзвичайно глибоку боргову яму. Однією з вимог МВФ була реформа енергетичного сектора. Для позичальника важливо впевнитися, що економіка спроможна заробляти гроші. Видаткову частину держбюджету потрібно було звільнити від такого потужного тягаря, як підтримка збиткового НАК «Нафтогаз України». Не може держава витрачати третину свого бюджету на енергетичні дотації. Такого собі не дозволяють навіть країни, які на 100% забезпечують себе енергетичними ресурсами.

Беззбитковості НАКу «Нафтогаз України» уряд вирішив досягти шляхом

різкого підвищення тарифів на газ для населення, тобто нашим з вами коштом. А ціна на газ для населення потягла за собою догори вартість централізованого опалення (в середньому на 67% з 1 травня цього року), піднялись тарифи на електроенергію (до 36, 6 копійки за 1 кВт з 1 квітня до 31 серпня цього року, та в перспективі до 90 копійок за 1 кВт з 1 березня 2017 року). Питання про підняття цін на воду на сьогодні теж залишається відкритим.

Чи були інші варіанти? Безперечно. Починати реформування із підняття тарифів для населення – не реформа. Маю чітке переконання – реформу «Нафтогазу» слід починати із розподілу сфер відповідальності. Видобування, транспортування, зберігання повинні бути закріплені за окремими структурами. В результаті такого реформування має утворитися чіткий і прогнозований розвиток енергетичного сектора.

Залучення інвесторів, ліквідація крадіжок через так звані «газові схеми», унеможливлення «відкатів» при закупівлях – ці кроки також могли оздоровити «Нафтогаз», але вони не давали відповіді на основне питання – беззбитковість. За даними Центру досліджень енергетики, у 2014 році з 42,6 млрд. м3 спожитого Україною газу населенням використано 22,1 млрд. м3 – 15,1 млрд. м3 напряму і 7,0 млрд. м3 через підприємства, які виробляють тепло для населення. Вся промисловість використала лише 15,7 млрд. м3. Продаж населенню газу нижче собівартості коштував «Нафтогазу», вірніше, державному бюджету, 110 млрд. грн. Сумні цифри.

Для порівняння: вся Польща (промисловість і населення) у 2014 році використала приблизно 18 млрд. м3 (з них приблизно 2 млрд. м3 пішло реекспортом до України). Це менше, ніж використало все наше населення через конфорку, котли і батареї опалення. При тому, що Польща має втричі (!) більший від України ВВП. Тобто, Україна приречена міняти свою енергетичну структуру, систему ЖКГ, адаптувати її до європейської успішної практики, зменшуючи таким чином і енергетичну залежність від країни-агресора, від Росії.

Чи потрібно піднімати тарифи на енергоносії? Так, безперечно. Але підходити до цього потрібно дуже обережно і розважливо.

По-перше, ці тарифи повинні бути економічно обґрунтованими. Підприємства енергетики не можуть бути збитковими. В інакшому разі їх збиток змушений буде покривати державний бюджет, що на сьогодні є нереальним.

По-друге, тарифи повинні бути прозорими для платників. Населення повинно знати, чому воно платить 3,60 грн. чи 7,18 грн. за кубометр газу. Звідки взялася ця ціна, чи справедливі всі її складники? Для цього треба оприлюднити всі розрахунки в пресі, постійно вести діалог з людьми через телевізор. Пам'ятаєте вибори? Теперішні переможці перегонів не злазили з екранів, рекламуючи себе. Що заважає сьогодні Прем'єру і відповідним міністрам «на пальцях» пояснити людям природу нової ціни на газ і необхідність її підняття?

Та саме непрозорість формування тарифів і заважає. Переконаний, якщо з ціни на газ виключити корупційну і злочинську складові, вона суттєво

знизиться, не так лякатиме людей і тоді її можна буде пояснити. Прозорість тарифоутворення є однією зі складових реформування енергетичного сектора економіки. Так само, як і сектора послуг ЖКГ.

По-третє, держава повинна подбати про соціально незахищені верстви населення. Це пенсіонери, інваліди, люди, які або не можуть заробляти на своє утримання, або заробляють мінімум. Їм повинна надаватись субсидія. При чому, ці субсидії повинні бути монетизовані, тобто, виплачуватись грошми. Це дасть можливість людям не тільки сплачувати за спожиті послуги, а й вкладати ці гроші в енергозаощадження: встановлювати енергозберігаючі вікна, котли, лампи освітлення, щоб економити на споживанні енергоносіїв.

Сьогоднішня система субсидій дозволяє коштом державного бюджету отримувати прибутки олігархам, які контролюють енергетику, і... тій самій Росії, газ якої ми купуємо. Росія нашими перевитратами газу фінансує виробництво новітньої зброї, яка вбиває наших хлопців на Сході. Тому енергозаощадження повинно стати українською державною стратегією, національною ідеєю, яка з часом дозволить відмовитись від російських енергоносіїв і стати енергетично незалежною державою.

По-четверте, вважаю, що надавачі послуг – газові управління, водоканали, теплоенерго власним коштом повинні встановити людям лічильники на газ, тепло, гарячу й холодну воду. Це теж дозволить усунути неправомірні нарахування на послуги ЖКГ і дасть можливість контролювати споживання. Держава повинна також жорстко контролювати якість газу. Люди не повинні платити ринку газову ціну за ту суміш, яка сьогодні подається фірташівськими облгазами на наші пальники і горить жовтим полум'ям.

І останнє. Послуги ЖКГ повинні бути підйомними для сплати. Зауважте, я вже говорю не про тарифи, а про загальні суми, які споживачі платять за послуги ЖКГ. В цивілізованих країнах на оплату послуг ЖКГ йде приблизно 10-15% від загального доходу родини. До підняття тарифів українці витрачали на послуги ЖКГ 25-30% своїх доходів, тепер ці цифри виростають в рази.

Що ж робити? Думаю, що кожна українська родина з підняттям тарифів отримала потужний стимул для економії та модернізації власного житла з метою зменшення витрат енергоносіїв та води. Згадайте ту ж Польщу 10-15 років тому: практично всі будинки (і висотки, і приватні), стояли в будівельному риштуванні – вони утеплялися, ставились пристрої для отримання енергії з відновних джерел. Сьогодні ж, переїхавши кордон з Польщею, ми відразу звертаємо увагу на вітряки, які генерують електроенергію. На дахах – сонячні батареї та сонячні колектори. По кількості отримання сонячної енергії Польща приблизно рівна Україні, ми розташовані на тих самих широтах, але у нас сонячні батареї ще й досі вважаються дорогим задоволенням і сонячна енергетика розвивається дуже мляво.

Держава повинна стимулювати енергозбереження: надавати пільгові кредити на утеплення будинків, впровадження енергозберігаючих технологій, відновлювальної енергетики. Звідки брати кошти на це? Ми постійно чуємо спекуляції на тему дешевого газу вітчизняного видобутку... Думаю, що весь газ

повинен коштувати однаково, поки ми маємо різні його джерела.

А різницю між ціною продажу і ціною видобутку українського газу якраз і варто направляти: по-перше, на модернізацію самих підприємств, які займаються видобутком, по-друге, на якісну геологорозвідку, яка вже майже не фінансується державою і скоро взагалі зникне як галузь. І по-третє, найголовніше – власне на стимулювання енергозбереження. Крім того, з цієї різниці могли б фінансуватись і пільгові безвідсоткові кредити на утеплення і відновну енергетику, і часткове погашення населенню витрат на енергозбереження, і фінансування впровадження ноу-хау в енергетиці. Ми повинні вийти на європейські норми енергоємності життя. Це наш європейський вибір, наш енергетичний Майдан (http://blogs.lb.ua/oleg_kanivets/302062_energozberezhennya_maie_stati.html). – 2015. – 16.04).

Блог на сайті «Простоблог»

Про автора: С. Деминский, експерт в області кредитування фізических и юридических лиц, проблемных активов, факторинга, канд. экон. наук

Закон о банкротстве физических лиц – компромисс между кредитором и должником

Непростая ситуация с валютными кредитами, которая сегодня сложилась в стране в связи с экономическим кризисом, продолжает усугубляться. Главным образом потому, что нет действенного и окончательного решения по их дальнейшей судьбе. В новых условиях рядовые украинцы стараются ориентироваться на гривну, а валютные заемщики прекращают платить по кредитам. Одни не могут, другие не хотят. Все надеются на волшебный компромисс.

А пока, пытаюсь исправить положение, правительство совместно с НБУ и ведущими украинскими банками разрабатывает и внедряет различные схемы уменьшения доли проблемной валютной задолженности. Крупные банки рефинансируют, слабых игроков постепенно выводят с рынка. Происходит усиление ответственности со стороны владельцев и руководства финансовых учреждений, реформирование их деятельности.

С целью привлечения денежных средств в бюджет, из которого происходит докапитализация банков, правительство активно привлекает внешние кредиты и инвестиции, мобилизует внутренние возможности страны. Оба способа требуют проведения глобальных реформ, которые отражаются на кошельках украинцев.

В контексте сказанного хотелось бы получить ответ на один вопрос: Почему в украинском законодательстве до сих пор нет раздела, предполагающего возможность проводить процедуру банкротства для физических лиц?

Этот метод успешно работает во многих странах с развитой экономикой, у

нас же его продолжают с опаской обходить стороной. Возможно, такой закон смог бы в некоторой степени помочь в разрешении проблем с валютными кредитами.

Как же применяют его в других государствах?

Банкротство в Европе и США – чей опыт перенимать

Впервые процедуру банкротства физлиц внедрили американцы еще в конце 19 века и только через сто лет этот опыт начали перенимать в Европе. Различия в законодательстве, целях, государственных гарантиях, идеологии, культуре и других аспектах диктуют и разность подходов в данном направлении.

Если в США конечные цели соответствующего закона более благоприятны для заемщиков, то европейские правила склоняются, скорее, в пользу кредиторов.

Например, американские граждане могут избавиться от долгов в течение нескольких месяцев, в то время как в некоторых странах Европы списания можно ждать 10-12 лет.

Однако это не значит, что американское законодательство автоматически становится белым, а европейское – черным. В противовес США, европейские страны имеют более развитую систему социального обеспечения, что в определенной степени помогает заемщикам справляться с долгами.

В то время как американская система имеет своей целью освобождение заемщика от долгов, в таких странах как Дания, Исландия, Норвегия, Швеция, Финляндия на первом месте – максимальный возврат по займу и финансовое «выздоровление» должника. В Германии и Австрии конечная цель процедуры банкротства – выплата долга через обязательный план погашения.

Важное отличие подходов Германии и Австрии в том, что поверенный, которого назначают должнику для координации регулярности выплат, также способствует трудоустройству подопечного, а следовательно, поддерживает его финансовую состоятельность.

Также стоит отметить, что в одних странах предпочтение отдают досудебному разрешению проблемы, в других все решается только через суд.

Почему схема банкротства в Англии считается самой гуманной

Самой гуманной в Европе на сегодняшний день считается английская схема списания долгов через банкротство. Со своей стороны, кредиторы прибегают к данной процедуре в последнюю очередь – однако если должник подаст об этом ходатайство, ему не станут препятствовать.

После принятия постановления о банкротстве больше никто не имеет права предъявлять человеку претензии по взысканию долгов. При этом его дело передается администратору, который описывает и имеет право распоряжаться всем движимым и недвижимым имуществом банкрота.

Это не значит, что должника оставят голого и босого на улице, но его траты и имущество будут «оптимизированы».

Администратор рассмотрит вариант с реализацией описанного недвижимого имущества. Но если речь идет о квартире или доме, где проживает должник или члены его семьи, продажа доли должника будет иметь смысл лишь

тогда, когда вырученная сумма покрывает все обеспеченные этой недвижимостью кредиты, а остаток выручки должен составлять не менее 1000 фунтов. Иначе распорядитель не станет заниматься реализацией недвижимости должника.

Дорогой автомобиль подлежит продаже. Если машина необходима человеку для работы, часть вырученных средств выделяют на приобретение нового транспортного средства, однако подешевле.

Если же банкрот должен расплатиться по автокредиту, обеспеченному самим автомобилем, финансовая компания наверняка конфискует его.

В целом, администратор будет вести, расследовать и контролировать финансовые дела подопечного, сообщать об изменениях суду и кредиторам в течение года (возможно, меньше). Любые ежемесячные сверхрасходные средства семьи банкрота распорядитель имеет право изымать на протяжении 36 месяцев.

При отсутствии серьезных нарушений по истечении 12 месяцев контроля все долговые обязательства с человека снимаются.

Основные негативные стороны процедуры банкротства

Помимо вышеупомянутых неприятных нюансов, процедура банкротства физлица предусматривает ряд других ограничений и обязательств должника. Например:

при обращении за новым займом человек обязуется извещать кредитора о своем прошлом банкротстве;

без разрешения суда банкрот не может стать директором или принимать участие в управлении компанией. А в Японии, например, банкрот безапелляционно пожизненно лишается права руководить предприятиями, заниматься адвокатской, бухгалтерской деятельностью;

объявивший себя банкротом не сможет в дальнейшем занимать должность полицейского, судьи, директора школы, быть военным;

часто банкротство означает ограничения по выезду из страны.

Здесь надо подчеркнуть: какими бы ни были запреты и ограничения в связи с объявлением банкротства, большинство из них аннулируются по истечении нескольких лет, предусмотренных законодательством той или иной страны.

Банкротство вместо массовой реструктуризации кредитов

Подытоживая, хотелось бы напомнить, что объемы потребительского кредитования в мире продолжают увеличиваться, поэтому процедуре банкротства уделяется все больше внимания. Сейчас у нас кризис, и мы видим, что отсутствие в Украине соответствующего закона относительно физических лиц только усугубляет ситуацию с невозвратами по кредитам. Особенно это касается валютных долгов, которые в силу независимости от украинских заемщиков обстоятельств превратились для людей в неподъемную ношу.

Вполне вероятно, что будет принято решение проводить принудительную реструктуризацию валютных ипотечных кредитов. И это несмотря на протест Международного Валютного Фонда, который считает, что задача кредиторов – договариваться с должниками, в каждом отдельном случае находить свой

рациональный компромисс.

9 апреля 2015 года даже приняли закон о внесении изменений в Налоговый Кодекс Украины относительно реструктуризации кредитных обязательств из иностранной валюты в гривну. В частности, банки будут иметь возможность списать за счет страховых резервов сумму убытков, возникших в результате прощения физическим лицам части долга в соответствии с законом о реструктуризации кредитных обязательств из иностранной валюты в гривну. Видимо, процесс таки сдвинулся с места.

Однако нужно понимать, что принудительным рефинансированием воспользуются все – и те, кто не может платить, и те, кто просто не хочет. На чем основана такая доброта – на поощрении недобросовестности?

Нам нужен закон, который поможет кредиторам отделить «хороших» клиентов от «плохих» и определить справедливые методы работы с каждым заемщиком. К тому же человек, оказавшийся на грани разорения, должен иметь возможность легально это доказать (http://www.prostoblog.com.ua/lichnye/byudzhet/zakon_o_bankrotstve_fizicheskikh_lits_kompromiss_mezhdu_kreditorom_i_dolzhnikom). – 2015. – 15.04).

Блог на сайті «Журнал Житомира»

Про автора: garold

Ещё раз о газе!

Четыре «газовых» момента, на которых, кроме других более важных проблем Украины, хочу акцентировать внимание. 9 апреля Верховная Рада приняла Закон «О рынке природного газа Украины» – это теоретическая революция на рынке газа! 8 апреля в судебном порядке оспорено повышение тарифов на газ, и вовсе не потому, что их так хотел повысить якобы в угоду МВФ премьер Яценюк. Но еще 6 апреля был подан иск к Кабмину за нищенский прожиточный минимум. И на этом фоне еще и предстоящие, как изначально согласовали все стороны, в начале следующей недели переговоры о газе в формате Украина– Еврокомиссия– РФ. Правда, после многократного перенесения встречи в течение только прошедшей пятницы, теперь никто не берется назвать дату трехсторонней встречи.

Если следовать хронологии событий, то первым следует указать иск к Кабмину за нищенский прожиточный минимум, следующим – иск об отмене повышенных тарифов на газ с 1 апреля (против того, кем и каким образом они были приняты). Об этих исках ZN.UA рассказывало своевременно и подробно. И намерено рассказывать по мере поступления информации, прежде всего, из судов.

На двух других газовых моментах остановлюсь подробнее.

Война – не оправдание ничегонеделания, или Закон «О рынке природного газа Украины»

9 апреля Верховная Рада с боями все же приняла Закон «О рынке

природного газа». Этот закон призван урегулировать создание в стране полноценного рынка природного газа с учетом основных требований законодательства Евросоюза. Парламент страны сделал еще один шаг к созданию цивилизованного рынка газа в Украине, одобрив во втором чтении и в целом законопроект №2250. «За» проголосовали 290 депутатов. Напомню, 5 марта закон был принят в первом чтении, и депутаты предложили к нему массу поправок. Поправки депутата Александры Кужель учли сразу. С остальными были варианты, в том числе в зале заседаний и кулуарах ВР.

Основная цель законопроекта – «создание эффективной конкурентной среды на рынке природного газа в Украине с учетом основных требований законодательства ЕС». Проект закона предусматривает:

- правовые, экономические и организационные основы функционирования рынка природного газа;
- создание нормативной базы деятельности на рынке природного газа;
- обеспечение недискриминационного доступа к рынку природного газа его субъектов и всех потребителей;
- создание в Украине рынка природного газа, основанного на принципах свободной конкуренции с надлежащим уровнем защиты потребителей, надежности энергоснабжения и способного к интеграции с рынками природного газа сторон Энергетического сообщества, в том числе путем создания региональных рынков природного газа.

Этот закон, конечно, могут не подписать спикер украинского парламента или президент страны (об основных положениях и спорных моментах закона см. в ZN.UA №5 от 13 февраля 2015 г., «Поставщикам «последней надежды» от гарантированных ее получателей...»). Но даже если они этого не сделают, как говорится, осадок останется. И нюансы, связанные с самой приметной (или разрекламированной?) поправкой.

Председатель правления НАК «Нафтогаз Украины» Андрей Коболев ранее в интервью ZN.UA заявлял, что принятие нового Закона «О рынке природного газа» будет иметь положительные последствия и приведет, в том числе, к усилению конкуренции и снижению цен на газ для конечного потребителя. В частности, закон предусматривает разделение «Нафтогаза» – функции магистрального транспорта газа и его хранения будут разделены и в идеале отделены. Согласно закону, ГТС Украины, вся транспортная инфраструктура и подземные хранилища газа, сейчас обслуживаемые ПАО «Укртрансгаз», корпоративными правами которого управляет НАК, должны быть разделены на два самостоятельных предприятия: ПАО «Магистральные газопроводы Украины» (МГУ) и ПАО «Подземные газовые хранилища Украины» (ПГХУ); 51% акций каждого из этих предприятий должны оставаться в госсобственности.

Новые правила работы на рынке газа предусматривают, что не только оператор (операторы) ГТС и подземных хранилищ газа, но и операторы распределительных сетей (облгазы) должны будут строго соблюдать соответствующие кодексы.

Роль НКРЭКУ как национального регулятора оговорена особо. Регулятор не только будет устанавливать цены и тарифы на газ, услуги по его транспортировке и хранению, доставке энергоносителей потребителям, но и получит большие права в части контроля за выполнением условий прозрачности и равноконкурентности всех участников рынка газа и энергорынка страны. Регулятор, в частности, будет принимать решения и о санкциях, в том числе о серьезных штрафах, к нарушителям нового газового порядка.

Но сначала должен быть принят закон о самом регуляторе энерго- и газового рынка. И вот здесь также могут возникнуть вопросы и у депутатов, и у общественности. Похоже, президент наравне с правительством хочет держать руку на пульсе регулятора (хорошо, что не на горле, или это уже одно и то же?).

«Этот закон – важный шаг Украины на пути интеграции с Европейским Союзом. Он делает наш рынок природного газа прозрачным и понятным для инвесторов, стимулирует конкуренцию, четко очерчивает функции государства. Важно, что закон также содержит механизмы государственной поддержки незащищенных потребителей и контроля над качеством услуг», – прокомментировал председатель правления НАК «Нафтогаз Украины» Андрей Коболев принятие парламентом Закона «О рынке природного газа». По его словам, этот закон разработан в тесном сотрудничестве с Энергетическим сообществом, которое официально подтвердило соответствие представленного законопроекта Третьему энергетическому пакету ЕС.

Секретариат Энергетического сообщества является органом, ответственным за мониторинг выполнения обязательств государствами-сторонами в рамках сообщества, к которому Украина присоединилась в 2010-м. Закон «О рынке природного газа» закрепляет сложившиеся в Евросоюзе экономически обоснованные подходы к организации работы газового рынка, а именно: отделение функций оператора от функций добытчиков и поставщиков; четкое определение функций государства и независимость регулятора; свободное рыночное ценообразование.

213-я поправка

Накануне рассмотрения во втором чтении в Верховной Раде законопроекта №2250 премьер Арсений Яценюк (речь именно о 213-й поправке к этому законопроекту) высказался весьма категорично: «По странному стечению обстоятельств, облигазы, принадлежащие группе Фирташа и Левочкина, бесплатно пользуются всеми газораспределительными сетями, принадлежащими государству. Правительство требует принятия соответствующего закона, который предусмотрит пользование такими сетями исключительно на платной основе».

Многие и не только СМИ, не вдаваясь в детали закона о газе и 213-й поправки к нему, поспешили с выводом: мол, все, теперь Фирташ и подконтрольные ему облигазы заплатят сполна.

Попробуем разобраться в сути 213-й поправки: «Газораспределительные системы, собственником которых является государство, не могут находиться в

пользовании оператора газораспределительной системы на праве хозяйственного ведения, кроме случаев, когда такой оператор принадлежит к субъектам хозяйствования государственного сектора экономики».

Никакого указания, по какому праву, кроме права хозяйственного ведения, они могут находиться в пользовании (те же фирташевские облигазы), в законе не говорится. Да, наверное, и не должно. Правда, в нем есть ссылка на Кодекс о распределительных системах газа, но сам кодекс еще не принят. И утверждать его, очевидно, будет регулятор. А состав регуляторного органа – президент и правительство?..

В то же время Закон Украины «Об аренде государственного имущества» запрещает передавать в аренду газораспределительные системы. В частности, «не могут быть объектами аренды: ...объекты государственной собственности, которые имеют общегосударственное значение и не подлежат приватизации согласно части второй статьи 5 Закона Украины «О приватизации государственного имущества», а именно: «объекты инженерной инфраструктуры и благоустройства городов, других населенных пунктов, включая сети, сооружения, оборудование, которые связаны с поставками потребителям газа».

Почему, если правительство требует принятия соответствующего закона, предусматривающего пользование такими сетями исключительно «на платной основе», своевременно не подготовлен качественный законопроект, который установит нормы платного пользования, а не «подвесит» газораспределительные сети в неопределенном состоянии на неопределенное время?

Теперь о самом платном пользовании. Тариф на распределение газа в соответствии с новым (да и старым) Законом «О рынке природного газа» должен установить регулятор. Причем с учетом того, что в себестоимости услуг по транспортировке газа, в частности по распределительным сетям (низкого давления), будет учитываться арендная плата, которая может повлиять на увеличение тарифа и, соответственно, на итоговую цену газа для потребителей. Если это так, то население, бюджетные организации и промышленность вынуждены будут платить повышенную (на величину арендной платы) цену. И для чего тогда весь этот сыр-бор? Невольно вспоминается недавний арест перед телекамерами главы ГСЧС и его зама...

Тем не менее 9 апреля 290 депутатов ВР проголосовали за Закон «О рынке природного газа» и 213-ю поправку. Напомню, 5 марта закон был принят в первом чтении. Основной целью законопроекта, повторюсь, является «создание эффективной конкурентной среды на рынке природного газа в Украине с учетом основных требований законодательства ЕС».

Государству осталось определить, что с газораспределительными сетями делать дальше. Из закона следует, что все действия субъектов рынка газа будут подчинены законодательно утвержденным кодексам:

– об операторе газотранспортной системы, в данный момент это «Укртрансгаз»;

- об операторе подземных хранилищ газа;
- об операторе газораспределительных систем (сейчас это облгазы), 80% из которых на сегодняшний день фактически контролируются Дмитрием Фирташем.

Государству в лице Минэнергоугольпрома, НКРЭКУ (или другого регулятора), Фонда госимущества и той же НАК еще предстоит определить механизм передачи контроля над государственными газораспределительными сетями низкого давления, которыми сейчас пользуются облгазы, другим операторам либо узаконить их права. Причем надо быть готовыми к тому, что на каждый сантиметр этих сетей права собственности могут одновременно предъявить несколько не просто арендаторов, а владельцев. Ведь строительство части газораспределительных сетей финансировали граждане (или сообщества граждан, например, кооперативы и т.д.).

Покер как разновидность континентальной газовой игры

Пока закон «О рынке природного газа» закрепляет в Украине сложившиеся в Евросоюзе экономически обоснованные подходы к организации работы газового рынка, Украине в целом и «Нафтогазу», в частности, как предполагается ЕК, в середине апреля предстоит снова вести дебаты в формате Украина– Еврокомиссия– РФ. Скорее всего, на этот раз в Берлине. Хотя если в результате все окажутся в Брюсселе или Монако, это мало что изменит.

В начале апреля ни Еврокомиссия, ни Украина не ожидали (ну чтобы так откровенно), что Россия пойдет на такие уступки в вопросах поставок газа по сравнению даже с «зимним пакетом», который фактически был принят на ее условиях. Хоть и на два-три месяца. Цену для Украины россияне снизили чуть ли не ниже европейской, в частности, за счет очередной 100-долларовой скидки. Штрафы за минимальную покупку российского газа пока не берут. В чем подвох?

Газ на неконтролируемую территорию «ДНР» и «ЛНР» «Газпром» поставляет (уже свыше 400 млн кубометров насчитали), но и он, и Путин утверждают, что это добровольная помощь РФ, как они говорят, «нашим партнерам». Но вопрос об этих спорных поставках еще в начале апреля вынесли за скобки текущих переговоров, хотя могут и передумать. По крайней мере, министр энергетики РФ грозит украинской стороне судом... за неоплату за поставки газа их партнерам на Донбассе. Возможно, это и есть реальная причина несогласованности даты трехсторонних переговоров?

О чем пойдет речь на предстоящих переговорах, если они состоятся в ближайшее время?

«Газпром» намерен удержать свои оставшиеся позиции на рынке газа Украины и Европы. За ценой не постоит. Тем более что 5,5–6 млрд долл. на евторынке российская компания на этих рынках уже потеряла.

Европа хочет быть уверена, что РФ не прекратит или максимально не ограничит поставки в период закачки газа в хранилища, а главное – с наступлением холодов. И хотела бы этот так называемый летний пакет зафиксировать и продлить до весны 2016-го.

Того же, в общем-то, хочет и Украина. Плюс выждать, пока цены на рынке газа в третьем квартале 2015 г. еще больше упадут (есть такие небезосновательные надежды с учетом того же тренда нефтьерынка, к которому привязана формула цены российского газа для «Нафтогаза»). Хотя нет никаких гарантий, что в один прекрасный момент правительство РФ в одностороннем порядке, как это было в начале 2014-го, не «ликвидирует» в очередной раз обещанную стодолларовую скидку на газ (см. ZN.UA №42-43 от 14 ноября 2014 г., «Рынок газа Украины: круг седьмой монопольного ада»). Вести переговоры с агрессором, даже при посредничестве Еврокомиссии, – непростое дело.

Еврокомиссия, хорошо помня газовые кризисы 2004-го, 2006-го и особенно января 2009-го и осени 2014-го, вызвалась в очередной раз быть посредником между Киевом и Москвой. Помните, еврокомиссар Г.Оттингер курсировал между Киевом и Москвой, уговаривая стороны сблизить позиции на очередном раунде переговоров в октябре 2014 г.? (Теперь это забота другого еврокомиссара). Компромисс найти не удавалось. Тогда Еврокомиссия предложила Украине и РФ принять временный «зимний пакет» на период с ноября 2014-го по 31 марта 2015 г., отложив таким образом окончательное урегулирование спорных вопросов до решения Стокгольмского арбитража (см. ZN.UA №38 от 17 октября 2014 г. «Москва– Киев– Брюссель– Стокгольм-транзит»). В результате многосложных переговоров, под давлением ЕС и ЕК, пообещавших финансовую помощь Украине в оплате долгов и закупке российского газа с ноября 2014-го по начало апреля 2015-го, в ночь на 31 октября в Брюсселе был подписан тот самый «зимний пакет» (см. ZN.UA №40 от 31 октября 2014 г. «Газовый компромисс для Украины ценой в 4,6 млрд долл.»).

Вот так и перезимовали. Теперь речь о том, как будем жить и зимовать дальше – и ЕС, и Украина, и РФ.

Если бы словаки открыли «большой реверс» для Украины... По сведениям источников ZN.UA, на это очень надеется Украина и в принципе в конце лета на это может пойти Словакия. Но кто здесь блефует, сложно предугадать.

Для Украины и «Нафтогаза» «большой реверс» не означает отказ от газпромовского газа. Это БОльшая возможность маневра: закупать газ там, тогда и именно столько, где это наиболее выгодно.

Но, как вы понимаете, такая свобода маневра Украины вовсе не устраивает «Газпром» и РФ. Да и не то чтобы очень уж нравилась Европе (им своих хватает...). Так что сюрпризов можно ожидать. В конце концов, россияне тоже могут какое-то время блефовать, как и прежде. Они ведь тоже играют в эту континентальную игру (<http://zhzh.info/blog/2015-04-13-16304>). – 2015. – 13.04).

Блог на сайті «freelawyer.ua»

Про автора: І. Закалюжна

Статус «інвалід війни»: хто може претендувати і як оформити

Залежно від причини інвалідності, інваліди з числа військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ та інших осіб, при настанні інвалідності внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, а також інші особи, зазначені у статті 7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, можуть бути віднесені до інвалідів війни.

Крім того, 7 квітня 2015 року було внесено зміни до Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, відповідно до яких надається право на встановлення статусу інваліда війни безпосереднім учасникам АТО із числа військовослужбовців, працівників, добровольців, волонтерів, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи в районах антитерористичної операції у період її проведення. Даний закон направлений на підпис до Президента України. Після його підписання та опублікування він набере чинності.

Визначення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) із проходженням військової служби або виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) проводиться військово-лікарськими комісіями відповідно до Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402.

Посвідчення інваліда війни видається органами соціального захисту населення на підставі довідки медико-соціальної експертної комісії про групу та причину інвалідності (п.7, 10 Положення про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.1994 № 302).

Отже, для того, щоб військовослужбовцю-учаснику АТО, який отримав поранення, контузію, каліцтво, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби присвоїти статус «Інваліда війни» необхідно здійснити ряд дій, а саме:

1. Після отримання поранення, контузії, травми, захворювання здійснити лікування у військовому госпіталі або іншому закладі охорони здоров'я. Після завершення лікування мають надати виписний епікриз та направлення на військово-лікарську комісію (ВЛК).

2. Пройти військово-лікарську комісію, яка встановить причинний зв'язок поранення, контузії, травми, захворювання з виконанням обов'язків військової служби.

3. Пройти медико-соціальну експертну комісію (МСЕК), яка в разі наявності для цього підстав встановить інвалідність. За результатами МСЕК видається довідка про групу та причину інвалідності.

4. Звернутися до управління соціального захисту населення за місцем

реєстрації з відповідними документами для встановлення статусу «Інвалід війни» та видачі відповідного посвідчення.

Для добровольців та волонтерів дещо інший порядок отримання даного статусу. В найближчий час він буде розроблений Кабінетом Міністрів України (<http://www.freelawyer.ua/news/597>). – 2015. – 23.04).

Блог на сайті «autocentre.ua»

Про автора: В. Володарский

Отмена презумпции – антиконституционна!

Анализ проекта Закона об автофиксации нарушений ПДД и штрафных баллах

Итак, имеем, как сейчас говорят, правовое событие. Пока, правда, не состоявшееся, но имеющее шанс стать таковым. Проект Закона про внесения змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху 2562 від 06.04.2015. Инициатором проекта, согласно сайта Рады, является Кабинет министров Украины и лично премьер-министр Яценюк А.П.

Разговоров об этом законопроекте в последние дни было много. Однако давайте попробуем разобраться, что же он несёт водителям? И вообще, какова его правовая природа? Тем более, что говорят о нём в связи с новой попыткой введения автоматической фото- и видеофиксации нарушений ПДД. Но, как мы увидим позже, в проекте это даже далеко не самое главное. Или, точнее, «под шумок» этой идеи (которая сама по себе, мягко говоря, неоднозначна), пытаются протащить намного более серьёзные вещи. Какие же?

Если коротко: это катастрофа. И не одна. А несколько. И по сути, уже давненько не вносилось проекта, столь откровенно игнорировавшего бы не только конституционные нормы, но и прямое решение Конституционного Суда Украины. Многим (особенно инициаторам и разработчикам проекта) может показаться, что оценка слишком резкая. Однако – давайте посмотрим на положения проекта внимательнее. Возможно, всё ещё хуже?

Начинается проект с того, что Кодекс об административных правонарушениях дополняется статьёй: «Стаття 91. Принцип презумпції невинуватості в законодавстві України про адміністративні правопорушення на осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, принцип презумпції невинуватості не поширюється». Тут есть проблемы чисто юридические, а есть – вполне практические.

Начнём с первых.

В ч.3 ст.62 Конституции Украины имеется положение: «Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.» По формулировке этой нормы – она относится не только к уголовному судопроизводству. Вообще к любым правоотношениям, где ставится вопрос о наличии или отсутствии вины.

Существует Рішення Конституційного Суду України у справі за

конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) м. Київ Справа № 1-34/2010 22 грудня 2010 року.

Мы будем ещё не раз обращаться к этому решению по ходу нашего повествования. Уже таков предлагаемый нашему вниманию законопроект. Однако сейчас обратимся к п.4 мотивировочной части этого решения: 4. Конституційний принцип правової держави передбачає встановлення правопорядку, який повинен гарантувати кожному утвердження і забезпечення прав і свобод людини (статті 1, 3, частина друга статті 19 Основного Закону України) (254к/96-ВР). Конституція України (254к/96-ВР) визначає основні права і свободи людини і громадянина та гарантії їх дотримання і захисту, зокрема: права і свободи людини і громадянина, закріплені в Конституції України (254к/96-ВР), не є вичерпними; конституційні права і свободи не можуть бути скасовані; при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (стаття 22) (254к/96-ВР); громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (частина перша статті 24) (254к/96-ВР); юридична відповідальність особи має індивідуальний характер (частина друга статті 61) (254к/96-ВР); обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь (частина третя статті 62) (254к/96-ВР); конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (254к/96-ВР) (частина перша статті 64).

Мы видим, что Конституционный Суд истолковал Конституцию Украины таким образом, что как раз принцип презумпции невиновности распространяется на лиц, привлекаемых к административной ответственности.

Получается, что в проект включена прямо противоречащая решению Конституционного Суда, по сути – прямо антиконституционная норма! Между тем, нормы Конституции имеют высшую юридическую силу, одновременно являясь нормами прямого действия. Все принимаемые в государстве законы должны отвечать Конституции. (Эти положения мы обязательно запомним: в случае, если проект будет принят, если он станет законом, у нас при обжаловании вынесенных постановлений будет право потребовать применения судом норм Конституции в качестве норма прямого действия!!! Впрочем, пока закон не принят, останавливаться на юридических ходах при возможной защите мы не будем. Если возникнет необходимость, напишу об этом отдельно и подробно. А пока вернёмся к анализу последствий возможного принятия этого закона). С практической точки зрения – такой подход открывает бездну.

Поясню на примере.

Кто у нас там инициатор проекта? Лично премьер-министр, судя по сайту Верховной Рады? Ну, тогда для примера... Предположим, мы заявляем, что

вчера на улице такой-то нашу машину помял и скрылся с места ДТП, лично пребывая за рулём транспортного средства, гражданин Яценюк А.П. (По истории с зам.начальника «Кобры» мы помним, что машину он водит.) Что дальше? Это ведь основания для административной ответственности.

Если бы на лицо, привлекаемое к административной ответственности, распространялась презумпция невиновности, то нужно было бы иметь доказательства того, что, прежде всего, данное событие вообще, имело место, а кроме того, означенный гражданин, во-первых, вообще там находился, а во-вторых, совершил определённые действия. И, в принципе, каждому более или менее понятно, как это доказывать.

А как можно доказать то, чего не было?! Вот как доказать, – если доказывание возлагается на самого привлекаемого к ответственности, что не было факта ДТП в это время, в этом месте и с этим автомобилем?! Доказательством, что он был, могут служить документы по оформлению ДТП. А что может служить доказательством, что его не было? Отсутствие таких документов прямым доказательством не является.

Как доказать, что гражданин в данный момент не управлял транспортным средством? У Арсения Петровича, который является лицом, во-первых, публичным, а во-вторых, охраняемым, проблем не возникнет. Он легко докажет, что во время предполагаемого происшествия, на самом деле, проводил заседание Кабмина, на котором обсуждался этот проект закона. А если даже и нет, то его охранники, в качестве свидетелей, подтвердят, что он был в это время совсем в другом месте. И за рулём не сидел.

А обычному гражданину, который дома находился один, как это подтвердить?! А никак. Невозможно доказать событие, которого не было.

Всё это усугубляется исключением требований наличия доказательств (фото, видео, показаний свидетеля или потерпевшего) по делам о создании аварийной обстановки (ч.4 ст.122 КоАП), то есть аварийную обстановку можно будет «рисовать» вообще без доказательств, и сам факт её создания, не говоря о наличии вообще нарушения, никто доказывать не должен будет! А как водитель докажет, что не создал аварийную обстановку якобы водителю неизвестного автомобиля белого цвета и неизвестной марки, данные которого полицейский якобы не успел зафиксировать, так как тот уехал? А зачем фиксировать, если доказывать ничего не надо: презумпции невиновности-то нет?

Какой просто для злоупотреблений полицейских, насколько «коррупционно-ёмкие» эти нормы, думаю, объяснять не надо. Это явно не то, что нужно стране в сфере борьбы с коррупцией!

Мало того! Проект-то закона «щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху».

Но проблема в том, что норма об отсутствии презумпции невиновности – будет распространяться на ВСЕХ лиц, привлекаемых к административной ответственности. За что бы то ни было. Хоть за нарушения в сфере бухгалтерского учёта. Хоть за незаконную установку пресловутых МАФов. Хоть за мелкое хулиганство. Хоть за распитие пива в общественном месте.

Как вы будете доказывать, что никогда в жизни не занимались установкой МАФов? Что не употребляете алкоголя и бранных слов в общественных местах..?

По сути дела, любой сотрудник, как указано в проекте, «национальной полиции», сможет обвинить вас в любом нарушении, даже если не просто лично вы в нём не виноваты, а вообще такое событие не имело места! Доказать то, чего не было, вы, скорее всего, не сможете никак!

Уже этого достаточно было бы, чтобы понять, какую «бомбу» подкладывают под права каждого из нас! (В том числе и тех, кто за руль никогда в жизни не садился!) Но на самом деле этого авторам проекта показалось мало, очень мало! Посмотрим, какие изменения вносятся в статью 222 КоАП. А

там оказывается, что ВСЕ правонарушения в сфере дорожного движения относятся к компетенции сотрудников той самой национальной полиции. В том числе и те, где ответственность предусматривается в виде лишения права управления! В списке статей, по которым у полицейских такие полномочия, – и статья 130, управление в состоянии опьянения (либо отказ от освидетельствования). Понимаете последствия, в сочетании с отсутствием презумпции невиновности?! Любой полицейский может голословно утверждать, что вы пьяны. Или что вы отказались от медицинского освидетельствования, хотя на самом деле он вам этого даже не предлагал, а остановил совсем за другое! Или просто для проверки документов! как вы докажете то, чего не было, если полицейский не доказывал и не обязан доказывать, что это было?! Причём налагать взыскание и исполнять его, как в виде штрафа, так и в виде лишения права управления, на месте нарушения, может любой сотрудник полиции, имеющий специальное звание (в том числе и рядовой)!

Кстати говоря. На месте полицейский имеет право выносить и исполнять решение не только о штрафе, но и о лишении права управления. Причём, согласно устанавливаемым в новой редакции ст.318-1 КоАП правилам, обжалование вынесенного постановления о лишении права управления не приостанавливает его исполнения. То есть мало того, что по прихоти любого рядового полицейского, по фальсификации с его стороны самого постановления, притом, что не было самого факта нарушения, так ещё, даже пока вы на него жалуетесь, – ездить уже не можете! И так на весь срок рассмотрения жалобы. А рассматривается жалоба таким образом, что это вы обязаны доказывать, что нарушения не было.

Представляете, какие полномочия, какие возможности для давления на водителей, для недобросовестных действий, для коррупции, появляются у полицейских?!

Добавим к этому то, что у нас по Кодексу административного судопроизводства, даже если вы обжалуете постановление полиции в судебном порядке, решение районного суда окончательное – апелляция не предусмотрена... (Кстати говоря, здесь есть большие вопросы относительно Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод; но, опять

же, об этом мы поговорим в случае, если встанут вопросы по обжалованию таких постановлений, то есть если обсуждаемый проект станет законом.)

Извините, конечно, но пресловутые «законы 16 января» по сравнению с ЭТИМ – даже не детский лепет! А теперь ещё один нюанс, так сказать, на закуску. В списке статей, по которым принимаются таким образом решения, – ст.124 КоАП. Та самая статья, по которой квалифицируются все ДТП без пострадавших, или ограничившиеся лёгкими телесными повреждениями. Сейчас эти дела рассматриваются судами.

Телесных повреждений нет, а вот материальный ущерб может достигать значительных сумм. И вывод по делу об админнарушении о виновности того или иного участника ДТП обязателен для страховых компаний, которые будут производить выплаты по обязательной страховке гражданской ответственности, а если страховки не хватит, и будет предъявлен иск о возмещении ущерба, то постановление по «админке» имеет значение и для суда по гражданскому делу. Что будет, если сотрудник полиции на месте неправильно определит виновника?! Сейчас – у водителя, на которого составлен протокол за ДТП, есть шанс доказать свою невиновность в суде. Потому что протокол поступает именно туда, и решение о виновности принимается именно судьёй. В том числе, при необходимости, может, и экспертиза судом назначаться, и другие меры могут приниматься... И апелляция по таким делам есть. Всего этого водителя хотят лишить! Отдав это на откуп полицейскому на дороге, который часто и не сможет правильно оценить обстоятельства ДТП (они бывают не такими простыми). Даже не дознавателю, не начальнику органа ГАИ, как было в Украине до того, как эти дела были переданы в компетенцию судов! Рядовому полицейскому на дороге!

Представляете, какие полномочия, какие возможности для коррупции..? Учитывая, что ещё и решение, штрафовать или лишать права управления, принимает тот же полицейский и тоже на месте. И какие последствия как решения, принятого из «коррупционных» соображений, так и просто по некомпетентности?

И можно ли доверять рядовым решение человеческих судеб..? Да. кстати. Ещё законом та же статья 124 КоАП относится к тем, по которым транспортное средство изымается на штрафплощадку. По любому, даже самому мелкому ДТП! И это будет не правом, а обязанностью полицейского. Такова формулировка изменений к ст.265-2 КоАП. (А что у нас с машиной может случиться на штрафплощадке, каждый знает...) Туда же – ст.130 (пьянка): сейчас отстраняемый пьяный водитель может передать управление трезвому, имеющему права. И этой возможности хотят лишить.

На этом фоне введение эвакуаторов «за парковку» (справедливости ради следует сказать – в случаях, если припаркованное транспортное средство создаёт помехи или опасность движению; вопрос в том, как это будут трактовать те же полицейские!) кажется мелочью...

Можно только представить себе, сколько конфликтов будет у водителей с полицейскими по самым разнообразным поводам, от пресловутого «лишения на

месте» и до определения виновности в ДТП. (Вот пишу и думаю: а может, не публиковать это..? Пусть принимают. У меня появится стоооолько работы по всем этим делам! Это, конечно, шутка, но в каждой шутке... Было бы хорошо не допустить принятия закона в предложенном виде. Но подумайте, кому, – кроме меня и моих коллег, – это может быть выгодно..?)

Нужно ещё понимать менталитет нашего населения. Если дело по протоколу передаётся в суд, то человек туда, скорее всего. При несогласии с виновностью. Явится. А вот сам обращаться с административным иском... Далеко не каждый на это пойдёт. Слишком многие у нас боятся «судиться», тем более «с государством»... Видимо, авторы проекта на это и рассчитывают: что многие не будут доказывать свою невиновность (тем более что при отсутствии презумпции невиновности это, как мы видели, проблематично). И согласятся платить...

А сколько платить, кстати? В ст.33 КоАП вводится норма о том, что для взысканий за правонарушения в «дорожной» сфере не учитываются характеризующие личность нарушителя материалы, отягчающие и смягчающие обстоятельства и даже степень вины (!). Обосновывается это тем, что устанавливаются фиксированные размеры штрафов за каждые нарушения.

Только вот тут тоже – катастрофа. Потому что если всё это не учитывать, то, когда стоит вопрос: штраф или лишение права управления? – это решение может приниматься фактически произвольно. По прихоти. Без всяких обоснований! А принимает его, как мы помним, рядовой полицейский прямо на улице.

Представляете поле для коррупции и злоупотреблений самого разного толка? (Не только о прямых взятках речь, но и о давлении с целью не оспаривать свою виновность в спорных случаях! Отомстить за непризнание вины лишение прав, которое вступает в силу немедленно и не приостанавливается даже обжалованием, – это для полицейского будет самое милое дело! Тут и вопрос о виновности в ДТП может «решаться» весьма эффективно, для заинтересованной стороны...)

Это таким образом выполняется запрос общества на борьбу с коррупцией?! С правовой точки зрения тут тоже есть вопросы. Во-первых, а с какой такой стати ответственность водителей откровенно выводится из общих принципов административной ответственности?! Во-вторых, наличествует противоречие ч.2 ст.61 Конституции, согласно которой юридическая ответственность лица имеет индивидуальный характер.

И вот только в последнюю очередь нужно поговорить о «письмах счастья», которые пытаются возродить этим проектом. После того самого решения Конституционного Суда, которое уже цитировалось выше, которым признана неконституционной ст.14-1 КоАП, вводившая эту самую фотофиксацию! Признана не из-за фотофиксации, а из-за принципа, согласно которого ответственность несёт не нарушитель, а владелец транспортного средства.

Сейчас это даже усугубляется, так как ответственность возлагается на юридических лиц, которые вообще по теории административного права не

являются субъектом ответственности... Мало того. Если раньше предполагалась возможность для собственника транспортного средства сообщить, кто был за рулём, чтобы штраф платил он, – то теперь такая возможность процессуально вообще не предусмотрена! Нам всё равно, кто нарушил, лишь бы штрафом бюджет наполнили? Но это не имеет никакого отношения к борьбе за безопасность! Более того: если появятся водители, которые в принципе не платят штрафы, т. к. ездят на не принадлежащих им транспортных средствах, то, соответственно, и ездить смогут соответствующим образом. Где тут забота о безопасности? Особенно в стране, где половина машин «продаются по доверенности»?

Зато предусмотрено автоматическое лишение собственника транспортного средства права управления при неуплате штрафа... Причём сам человек об этом может не знать, как и о том, что кто-то нарушил на другом, зарегистрированном на него транспортном средстве. Особенно много проблем будет у тех, кто фактически проживает не по месту регистрации. У нас таких людей всегда было много, а уж сейчас, в связи с известными событиями в стране, тем более... Куда слать «письмо счастья» приезшему из Донецка? И, кстати, как «лишить права управления», если автомобиль зарегистрирован на человека, который сам никогда прав не получал..? Всего этого авторы проекта не объясняют.

А что же с точки зрения конституционно-правовой? Упомянувшееся решение Конституционного суда каждый может прочесть сам. Мы же процитируем только конституционные нормы.

Стаття 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. (Это мы запоминаем для возможного обжалования постановлений, вынесенных в отношении собственника транспортного средства!)

Стаття 58. ...

Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення. (Обратим внимание: ЛЮБАЯ ответственность, – и административная не является исключением! – привязывается к совершению ДЕЯНИЯ конкретным лицом, которое несёт такую ответственность. Более того, это деяние должно признаваться правонарушением в соответствии с законом. Отсюда следует: если человек законно является собственником транспортного средства, но противоправное деяние совершило другое лицо, даже с использованием этого транспортного средства, – или любого другого имущества, – то возложение любого вида юридической ответственности на любое лицо. Кроме непосредственно совершившего противоправное деяние, – антиконституционно!

В самом деле: если, скажем, в квартире произойдёт убийство, мы же не привлекаем к уголовной ответственности автоматически собственника

квартиры? А почему же к транспортным средствам другой подход? почему только на том основании, что человек владеет транспортным средством, считается нормальным исключать применение в отношении этого лица важнейших конституционно-правовых принципов в области прав человека?!)

Статья 61. ...

Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

(С этой конституционной нормой мы уже встречались. И тут она тоже нарушается, поскольку всех лиц могут привлечь к ответственности только по общему признаку наличия в собственности транспортного средства, независимо от того, виновен в чём-то сам человек или нет. Просто не разбираясь.)

Статья 62. ...

Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

(И об этой норме мы уже говорили. И при таком порядке, когда вопрос о вине конкретного лица вообще не ставится в связи с ответственностью этого лица, данная конституционная норма, вполне естественно, нарушается...)

Ах, да. При «заочном» рассмотрении дел об административных правонарушениях грубейшим образом нарушаются и права на правовую помощь и на защиту, предусмотренные ст.ст.59, 63 Конституции... И предусмотренные ст.268 КоАП права лица, привлекаемого к административной ответственности.

Да, конечно, со ссылками на эти нормы (с требованием применить их как нормы прямого действия) и на решение Конституционного Суда, можно будет обращаться с административными исками в суды по такого рода постановлениям. Но, может быть, в условиях, когда в стране неспокойно, а людям и так приходится выживать, подвергать их рискам незаконных штрафов и злоупотреблений путём принятия таких непродуманных законов просто не нужно?

(<http://www.autocentre.ua/blog/law/otmena-prezumpcii-antikonstitutsionna-65198.html>). – 2015. – 16.04).

Блог на сайті «prostopravo.com.ua»

Про автора: Е. Гтугарц

Изменения в выплате научных пенсий. В чем их суть и кому они выгодны

После того, как 2 марта 2015 года Верховная Рада приняла изменения в некоторые законодательные акты относительно пенсионного обеспечения, в Украине массово начали увольняться научные работники – пенсионеры. Чтобы остановить этот процесс уже 21 апреля 2015 года был принят новый закон о пенсионном обеспечении ученых (номер законопроекта 2258), направленный на

сохранение научно-педагогического кадрового потенциала страны. В чем суть принятых изменений и действительно ли с его принятием улучшится материальное положение научно-педагогических сотрудников пенсионного возраста, узнавал Prostopravo

Суть изменений

Согласно новой редакции статьи 24 ЗУ «О научной и научно-технической деятельности» пенсии, назначенные в соответствии с Законом Украины «О научной и научно-технической деятельности» в период работы на должностях, дающих право на назначение пенсии (ежемесячного пожизненного денежного содержания) в порядке и на условиях, предусмотренных законами Украины «О государственной службе», «О прокуратуре», «О статусе народного депутата Украины», «О судостроительстве и статусе судей», выплачиваются в размере, установленном согласно Закону Украины «Об общеобязательном государственном пенсионном страховании».

Также предусмотрено, что временно, с 1 апреля 2015 по 31 декабря 2015 года, в период работы лиц на должностях, дающих право научному (научно-педагогическому) работнику на назначение пенсии в порядке и на условиях, предусмотренных Законом «О научной и научно-технической деятельности», или на других должностях, работах, пенсии, назначенные в соответствии с настоящей статьей выплачиваются в размере 85 процентов назначенного размера. После увольнения пенсии будут вновь выплачиваться в полном размере.

Правда такое понижение будет касаться не всех. Исключение составят инвалиды I и II групп, инвалиды войны III группы и участники боевых действий, лица, на которых распространяется действие пункта 1 статьи 10 Закона Украины «О статусе ветеранов войны, гарантиях их социальной защиты», а также те, кто получает пенсию не более 150 процентов прожиточного минимума для лиц, утративших трудоспособность (на сегодняшний день – 1423 грн. 50 коп.).

Установлено, что даже после понижения научная пенсия не может быть ниже этого уровня – 150% прожиточного минимума для нетрудоспособных или 1423 грн. 50 коп.

Максимальный же размер пенсии (с учетом всех надбавок) ограничен десятью прожиточными минимумами для нетрудоспособных, что сегодня составляет 9 490 грн. Примечательно, что единый социальный взнос, как и прежде, удерживается с заработных плат в размере до 17 минимальных (20 706 грн.).

Напомним, что действующая в настоящее время редакция этой статьи предусматривает, что пенсии, назначенные лицам в соответствии с Законом Украины «О научной и научно-технической деятельности» в период их работы на должностях, дающих право на назначение пенсии в порядке и на условиях, предусмотренных этим Законом, выплачиваются в соответствии с Законом Украины «Об общеобязательном государственном пенсионном страховании» и временно, с 1 апреля 2015 по 31 декабря 2015 в период работы лица на других

должностях или работах, научные пенсии, выплачиваются в размере 85 процентов назначенного размера.

Кому выгодны предложенные изменения?

Согласно действующей редакции статьи 24 Закона Украины «О научной и научно-технической деятельности» пенсии научным сотрудникам назначаются в размере 60% от их заработной платы. До 2014 года пенсии назначались в размере 80% от заработной платы ученого, а в 2011 и ранее – все 90%.

Нетрудно подсчитать, что уменьшение пенсий научным сотрудникам, которые и так получали научные пенсии на уровне 60% своего заработка еще на 15% (до 85% назначенного размера) может поставить их в еще менее выгодные условия, чем предусмотрено ныне действующей редакцией Закона, согласно которой они получают пенсии в размере, предусмотренном Законом Украины «Об общеобязательном государственном пенсионном страховании». Не стоит забывать и о том, что с пенсий теперь удерживается и подоходный налог, и военный сбор.

В то же время, пенсионеры, которым научная пенсия была назначена в размере 90% заработной платы, от предложенных изменений скорее выиграют. Ведь даже 85% от их прежней пенсии это больше, чем пенсии, выплачиваемые на общих основаниях согласно ЗУ «Об общеобязательном государственном пенсионном страховании»

(http://www.prostopravo.com.ua/pensiya/stati/izmeneniya_v_vyplate_nauchnyh_pensiy_v_chem_ih_sut_i_komu_oni_vygodny). – 2015. – 23.04).